

PLAN

ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO BIAŁEGOSTOKU

PLAN
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO
OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO
BIAŁEGOSTOKU –
część Planu Zagospodarowania Przestrzennego
Województwa Podlaskiego

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

**PLAN
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO
OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO
BIAŁEGOSTOKU –
część Planu Zagospodarowania Przestrzennego
Województwa Podlaskiego**

**ZAŁĄCZNIK NR 4
do Uchwały Nr XXXVI/330/17
Sejmiku Województwa Podlaskiego
z dnia 22 maja 2017 r.
Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2017 r. poz. 2777
z dnia 11.07.2017r.**

BIAŁYSTOK 2017 r.

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	9
1.1. Podstawy prawne sporządzenia i ustawowe cechy Planu.....	9
1.1.1. Podstawa prawna.....	9
1.1.2. Cechy obszaru funkcjonalnego.....	9
1.2. Rola i funkcje Planu.....	9
1.2.1. Funkcje Planu.....	9
1.3. Zakres przestrzenny i czasowy Planu.....	10
1.4. Elementy składowe Planu zagospodarowania przestrzennego MOFOWB.....	10
1.5. Zakres rzeczowy Planu.....	11
2. NAJWAŻNIEJSZE WYZWANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W MIEJSKIM OBSZARZE FUNKCJONALNYM OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO BIAŁEGOSTOKU I JEGO OBSZARZE ZEWNĘTRZNYM	13
2.1. Niewystarczający poziom rozwoju funkcji metropolitalnych i regionalnych.....	13
2.2. Niezadowalająca jeszcze jakość głównych elementów infrastruktury transportowej...	13
2.3. Nie w pełni skuteczne instrumenty prawne i zbyt małe środki finansowe prowadzenia efektywnej miejskiej polityki przestrzennej.....	14
2.4. Zagrożenia środowiska MOFOWB i obszaru zewnętrznego.....	15
2.5. Zagrożenia dziedzictwa kulturowego w MOFOWB i obszarze zewnętrznym.....	15
3. WIZJA ROZWOJU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MOFOWB I OBSZARU ZEWNĘTRZNEGO W HORYZONCIE 2020+	16
3.1. Konkurencyjność MOFOWB i jego obszaru zewnętrznego.....	16
3.2. Struktura funkcjonalno-przestrzenna MOFOWB i obszaru zewnętrznego.....	17
3.2.1. Model zrównoważonego rozwoju MOFOWB i obszaru zewnętrznego.....	17
3.2.2. Zmiany struktury funkcjonalno-przestrzennej MOFOWB i obszaru zewnętrznego.....	18
4. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA ZAGOSPODAROWANIA MOFOWB I OBSZARU ZEWNĘTRZNEGO	22
4.1. Cechy modelu rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej zagospodarowania.....	22
4.2. Struktura funkcjonalno-przestrzenna zagospodarowania.....	23
4.2.1. MOFOWB – struktura funkcjonalno-przestrzenna sieci osadniczej, określona w rys. Planu nr 15 w skali 1:50 000.....	23
4.2.2. Obszar zewnętrzny MOFOWB – struktura funkcjonalno-przestrzenna sieci osadniczej, określona w rys. Planu nr 16 w skali 1:100 000.....	29
4.2.3. Obszary sieci ekologicznej, gospodarki wodnej, wiejskie, złóż kopalin MOFOWB i obszaru zewnętrznego.....	31
4.2.4. Infrastruktura transportowa MOFOWB i obszaru zewnętrznego.....	33
4.2.5. Infrastruktura systemów energetycznych w MOFOWB i obszarze zewnętrznym.....	36
4.2.6. Infrastruktura systemu telekomunikacyjnego w MOFOWB i obszarze zewnętrznym.....	39

4.2.7. Infrastruktura systemów gospodarki wodno-ściekowej i odpadami MOFOWB	40
4.2.8. Infrastruktura obronności i bezpieczeństwa państwa w MOFOWB.....	40
5. CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ ZAGOSPODAROWANIA MOFOWB.....	41
6. KIERUNKI I ZASADY REALIZACJI CELÓW POLITYKI PRZESTRZENNEJ ZAGOSPODAROWANIA MOFOWB I OBSZARU ZEWNĘTRZNEGO	43
6.1. Cel 1. Tworzenie warunków przestrzennych wzrostu konkurencyjności i atrakcyjności lokalizacyjnej MOFOWB i obszaru zewnętrznego, w zakresie infrastruktury ich funkcji regionalnych i metropolitalnych oraz zewnętrznych powiązań transportowych i energetycznych.....	43
6.1.1. Zasady rozwoju infrastruktury funkcji regionalnych i metropolitalnych.....	43
6.1.2. Kierunki uzupełnień i rozwoju infrastruktury funkcji metropolitalnych i regionalnych	43
6.1.3. Kierunki przedsięwzięć inwestycyjnych na rzecz poprawy zewnętrznych powiązań transportowych oraz energetycznych MOFOWB i obszaru zewnętrznego	47
6.2. Cel 2. Kształtowanie wysokiej jakości struktury funkcjonalno-przestrzennej zagospodarowania MOFOWB i obszaru zewnętrznego – zrównoważonej, o zwartej, niskoemisyjnej, bezpiecznej i efektywnej w funkcjonowaniu zabudowie sieci osadniczej	49
6.2.1. Zasady ochrony walorów i warunków funkcjonowania systemu przyrodniczego oraz gospodarki wodnej, lasami i złożami kopalin pospolitych.....	49
6.2.2. MOFOWB z obszarem zewnętrznym – kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej zabudowy sieci osadniczej.....	52
6.2.3. Obszar zewnętrzny MOFOWB – kształtowanie struktur funkcjonalno-przestrzennych zabudowy sieci osadniczej.....	63
6.2.4. Obszary rolno-leśne i osadnicze wiejskie MOFOWB i obszaru zewnętrznego – zasady zagospodarowania.....	66
6.2.5. Zasady ochrony konserwatorskiej obszarów i obiektów uznanych za zabytki, dóbr kultury współczesnej i krajobrazu kulturowego MOFOWB i obszaru zewnętrznego	68
6.2.6. Zasady modernizacji i rozwoju wewnętrznej infrastruktury transportowej MOFOWB	75
6.2.7. Infrastruktura systemów energetycznych MOFOWB i obszaru zewnętrznego	77
6.2.8. Kierunki i wymogi w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa w MOFOWB.....	80
6.3. Cel 3. Wzrost jakości i atrakcyjności warunków życia mieszkańców MOFOWB i obszaru zewnętrznego.....	80
6.3.1. Komponenty wysokiej jakości i atrakcyjności warunków życia mieszkańców	80
6.3.2. Działania realizacyjne celu 1 i 2 niniejszego Planu o istotnym znaczeniu dla jakości warunków życia mieszkańców MOFOWB i obszaru zewnętrznego.....	80
6.3.3. Dobra dostępność podstawowych usług publicznych w MOFOWB.....	81
6.3.4. Dobra dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych	83
6.3.5. Wysoka jakość środowiska zamieszkiwania MOFOWB i obszaru zewnętrznego	85

6.3.6. Atrakcyjność ofert spędzania czasu wolnego mieszkańców MOFOWB i obszaru zewnętrznego.....	87
6.3.7. Atrakcyjne przestrzenie publiczne w MOFOWB i obszarze zewnętrznym.....	89
6.3.8. Sprawny i dostępny transport publiczny w MOFOWB i obszarze zewnętrznym.....	90
6.3.9. Dobra dostępność rozwiniętego rynku pracy w MOFOWB i obszarze zewnętrznym.....	91
7. MONITORING STANU I ZMIAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MOFOWB.....	93
SŁOWNICZEK SKRÓTÓW.....	98
SPIS TABEL.....	100
SPIS RYSUNKÓW.....	101

1. WPROWADZENIE

1.1. Podstawy prawne sporządzenia i ustawowe cechy Planu

1.1.1. Podstawa prawna

Podstawa prawna sporządzenia *Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego* zawarta jest w art. 39 ust. 6 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r., poz. 199 z późn. zmianami, w tym wprowadzoną art. 7 pkt 3 lit. b Ustawy z dnia 24 stycznia 2014 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw) o brzmieniu: „Dla miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego uchwała się plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego, jako część planu zagospodarowania przestrzennego województwa”. Ust. 7 ww. art. 39 stanowi natomiast, że „Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego może obejmować również obszary leżące poza granicami miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego”.

1.1.2. Cechy obszaru funkcjonalnego

Cechy obszaru funkcjonalnego wg Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, określają:

- 1) **art. 49 a.** Do obszarów funkcjonalnych należą:
 - a) obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym – jako obszary funkcjonalne o istotnym znaczeniu dla polityki przestrzennej kraju,
- 2) **art. 49 b.** Do typów obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym należą:
 - a) miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego,
- 3) **art. 49 c ust. 1.** Obszary funkcjonalne określa się z zapewnieniem:
 - a) ciągłości i zwartości wyznaczonego obszaru – polegającej na wyznaczeniu obszaru zamkniętego wspólną granicą,
 - b) dostępności danych wskaźnikowych, umożliwiających wyznaczenie łącznego obszaru, którego zasięg przestrzenny umożliwi rozwiązanie istniejących lub przewidywanych problemów oraz rozwój nowych funkcji tych obszarów,
- 4) **art. 49 d ust. 1.** Samorząd województwa określa obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym i ich granice.

1.2. Rola i funkcje Planu

Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Białegostoku, określany dalej skrótem **MOFOWB**, z obszarem zewnętrznym jest instrumentem polityki przestrzennej samorządu województwa w stosunku do tego obszaru. Stanowi on uszczegółowienie i rozwinięcie wybranych elementów polityki przestrzennej samorządu województwa dla tego obszaru, zawartej w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego*. Plan jest równocześnie instrumentem wspomagania polityki miejskiej samorządów na rzecz kształtowania konkurencyjności oraz racjonalnej struktury funkcjonalno-przestrzennej zagospodarowania MOFOWB, przyjaznej środowisku i mieszkańcom.

1.2.1. Funkcje Planu

Funkcje *Planu*, do których należą w szczególności:

- a) **funkcja dyrektywna** – transmisji uszczegółowionych ustaleń *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa*, dotyczących zwłaszcza tworzenia warunków przestrzennych dla realizacji ponadlokalnych inwestycji celu

publicznego oraz wymogów ochronnych i obronnych do sporządzanych i zmienianych dokumentów polityki przestrzennej gmin,

- b) **funkcja inspiracyjno-koordynacyjna** – zasad rozwoju struktur przestrzennych zagospodarowania rekomendowanych do dokumentów polityki przestrzennej gmin MOFOWB i obszaru zewnętrznego oraz kierunków wspierania inwestycji celu publicznego, a w jego obszarze centralnym z priorytetem wspierania projektów międzygminnych (ZIT),
- c) **funkcja informacyjno-monitoringowa**, dotycząca problematyki wyjściowej bazy informacyjnej i monitoringu zmian zagospodarowania specyficznego dla MOFOWB.

1.3. Zakres przestrzenny i czasowy Planu

1) **Zakres przestrzenny Planu** obejmuje obszar NUTS3 – nr 37 składający się z m. Białegostoku oraz powiatu białostockiego i sokólskiego, w tym:

- a) **miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego Białegostoku (MOFOWB)**, który tworzą:
 - **rdzeń obszaru** – miasto Białystok,
 - **strefa podmiejska Białegostoku** – składająca się z obszarów gmin: Choroszcz, Czarna Białostocka, Łapy, Supraśl, Wasilków, Zabłudów, Juchnowiec Kościelny, Dobrzyniewo Duże i Turośń Kościelna,
- b) **obszar zewnętrzny MOFOWB**, który tworzą:
 - **m. Sokółka** – ośrodek lokalny powiatowy,
 - **obszary gmin:** Suraż, Tykocin, Michałowo, Sokółka, Krynki, Suchowola, Dąbrowa Białostocka, Gródek, Poświętne, Zawady, Szudziałowo, Korycin, Janów, Sidra i Nowy Dwór.

2) **Zakres czasowy Planu**, analogiczny jak ustaleń *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego*, obejmuje horyzont do roku 2020 plus.

1.4. Elementy składowe Planu zagospodarowania przestrzennego MOFOWB

Dokument *Planu*, stanowiący załącznik do *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego*, tworzą:

1) **tekst Planu** obejmujący:

- a) wprowadzenie,
- b) wyzwania polityki przestrzennej,
- c) wizję zagospodarowania w horyzoncie roku 2020 plus,
- d) strukturę funkcjonalno-przestrzenną zagospodarowania MOFOWB i obszaru zewnętrznego,
- e) cele polityki przestrzennej,
- f) zasady i kierunki zagospodarowania realizujące cele polityki przestrzennej,
- g) zasady monitoringu zmian zagospodarowania i wdrażania ustaleń Planu,

2) **rysunki Planu**, w tym:

- a) rysunek *Planu* nr 15 w skali 1:50 000 o nazwie „*Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Białegostoku* – rysunek zbiorczy zagospodarowania 2020+”,
- b) rysunek *Planu* nr 16 w skali 1:100 000 o nazwie „*Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Białegostoku i obszaru zewnętrznego* – rysunek zbiorczy zagospodarowania 2020+”.

1.5. Zakres rzeczowy Planu

Zakres rzeczowy *Planu* obejmuje:

- 1) **wyzwania polityki przestrzennej** w MOFOWB i obszarze zewnętrznym, identyfikujące (zgodnie z PZPW) główne problemy zagospodarowania obszaru wymagające uwzględnienia w *Planie*,
- 2) **wizję zagospodarowania przestrzennego MOFOWB** i obszaru zewnętrznego, w horyzoncie 2020 plus dotyczącą:
 - a) rozwoju infrastruktury funkcji metropolitalnych i zewnętrznych powiązań transportowych oraz energetycznych, zwiększających konkurencyjność,
 - b) rozwoju zrównoważonej struktury funkcjonalno-przestrzennej zagospodarowania,
 - c) wzrostu jakości i atrakcyjności warunków życia mieszkańców MOFOWB,
- 3) **strukturę funkcjonalno-przestrzenną zagospodarowania MOFOWB** i obszaru zewnętrznego w horyzoncie roku 2020 plus, sprzężoną z polityką przestrzenną *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa* i nawiązującą do Krajowej Polityki Miejskiej, obejmującą:
 - a) cechy modelu rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej,
 - b) strukturę funkcjonalno-przestrzenną zagospodarowania MOFOWB i obszaru zewnętrznego, w tym: funkcje jednostek osadniczych z ich strefami polityki przestrzennej – uzupełnień i rozwoju zabudowy oraz obszarów sieci ekologicznej, gospodarki wodnej, złóż kopalin i wiejskich,
 - c) strukturę ponadlokalnych systemów transportu, energetyki i telekomunikacji oraz gospodarki wodno-ściekowej i odpadami oraz obszary zamknięte,
- 4) **cele polityki przestrzennej w MOFOWB** i obszarze zewnętrznym powiązane merytorycznie z celem 1 *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego* oraz celami Krajowej Polityki Miejskiej, w tym:
 - a) **cel strategiczny** – dotyczący zrównoważonego rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej MOFOWB i obszaru zewnętrznego oraz ich funkcji metropolitalnych i regionalnych, powiązań transportowych i energetycznych, sprzyjający wzmocnieniu konkurencyjności, kreowaniu atrakcyjnych miejsc pracy, poprawie warunków życia mieszkańców i ładowi przestrzennemu,
 - b) **cele szczegółowe** – dotyczące:
 - tworzenia warunków przestrzennych wzrostu konkurencyjności i atrakcyjności lokalizacyjnej MOFOWB i obszaru zewnętrznego, w zakresie infrastruktury ich funkcji regionalnych i metropolitalnych oraz zewnętrznych powiązań transportowych i energetycznych,
 - kształtowania wysokiej jakości struktury przestrzennej zagospodarowania MOFOWB i obszaru zewnętrznego – o zrównoważonej, zwartej i niskoemisyjnej, bezpiecznej i efektywnej w funkcjonowaniu zabudowie sieci osadniczej,
 - wzrostu jakości i atrakcyjności warunków życia mieszkańców MOFOWB i obszaru zewnętrznego,
- 5) **zasady i kierunki działań na rzecz realizacji 1. celu szczegółowego polityki przestrzennej w MOFOWB**, dotyczące:
 - a) rozwoju infrastruktury funkcji regionalnych i metropolitalnych,
 - b) planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych na rzecz rozwoju infrastruktury funkcji regionalnych i metropolitalnych oraz zewnętrznych powiązań transportowych, energetycznych i telekomunikacyjnych,
- 6) **zasady zagospodarowania i kierunki działań na rzecz realizacji 2. celu szczegółowego polityki przestrzennej**, dotyczące:
 - a) ochrony walorów i funkcjonowania systemu środowiska,

- b) kształtowania struktury obszarów urbanizacji ze strefami uzupełnień i rozwoju zabudowy MOFOWB i obszaru zewnętrznego,
 - c) zagospodarowania wiejskich obszarów gmin,
 - d) ochrony obszarów i obiektów zabytkowych oraz krajobrazów kulturowych dóbr kultury współczesnej,
 - e) rozwoju systemów infrastruktury transportowej i energetycznej,
- 7) zasady zagospodarowania i kierunki działań na rzecz realizacji 3. celu szczegółowego polityki przestrzennej, dotyczące:**
- a) dostępności usług publicznych i zasobów mieszkaniowych,
 - b) jakości środowiska zamieszkiwania,
 - c) oferty spędzania czasu wolnego i jakości przestrzeni publicznych,
 - d) funkcjonowania transportu publicznego,
 - e) dostępu do zrównoważonego rynku pracy,
- 8) zasady monitoringu stanu i zmian zagospodarowania.**

2. NAJWAŻNIEJSZE WYZWANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W MIEJSKIM OBSZARZE FUNKCJONALNYM OŚRODKA WOJEWÓDZKIEGO BIAŁEGOSTOKU I JEGO OBSZARZE ZEWNĘTRZNYM

2.1. Niewystarczający poziom rozwoju funkcji metropolitalnych i regionalnych

- a) braki i niska jeszcze jakość części infrastruktury funkcji metropolitalnych: nauki i szkolnictwa wyższego, lecznictwa, kultury, w tym symbolicznej, sportu i rekreacji, instytucji badawczo-rozwojowych i transferu technologii, decyzyjnych sfery biznesowej oraz współpracy międzynarodowej,
- b) niski poziom innowacyjności oraz udziału gospodarki opartej na wiedzy, zwłaszcza technologicznie zaawansowanego przemysłu i logistyki,
- c) niski jeszcze poziom zewnętrznych powiązań funkcjonalnych w zakresie zintegrowanego rynku inwestycyjnego i rynku pracy oraz współpracy sieciowej ze stolicą, sąsiadującymi ośrodkami wojewódzkimi, białoruskim Brześciem i Grodnem oraz litewskim Wilnem i Kownem.

2.2. Niezadowalająca jeszcze jakość głównych elementów infrastruktury transportowej

1) w zakresie krajowych dróg ekspresowych:

- a) niezakończone dostosowywanie do parametrów ekspresowych części drogi S8 Białystok – Warszawa,
- b) odległe w PRDK perspektywy przebudowy do parametrów ekspresowych odcinków drogi nr S19 Lubartów – Białystok (2018–2024) i Białystok – granica państwa (2018–2025) – na odcinku Lubartów – Knyszyn jako projektowanej *Via Carpatia*,

2) w zakresie dróg krajowych:

- a) niedokończona przebudowa do parametrów kl. GP niektórych odc. drogi nr 8 (Al. Jana Pawła II w Białymstoku – węzeł „Białystok Zach.” oraz Katryńka – Sztabin),
- b) niedokończona modernizacja drogi nr 19 do kl. GP na odcinku Białystok – Sokółka,
- c) brak perspektyw budowy połączenia w relacji węzeł „Białystok Płd.” S19 – węzeł „Grabówka” na drodze nr 65,

3) w zakresie linii kolejowych magistralnych:

- a) niedostosowana jeszcze do prędkości 160 km/h pociągów pasażerskich linia E75 *Rail Baltica* Warszawa – Białystok – Ełk – Suwałki – (Kowno),
- b) niezmodernizowana do prędkości 100–120 km/h linia nr 6 na odcinku Białystok – Kuźnica Białostocka – gr. RP – (Grodno),

4) w zakresie linii kolejowych pierwszorzędnych:

- a) niedostosowane do prędkości ≤ 120 km/h linie nr 32 i nr 43 na odcinku Białystok – Bielsk Podlaski – Czeremcha,
- b) brak ruchu na linii nr 36 Łapy – Śniadowo – Ostrołęka, tj. brak powiązania kolejowego Białegostoku z Łomżą,
- c) słabe wykorzystanie infrastruktury kolejowej dla potrzeb transportu pasażerskiego w mieście Białymstoku i jego obszarze funkcjonalnym,

5) odłożona bezterminowo budowa lotniska regionalnego, stwarzająca potrzebę częściowego rozwiązania problemu poprzez dostosowanie lotniska sportowo-sanitarnego „Krywlany” w Białymstoku do potrzeb lotniska lokalnego użytku publicznego.

2.3. Nie w pełni skuteczne instrumenty prawne i zbyt małe środki finansowe prowadzenia efektywnej miejskiej polityki przestrzennej:

1) w rdzeniu MOFOWB – m. Białegostoku – skutkujące w szczególności:

- a) brakiem wielkomiejskiego charakteru centrum miasta, w tym:
 - zbyt niską intensywnością zabudowy i znacznymi ilościami zdegradowanej,
 - niską jakością zagospodarowania części reprezentacyjnych przestrzeni publicznych i ich otoczenia (np. dworca kolejowego i autobusowego),
 - brakami całościowego ukształtowania nowych zespołów zabudowy,
 - niezagospodarowanym śródmiejskim odcinkiem doliny rzeki Białej,
- b) rozproszeniem intensywnej zabudowy mieszkaniowej w obrzeżnych częściach śródmieścia i utrzymywaniem się fragmentów zdegradowanych,
- c) nieukształtowaniem zabudowy i przestrzeni publicznych części ośrodków usługowych „miejsk centralnych”,
- d) zdarzającymi się zakłóceniami sylwety miasta nową zabudową na ciągach widokowych i brakami harmonii gabarytów zabudowy z otoczeniem,
- e) brakiem niektórych elementów podstawowego układu ulicznego lub niedostosowaniem parametrów do potrzeb ruchu,
- f) niezagospodarowanymi w pełni terenami zabudowy ekstensywnej i przemysłowymi,

2) w strefie podmiejskiej Białegostoku MOFOWB, skutkujące:

- a) rozpraszaniem i brakiem zwartości oraz ładunku przestrzennego części zabudowy,
- b) nadmiarem terenów budowlanych w studiach gminnych bez powiązania z realnymi potrzebami inwestycyjnymi i możliwościami uzbrojenia,
- c) planami miejscowymi zbyt małych rozproszonych terenów zabudowy bez szans pełnego wyposażenia w infrastrukturę komunalną,
- d) zabudową w trybie decyzji o WZiZT w korytarzach rezerwowanych w studiach gmin dla krajowej infrastruktury transportowej i energetycznej,
- e) pogarszaniem warunków bezpieczeństwa ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich, w wyniku ich obudowy,
- f) utrudnioną dostępnością z nowej rozproszonej zabudowy mieszkaniowej do podstawowych usług publicznych oraz miejsc pracy,
- g) uszczuplaniem lokalnego systemu przyrodniczego, zwłaszcza lasów, na cele zabudowy, w wyniku niskiej skuteczności prawnej studiów gminnych,
- h) możliwością pogorszenia stanu sanitarnego komunalnego powierzchniowego ujęcia wody m. Białegostoku na rzece Supraśl w Wasilkowie i GZWP nr 218 „Pradolina rz. Supraśl”, w wyniku braków kanalizacji deszczowej obszarów zabudowy w sąsiedztwie doliny rzeki,
- i) niskim standardem urbanistyczno-architektonicznym części zabudowy, zwłaszcza rozproszonej, w tym brakiem przestrzeni publicznych,

3) w obszarze zewnętrznym MOFOWB, skutkujące w szczególności:

- a) uciążliwościami ruchu tranzytowego na ciągu drogi nr 19 w Sokółce, Czarnej Białostockiej, Kuźnicy Białostockiej i wsiach na trasie, a także na ciągu drogi nr 65 w Gródku – Waliłach,
- b) nie w pełni zagospodarowanymi przestrzeniami publicznymi,
- c) niską jakością zabudowy, zwłaszcza starszej,
- d) niepełnym wyposażeniem zabudowy mieszkaniowej w infrastrukturę społeczną, techniczną i przestrzenie publiczne.

2.4. Zagrożenia środowiska MOFOWB i obszaru zewnętrznego

System przyrodniczy obszarów, a zwłaszcza MOFOWB, poddany jest silnej presji antropogenicznej, a życie mieszkańców narażone na ponadnormatywne zanieczyszczenia powietrza oraz przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu, w tym:

1) *zanieczyszczenia powietrza będące skutkiem:*

- a) w zdecydowanej większości ogrzewania indywidualnego budynków – emisja powierzchniowa,
- b) transportu drogowego – emisja liniowa,
- c) spalania w sektorze produkcji i transformacji energii – emisja punktowa,
- d) spalania w przemyśle – emisja punktowa.

Poprawa stanu czystości powietrza wymagać będzie skoordynowanych działań w obszarze infrastruktury, procesów technologicznych oraz kontroli.

2) *pogorszony klimat akustyczny, na co wpływa:*

- a) w zdecydowanej większości hałas drogowy,
- b) hałas kolejowy,
- c) hałas przemysłowy.

Zahamowanie niekorzystnych trendów wymaga stosownych działań w zakresie planowania miejscowego gmin (np. sytuowanie zabudowy) oraz rozwiązań technicznych w zakresie infrastruktury i środków transportu.

2.5. Zagrożenia dziedzictwa kulturowego w MOFOWB i obszarze zewnętrznym

Zagrożenia te, będące w szczególności wynikiem żywiołowych procesów urbanizacji i ułomności legislacji gospodarki przestrzennej, obejmują:

1) *podstawowe zagrożenia układów urbanistycznych i ruralistycznych*, w tym:

- a) przekształcenia zmieniające charakter ich fizjonomii,
- b) przekształcenia likwidujące charakterystyczne obiekty (w tym dominanty przestrzenne) i panoramy,
- c) przekształcenia wprowadzające agresywne rozwiązania funkcjonalne i przestrzenne, dewaloryzujące ich cechy historyczne,
- d) „urbanizację” tradycyjnego krajobrazu kulturowego wsi,
- e) wprowadzanie na obszary wiejskie funkcji nierolniczych, w tym zabudowy wielorodzinnej i wielkogabarytowej,
- f) likwidację nieużytkowanego zagospodarowania, w tym historycznych folwarków,
- g) trasowanie nowych układów komunikacyjnych i linii przesyłowych,

2) *podstawowe zagrożenia zabytków architektury, budownictwa i zespołów budowlanych*, w tym:

- a) długotrwały brak użytkowania,
- b) przebudowy i rozbudowy bez uwzględnienia wartości zastanych,
- c) rozbiórki wyeksploatowanej substancji, w wyniku presji inwestycyjnej,
- d) likwidacje historycznych zespołów dla pozyskania terenów inwestycyjnych,
- e) trasowanie nowych układów komunikacyjnych,
- f) radykalna zmiana funkcji na niedostosowaną do historycznych walorów obiektu,
- g) likwidacja detalu i kompozycji w wyniku ocieplania elewacji, wymiany okien itp.,
- h) zmiany otoczenia, w tym historycznej formy ogrodzenia,
- i) zmiany materiału elewacyjnego i kolorystyki,

3) *podstawowe zagrożenia stanowisk archeologicznych:*

- a) inwestycje liniowe o charakterze ponadlokalnym,
- b) prymitywne i rabunkowe metody gospodarowania przestrzenią osadniczą.

3. WIZJA ROZWOJU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MOFOWB I OBSZARU ZEWNĘTRZNEGO W HORYZONCIE 2020+

3.1. Konkurencyjność MOFOWB i jego obszaru zewnętrznego

Rozwój MOFOWB, zaliczanego w KPZK 2030 do ośrodków krajowych pełniących niektóre funkcje metropolitalne, zbliża go sukcesywnie do statusu ośrodków metropolitalnych. Jest to wynikiem wzmocnienia konkurencyjności funkcji metropolitalnych i powiązań funkcjonalnych z głównymi ośrodkami miejskimi kraju oraz sąsiadującymi Białorusi i Litwy, a także konkurencyjności gospodarczej. Sprzyja temu również stabilizacja zaludnienia osiągnięta dzięki atrakcyjnym warunkom życia mieszkańców. W rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym obszaru wykorzystywane są walory położenia w węźle krajowej infrastruktury transportowej i przygranicznego, znaczący potencjał kadr kreatywnych oraz unikalne turystycznie środowisko przyrodnicze i kulturowe.

- 1) **Infrastruktura nauki i szkolnictwa wyższego** jest rozwinięta, dostosowana do europejskich standardów jakościowych oraz potrzeb konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjności, w wyniku realizacji szeregu inwestycji uczelni publicznych. Z części obiektów Uniwersytetu w Białymstoku (Kampus) oraz Politechniki Białostockiej i Uniwersytetu Muzycznego utworzono miasteczko akademickie powiązane zagospodarowaną parkowo cz. Lasu Zwierzynieckiego.
- 2) **Szkolnictwo ponadgimnazjalne**, zwłaszcza zawodowe, dostosowane do potrzeb rynku pracy i innowacyjności gospodarki w Białymstoku, Sokółce, Łapach i Supraślu, dysponuje zmodernizowaną infrastrukturą.
- 3) **Infrastruktura ochrony zdrowia – lecznictwa zamkniętego i specjalistycznego** w Białymstoku, Choroszczy, Łapach, Sokółce i Dąbrowie Białostockiej oraz uzdrowiskowa w Supraślu dostosowana jest do standardów jakościowych Unii Europejskiej oraz narastających potrzeb społecznych (np. choroby cywilizacyjne i wieku podeszłego). Standard jakościowy bazy i kadr umożliwia świadczenie usług także o zasięgu ponadregionalnym.
- 4) **Infrastruktura funkcji kultury** o znaczeniu metropolitalnym dysponuje lepszą bazą materialną. Zrewaloryzowano zabytkowe zespoły pałacowo-parkowe Branickich w Białymstoku i Choroszczy oraz zmodernizowano siedziby Teatru Dramatycznego im. Aleksandra Węgiełka w Białymstoku i Teatru „Wierszalin” w Supraślu. Wzbogaciły ją w Białymstoku nowe obiekty: Książnicy Podlaskiej, Muzeum Sybiru i „Starej Elektrowni”, przystosowanej do celów ekspozycyjnych. Umożliwia to stosowanie nowoczesnych metod ekspozycji, udostępniania i przechowywania zasobów oraz organizację imprez kulturalnych.
- 5) **Infrastruktura sportu i rozrywki o charakterze metropolitalnym** wzbogacona została w szczególności o nową miejską halę sportowo-widowiskową, umożliwiającą organizację imprez krajowych i międzynarodowych.
- 6) **Infrastruktura rekreacji o znaczeniu metropolitalnym** wzbogacona jest o park wodny oraz tereny rozrywki i wypoczynku w Białymstoku, ośrodek rekreacji całorocznej (z priorytetem zimowej) w Ogrodniczkach w gminie Supraśl oraz zagospodarowanie obrzeży zbiornika Siemianówka w Bondarach-Rybakach w gm. Michałowo. Letnią bazę turystyki i wypoczynku wspierają zagospodarowane tereny plażowo-kąpieliskowe z bazą hotelarską w Dojlidach w Białymstoku, Wasilkowie, Jurowcach, Supraślu,

Czarnej Białostockiej, Turośni Kościelnej, Łapach, Uhowie, a także Sokółce, Sokolu, Korycinie i Sidrze.

- 7) **Infrastruktura nowoczesnej innowacyjnej gospodarki MOFOWB** wzmocniona jest obiektami Parku Naukowo-Technologicznego oraz obiektami naukowo-badawczej działalności uczelni wyższych w Białymstoku. Przygotowane infrastrukturalnie tereny inwestycyjne zaowocowały nowymi inwestycjami w: Podstrefie Białostockiej i Zabłudowskiej Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, Podstrefie Łapskiej Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz Parku Technologicznym w Czarnej Białostockiej. Działalność gospodarcza jest rozwijana także na bazie uzupełnień zespołów zabudowy produkcyjno-usługowej i poprodukcyjnej doposażonych w infrastrukturę techniczną, w większości miast MOFOWB, a także w obszarze zewnętrznym w Sokółce i Dąbrowie Białostockiej oraz ośrodkach wiejskich przygranicznych: Kuźnicy Białostockiej, Bobrownikach i Gródku. Poprawa zewnętrznej dostępności transportowej zwiększyła konkurencyjność lokalizacyjną MOFOWB.
- 8) **Tożsamość kulturowa, w tym główne przestrzenie publiczne**, stają się ważnymi elementami turystyki oraz identyfikacji i więzi społecznych w MOFOWB. Tożsamość obszaru kreowana jest głównie przez zadbane zespoły i obiekty zabytkowe oraz przestrzenie publiczne o wartościach kulturowych Białegostoku, Tykocina, Choroszczy, Supraśla oraz innych ośrodków gminnych z takimi wartościami. Ustaleniami planów miejscowych chronione są priorytetowe krajobrazy kulturowe osadnictwa wiejskiego i terenów uprawnych oraz dobra kultury współczesnej. W Białymstoku znaczącą rolę zaczynają pełnić także przestrzenie publiczne zespołu dworcowego i „miejsc centralnych” – ośrodków koncentracji usług.
- 9) **Powiązania transportowe zewnętrzne** miejskiego obszaru funkcjonalnego Białegostoku stały się sprawniejsze i bezpieczniejsze, m.in. w wyniku:
- budowy odcinka drogi S8 Radziejowice – Białystok z zakończeniem w 2018r.,
 - prac na linii kolejowej E75 odc. Sadowne – Białystok z zakończeniem w 2020r.,
 - prac na linii kolejowej nr 6 odc. Białystok – Kuźnica Białostocka – gr. RP z zakończeniem w 2021r.,
 - budowy odcinka drogi S19 Białystok – gr. RP (2018–2025) w tym odcinka węzeł „Dobrzyniewo” – węzeł „Sochonie”,
 - budowy drogi krajowej nr 8 odc. węzeł „Białystok Zachód” z S8 – Białystok,
 - pomyślnego lobbingu na rzecz przebudowy do parametrów GP odcinków dróg krajowych nr 8 Katrynka – Augustów oraz nr 19 Wasilków – Sokółka,
 - modernizacji linii kolejowej nr 32 Białystok – Bielsk Podlaski – Czeremcha,
 - rewitalizacji linii kolejowej nr 36 Łapy – Śniadowo i nr 49 Śniadowo – Łomża,
 - prac na linii kolejowej E75 na odc. Białystok – Ełk z zakończeniem w 2023r.,
 - dostosowania lotniska „Krywlany” w Białymstoku do potrzeb komunikacji lotniczej,
 - przebudowy ulic wiążących miasto z drogami krajowymi, w tym ekspresowymi,

3.2. Struktura funkcjonalno-przestrzenna MOFOWB i obszaru zewnętrznego

Struktura ta jest bardziej zwarta, spójna społecznie i ekonomicznie, sprawna i bezpieczna, rozwijana wg idei miasta zwartego w sposób zrównoważony.

3.2.1. Model zrównoważonego rozwoju MOFOWB i obszaru zewnętrznego

Model zrównoważonego rozwoju MOFOWB i obszaru zewnętrznego wypromował zwarte niskoemisyjne struktury urbanizacji w formie gęstej wielofunkcyjnej zabudowy, obsługiwanej komunikacją pieszą, rowerową i publiczną, przy ograniczeniu indywidualnej

samochodowej. Model ten preferuje koegzystencję urbanizacji i środowiska przyrodniczego.

Kształtowana wg tego modelu struktura funkcjonalno-przestrzenna zagospodarowania obszarów – sprawna w zarządzaniu i ekonomiczna w eksploatacji – umożliwi pełną realizację jego funkcji.

3.2.2. Zmiany struktury funkcjonalno-przestrzennej MOFOWB i obszaru zewnętrznego

3.2.2.1. Zmiany w m. Białymstoku – rdzeniu MOFOWB:

1) **W obszarach urbanizacji** – śródmiejskim, miejskim i przedmieść poprawiła się samodzielność funkcjonalna w zakresie usług, miejsc pracy oraz rekreacji, zmniejszając potrzebę przemieszczeń mieszkańców poza ich granice, w tym:

a) **w obszarze śródmiejskim**, w szczególności:

- kształtowany jest wielkomiejski charakter centrum śródmiejskiego m.in. poprzez modernizację i rozwój infrastruktury funkcji metropolitalnych, zwiększanie intensywności zabudowy z eliminacją zdegradowanej oraz atrakcyjne kształtowanie przestrzeni publicznych, w tym parkowych, w dolinie rzeki Białej,
- wtórnie wykorzystano na cele intensywnej zabudowy mieszkaniowej i usługowej tereny poprzemysłowe w os. Bojary,
- powstały nowe obiekty centrów handlowo-usługowych i biurowców,
- zrealizowano Zintegrowane Centrum Komunikacyjne obejmujące dworzec kolejowy i nowy autobusowy oraz zagospodarowano ich otoczenie,

b) **w obszarze miejskim**, w szczególności:

- uzupełniono infrastrukturę publiczną o charakterze regionalnym i metropolitalnym, w tym miasteczka akademickiego w Białymstoku obejmującego obiekty Uniwersytetu w Białymstoku, Politechniki Białostockiej i Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina,
- uzupełniono zabudowę ośrodków lokalnych w miejscach centralnych zespołów mieszkaniowych i rozpoczęto zagospodarowywanie nowych,
- uzupełniano zabudowę ukształtowanych zespołów mieszkalnictwa wielorodzinnego i jednorodzinnego oraz przemysłowo-składowych,

c) **w obszarze przedmieść**, w szczególności:

- zrealizowano halę sportowo-widowiskową i centrum kongresowe,
- kontynuowano zagospodarowywanie ośrodka koncentracji usług – „biegun południowy” przy ul. Mickiewicza – i rozwijano ośrodki lokalne,
- kontynuowane są inwestycje na przygotowanych infrastrukturalnie nowych terenach Podstrefy Białostockiej Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej,
- uzupełniano zabudowę ukształtowanych zespołów przemysłowych,
- zagospodarowywano rekreacyjnie dolinę rz. Białej i wyrobisko „Silikatów”,
- uzupełniono zespoły mieszkaniowe niskiej i średniej intensywności oraz realizowano nowe w osiedlach Wygoda, Jaroszkówka i Dojlidy Górne,
- zagospodarowano rejon dworca Białystok Starosielce i przystanku Bacieczki przy linii *Rail Baltica* oraz przystanki Białystok Stadion i Fabryczny.

2) **System przyrodniczy miasta** – jest skutecznie chroniony. Zapewniono nienaruszalność jego powierzchni, ciągłość powiązań, dobry stan sanitarny i właściwe warunki hydrograficzne funkcjonowania. Tereny systemu realizują efektywnie, zależnie od ich rodzaju, funkcje: ekologiczne, retencyjne, klimatyczne, aerosanitarne, krajobrazowe, dydaktyczne, rekreacyjne i ograniczone gospodarcze.

- 3) **Zmiany infrastruktury systemu transportowego** – zapewniają sprawne i bezpieczne funkcjonowanie ruchu oraz komfort podróży użytkowników.

Funkcjonowanie podstawowego układu uliczno-drogowego usprawniły:

- dokończenie budowy obwodnicy śródmiejskiej i miejskiej,
- modernizacje głównych powiązań promienistych obwodnicy śródmiejskiej i miejskiej, wyprowadzających ruch z miasta do zewnętrznych dróg krajowych i wojewódzkich,
- nowe powiązania uliczne struktury przestrzennej miasta i strefy podmiejskiej z dwupoziomowymi skrzyżowaniami z torowiskami kolejowymi,
- modernizacja części ulic układu podstawowego pod kątem usprawnienia publicznej komunikacji zbiorowej i budowa węzłów przesiadkowych.

Modernizacja infrastruktury kolejowej, a w szczególności linii E75 *Rail Baltica* i nr 6 Białystok – Sokółka – Kuźnica Białostocka (Grodno), usprawniła powiązania kolejowe z Warszawą i międzynarodowe z Białorusią.

Przebudowa Lotniska „Krywlany” na lotnisko lokalne użytku publicznego o ograniczonej certyfikacji umożliwiła komunikację lotniczą.

Infrastruktura ruchu rowerowego, w wyniku rozbudowy, zapewnia:

- bezpieczeństwo w ulicach układu podstawowego i ciągłość tras,
- kontynuację dróg rowerowych miasta w gminach podmiejskich.

3.2.2.2. Zmiany w strefie podmiejskiej MOFOWB

- 1) **Ochrona prawna i planistyczna** systemu przyrodniczego zapewnia właściwe warunki funkcjonowania:

a) **części regionalnej sieci ekologicznej**, z krajowymi elementami prawnej ochrony przyrody (KSOCH) i Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000, w tym:

- **obszaram węzłowym**: Puszczy Knyszyńskiej z Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej oraz Bagiennej Doliny Narwi z Narwiańskim Parkiem Narodowym i jego otuliny – w obszarach Natury 2000,
- **korytarzom ekologiczno-migracyjnym**, łączącym ww. obszary, bazującym na części Puszczy Knyszyńskiej, częściach dolin rz. Narew, Supraśl oraz ich dopływów, objętych siecią Natura 2000,

b) **lokalnej sieci ekologicznej**, w tym w szczególności:

- **dolin rzek**: Horodnianki, Turośnianki, Czaplinianki, Niewodniczanki, Rudni, Małynki, Pilnicy, Sokołdy, Czarnej, Awissy i Bierwichey oraz stawów w Niewodnicy Kościelnej i Topilcu,
- **lasów państwowych i prywatnych** poza obszarami regionalnej sieci ekologicznej: Klepackich, Turczyńskich, Niewodnickich i innych, kształtującego się Leśnego Pierścienia Białegostoku.

- 2) **Obszary zasobów wodnych** mają zapewnioną ochronę sanitarną, realizowaną wg stosownych rozporządzeń i decyzji organów administracji, w tym:

- **Główny Zbiornik Wód Podziemnych** – GZWP nr 218 „Pradolina rzeki Supraśl” wraz ze strefą ochronną,
- **strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej** komunalnych ujęć wody miasta Białegostoku w gm. Wasilków i Supraśl.

- 3) **Obszary rolno-leśne**, zwłaszcza gruntów wartościowych dla produkcji rolniczej, są chronione przed niezasadnym przeznaczeniem na cele nierolnicze, poprzez rozwój osadnictwa wg modelu zwartego, racjonalizującego jego zapotrzebowanie terenów na cele budowlane.

- 4) **Korytarze ponadlokalnej infrastruktury transportowej i energetycznej** planowanej do realizacji w okresie perspektywicznym są chronione przed zabudową. Dotyczy to

w szczególności drogi ekspresowej S19 i linii elektroenergetycznej 400 kV stacja „Narew” – „Roś” oraz obwodnic miast i wsi na ciągach dróg krajowych i wojewódzkich.

- 5) **Sieć osadnicza** gmin strefy podmiejskiej, zagospodarowywana zgodnie z zasadami ładu przestrzennego, poza standardowymi, pełni funkcje ponadlokalne:
- a) **m. Choroszcz** – znaczącego regionalnego ośrodka: lecznictwa psychiatrycznego i neurologicznego oraz specjalistycznej opieki społecznej, a także turystyczno-rekreacyjnego na bazie zrewaloryzowanej infrastruktury lecznictwa oraz zespołu pałacowo-parkowego Branickich i klasztoru poddominikańskiego,
 - b) **m. Supraśl** – atrakcyjnego ośrodka uzdrowiskowego i turystycznego ze zmodernizowaną i uzupełnioną infrastrukturą sanatoryjną oraz turystyczno-wypoczynkową doliny rz. Supraśl, obrzeży Puszczy Knyszyńskiej, hotelarską, licznych zabytków i Teatru „Wierszalin”,
 - c) **m. Wasilków** – regionalnego ośrodka rekreacyjno-turystycznego, w tym pielgrzymkowego, na bazie infrastruktury: rekreacyjnej i hotelarskiej doliny rz. Supraśl, sanktuarium w Świętej Wodzie i Białostockiego Muzeum Wsi,
 - d) **m. Łapy** – ośrodka usług publicznych ponadlokalnych – edukacji ponadgimnazjalnej, szpitala powiatowego oraz szkolenia pożarniczego. Rozwija się aktywność gospodarcza na bazie Podstrefy Łapskiej Specjalnej Tarnobrzesckiej Strefy Ekonomicznej i zagospodarowywanych obiektów przemysłowych oraz turystyczno-wypoczynkowa na bazie zrewaloryzowanego miejskiego parku leśnego i uzupełnionej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej,
 - e) **m. Czarna Białostocka** – ośrodka gospodarczego na bazie wtórnego wykorzystania majątku poprodukcyjnego i logistycznego, w tym Podlaskiego Parku Przemysłowego oraz infrastruktury kolejowej, a także rekreacyjnego i turystycznego wykorzystania zbiornika retencyjnego Czapielówka i walorów Puszczy Knyszyńskiej,
 - f) **m. Zabłudów** – turystyczną na bazie zabytkowych obiektów sakralnych i podworskich oraz aktywności gospodarczej w Podstrefie Zabłudów SSSE,
 - g) **rozwoju infrastruktury funkcji mieszkaniowej i usługowej** (poza ośrodkami gminnymi), z koncentracją zabudowy w zwartych zespołach uzupełnień i rozwoju urbanizacji we wsiach przy głównych ciągach komunikacyjnych. Wielkość zaludnienia takich zespołów i pasm uzasadnia ekonomicznie ich obsługę komunikacją publiczną oraz wyposażenie w infrastrukturę społeczną i techniczną,
 - h) **rozwoju infrastruktury funkcji aktywności gospodarczej** produkcyjno-usługowej (poza ośrodkami gminnymi) na obszarach wsi o rozpoczętej już koncentracji zabudowy gospodarczej lub na nowych terenach przygotowanych planistycznie i infrastrukturalnie, o najwyższej dostępności, w podmiejskich pasmach urbanizacji wzdłuż odcinków dróg krajowych i wojewódzkich.
- 6) **Funkcja obsługi turystyki i wypoczynku** poza miejscowościami gminnymi, realizowana jest głównie na bazie zagospodarowywania walorów rekreacyjnych wsi w dolinach rzek: Narwi, Supraśli, Sokołdy i Niewodniczanki, wsi położonych na obrzeżach Puszczy Knyszyńskiej oraz Południowego Pasa Leśnego Białegostoku. Znaczenia metropolitalnego nabiera infrastruktura rekreacyjna w Ogrodniczkach w gm. Supraśl. Wypadające z produkcji rolniczej zagrody wiejskie we wsiach z walorami rekreacyjnymi są zagospodarowywane na cele letniskowe.

3.2.2.3. Zmiany w obszarze zewnętrznym MOFOWB

- 1) **m. Sokółka**, w którym:

- a) wyeliminowano z zabudowy miasta tranzytowy ruch drogowy towarowy, z granicznego przejścia drogowego polsko-białoruskiego w Kuźnicy Białostockiej, w wyniku budowy obwodnic drogi ekspresowej S19 i krajowej nr 19,
 - b) poprawiło się powiązanie z Białymstokiem w wyniku modernizacji linii kolejowej nr 6 i drogi krajowej nr 19,
 - c) modernizacja poprawiła stan infrastruktury kultury, ochrony zdrowia i sportu,
 - d) zrealizowano zagospodarowanie rekreacyjne otoczenia zbiornika wodnego,
 - e) rewitalizowane i dogęszczane są zdegradowane fragmenty obszaru śródmiejskiego,
 - f) zabudowywane są obiektami logistycznymi i produkcyjnymi przygotowane na ten cel tereny, z dobrą dostępnością z drogi S19 i linii kolejowej magistralnej nr 6,
 - g) funkcjonują obiekty obsługi turystyki, zwłaszcza biznesowej z Białorusi,
- 2) małe miasta i wsie – ośrodki gminne**, w których:
- a) zmodernizowano publiczną infrastrukturę ponadlokalną edukacji ponadgimnazjalnej Michałowa i Suchowoli, a w Dąbrowie Białostockiej także lecznictwa,
 - b) rozbudowano infrastrukturę kolejowego przejścia granicznego polsko-białoruskiego Kuźnica Białostocka – Grodno,
 - c) rozwijają się urzędnia logistyki w Gródku i Kuźnicy,
 - d) wzbogacono bazę hotelarską i zagospodarowanie rekreacyjne Tykocina, Krynek, Gródka, Michałowa i Suraza,
 - e) rewitalizowano otoczenie śródmiejskich przestrzeni publicznych, zwłaszcza zabytkowych Tykocina, Krynek, Sidry i Michałowa,
- 3) wsie ze zmodernizowaną i uzupełnioną infrastrukturą funkcji ponadlokalnych**, w tym:
- a) Bobrowniki w gm. Gródek – z infrastrukturą drogowego przejścia granicznego i logistyczną,
 - b) Różanystok w gm. Dąbrowa Białostocka – z infrastrukturą pielgrzymkową,
 - c) Łosośna i Czuprynowo w gm. Kuźnica oraz Geniusze w gm. Sokółka – z infrastrukturą punktów przeładunkowych kolejowych i logistyki,
 - d) Kruszyniany i Bohoniki – z infrastrukturą turystyczną związaną z zabytkami.

4. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA ZAGOSPODAROWANIA MOFOWB I OBSZARU ZEWNĘTRZNEGO

4.1. Cechy modelu rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej zagospodarowania

- 1) Model zrównoważonego rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej zagospodarowania MOFOWB powinny cechować: zwartość obszarów urbanizacji, niska emisyjność, efektywność funkcjonowania, spójność i stabilność sieci ekologicznych oraz atrakcyjność dla mieszkańców i inwestorów.
- 2) Osiągnięcie powyższych cech struktury wymagać będzie w szczególności:
 - a) stabilnego rozdziału planistycznego obszarów systemu przyrodniczego regionalnego i lokalnego od obszarów urbanizacji ze strefami polityki przestrzennej, uzupełnień i rozwoju zabudowy,
 - b) zapewnienia zwartości przestrzennej obszarów urbanizacji poprzez preferencje gęstej wielofunkcyjnej zabudowy o charakterze miejskim, obsługiwanej komunikacją pieszą, rowerową i publiczną, z równoczesnym ograniczeniem indywidualnej samochodowej,
 - c) zwiększania samodzielności funkcjonalnej wielofunkcyjnych jednostek strukturalnych miasta Białegostoku (wydzielonych barierami infrastruktury kolejowej), ograniczającej potrzeby przemieszczeń zewnętrznych mieszkańców, w szczególności poprzez:
 - kształtowanie ośrodków koncentracji usług ponadpodstawowych,
 - rozwijanie zespołów zabudowy aktywności gospodarczej,
 - zagospodarowanie rekreacyjne części terenów systemu przyrodniczego w sąsiedztwie zespołów mieszkaniowych,
 - d) zapewnienia rezerw terenów dla rozwoju ponadlokalnej infrastruktury publicznej usługowej, transportowej i energetycznej,
 - e) koncentracji części zabudowy usługowej ponadlokalnej Białegostoku w ośrodkach różnych poziomów (centrum śródmiejskim, „biegunie południowym” oraz ośrodkach zespołów mieszkaniowych i gminnych),
 - f) kształtowania zespołów zabudowy aktywności gospodarczej na bazie ich uzupełnień oraz na przygotowanych infrastrukturalnie terenach rozwoju, z preferencją komunalnych,
 - g) zmniejszania zapotrzebowania na nowe tereny budowlane wymagające uzbrojenia, poprzez wykorzystanie rezerw tkwiących w terenach ekstensywnie zabudowanych, poprodukcyjnych i zdegradowanych,
 - h) ukształtowania atrakcyjnych przestrzeni publicznych w miejscach koncentracji zabudowy usługowej, z priorytetem śródmieść, zespołów usług regionalnych i otoczenia dworców komunikacji publicznej,
 - i) racjonalnego planowania terenów rozwoju zabudowy mieszkaniowej w dostosowaniu do możliwości ich wyposażenia w infrastrukturę techniczną i transportową oraz usługi publiczne, zgodnie z art. 2 i art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
 - j) ukształtowania sprawnego układu powiązań transportowych i energetycznych MOFOWB, zapewniającego poprawę bezpieczeństwa i efektywności funkcjonowania jego struktury przestrzennej.

4.2. Struktura funkcjonalno-przestrzenna zagospodarowania

Wspieranie modelowego rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej zagospodarowania MOFOWB stanowi jeden z celów polityki przestrzennej samorządu województwa i samorządów tworzących go gmin, realizowany poprzez odpowiednie zasady planistyczne zagospodarowania oraz kierunki działań inwestycyjnych.

4.2.1. MOFOWB – struktura funkcjonalno-przestrzenna sieci osadniczej, określona w rys. Planu nr 15 w skali 1:50 000

4.2.1.1. Miasto Białystok – rdzeń MOFOWB

1) **Funkcje m. Białegostoku** – ośrodka wojewódzkiego o randze krajowej, pełniącego niektóre funkcje metropolitalne (wg KPZK 2030), realizowane w modernizowanej, uzupełnianej i rozwijanej infrastrukturze, obejmują:

a) **funkcje standardowe** – wynikające z gminnego, powiatowego i wojewódzkiego statusu administracyjnego miasta z zakresu usług publicznych:

- administracji publicznej rządowej i samorządowej,
- szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego średniego,
- lecznictwa publicznego zamkniętego i specjalistycznego,
- kultury, sportu i rekreacji,

b) **funkcje standardowe** ośrodka miejskiego w zakresie:

- mieszkalnictwa wielorodzinnego i jednorodzinnego,
- aktywności gospodarczej – przemysłu, budownictwa, logistyki, usług komercyjnych,

c) **funkcje ponadstandardowe** z zakresu usług publicznych ponadregionalnych, w tym:

- nauki i szkolnictwa wyższego,
- administracji publicznej rządowej ponadregionalnej,
- kongresowo-wystawienniczych, sportu i kultury.

2) **Struktura przestrzenna ze strefami uzupełnień i rozwoju zabudowy**, obejmująca:

a) **obszar śródmiejski** ograniczony: obwodnicą śródmiejską wraz z terenami po północnej stronie dworca PKP wydzielonymi ul. Hetmańską, Wierzbową, odc. Świętokrzyskiej i Sitarską ze *strefami uzupełnień i rozwoju zabudowy* wg rekomendowanych kierunków z pkt 6.2.2.1. ppkt 1 i zasad z ppkt 5, w tym:

- *uzupełnień zabudowy „centrum śródmiejskiego”*, zwiększających jego wielkomiejskość, z wysoką koncentracją usług wszystkich poziomów – z priorytetem metropolitalnych, mieszkalnictwa i intensywnością zabudowy oraz jakością jej rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych,
- *uzupełnień zabudowy* zespołu infrastruktury lecznictwa regionalnego i akademickiego,
- *uzupełnień zabudowy mieszkaniowej* wysokiej i średniej intensywności ukształtowanych przestrzennie zespołów,
- *rozwoju zabudowy mieszkaniowej* wysokiej i średniej intensywności na terenach zdegradowanych w os. Przydworcowe i Sienkiewicza oraz poprzemysłowych w os. Bojary,
- *rewitalizacji zabudowy* ekstensywnej w os. Bojary,

b) **obszar miejski** zawarty pomiędzy granicami obszaru śródmiejskiego a „dużą” obwodnicą miejską, ze *strefami uzupełnień i rozwoju zabudowy* wg rekomendowanych kierunków z pkt 6.2.2.1. ppkt 2 i zasad z ppkt 6–12, w tym:

- *uzupełnień zabudowy zespołów usług publicznych* o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym nauki i szkolnictwa wyższego (miasteczka akademickiego), sportu oraz hotelarstwa i targowych w os. Kawaleryjskie,
- *uzupełnień zabudowy ośrodków koncentracji usług* w „miejscach centralnych” zespołów zabudowy mieszkaniowej w osiedlach: Zielone Wzgórza, Bacieczki, Dziesięciny, Białostoczek i na styku osiedli Bema, Nowe Miasto, Kawaleryjskie,
- *rozwoju zabudowy ośrodków koncentracji usług* w „miejscach centralnych” projektowanych zespołów zabudowy w osiedlach Wysoki Stoczek, Zawady i Skorupy,
- *uzupełnień zabudowy zespołów mieszkalnictwa* średniointensywnego wielorodzinnego i jednorodzinnego z usługami,
- *uzupełnień zabudowy zespołów aktywności gospodarczej* (przemysłu, składów, logistyki i budownictwa) w osiedlach: Wygoda, Zielone Wzgórza, Leśna Dolina i Białostoczek,

c) obszar przedmieść pomiędzy obszarem miejskim a granicą administracyjną miasta, ze strefami uzupełnień i rozwoju zabudowy wg rekomendowanych kierunków z pkt 6.2.2.1. ppkt 3 i zasad z ppkt 6–12, w tym:

- *uzupełnień zabudowy zespołów mieszkalnictwa* ekstensywnego z dominacją jednorodzinnego w osiedlach: Jaroszkówka, Wygoda, Zawady, Starosielce, Dojlidy Górne i Zagórki,
- *uzupełnień zabudowy zespołów aktywności gospodarczej* (przemysłu, składów, budownictwa i logistyki) w osiedlach: Starosielce, Bacieczki, Zawady (Fasty), Jaroszkówka, Wygoda i Dojlidy z SSSE,
- *uzupełnień zabudowy ośrodka koncentracji usług „biegun południowy”* przy ul. Mickiewicza w os. Dojlidy,
- *rozwoju zabudowy zespołu usług sportu i kongresowo-wystawienniczych* o znaczeniu regionalnym w osiedlu Dojlidy i Kawaleryjskie,
- *rozwoju zabudowy ośrodków koncentracji usług publicznych i komercyjnych* w „miejscach centralnych”: osiedli – Zawady, Wygoda, Jaroszkówka, Dojlidy Górne-Zagórki, rejonu dworca PKP Białystok Starosielce (na trasie proj. *Rail Baltica*) oraz zespołu usług szkolnictwa wyższego i rekreacji na bazie Stawów Dojlidzkich,
- *rozwoju zabudowy zespołów mieszkalnictwa* średniointensywnego, gł. wielorodzinnego, na kierunku północno-wschodnim rozwoju miasta w os. Jaroszkówka i Wygoda oraz mieszkalnictwa ekstensywnego z dominacją jednorodzinnego, gł. w osiedlach jw., a także na kierunku południowym w osiedlach Dojlidy Górne i Zagórki oraz północnym w osiedlu Zawady,
- *rozwoju zabudowy zespołów aktywności gospodarczej* (przemysłu, składów, budownictwa, logistyki i usług komercyjnych) w osiedlach: Nowe Miasto („Ścianka”) i Dojlidy (tereny powiększenia Podstrefy Białostockiej Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej).

4.2.1.2. Strefa podmiejska Białegostoku MOFOWB

1) Ośrodki gminne miejskie i wiejskie – funkcje i struktura funkcjonalno-przestrzenna ze strefami uzupełnień i rozwoju infrastruktury wg odpowiednich zasad i kierunków zagospodarowania z pkt 6.2.2.2., w tym:

- a) miasto Choroszcz** z modernizowaną, uzupełnianą i rozwijaną stosownie do potrzeb infrastrukturą funkcji:

- *lecznictwa specjalistycznego* publicznego psychiatrycznego i neurologicznego o zasięgu ponadregionalnym, z uzupełnieniami zabudowy, w tym w obiektach zabytkowych,
 - *opieki społecznej* o znaczeniu regionalnym, z modernizacją obiektów,
 - *kultury i turystyki* na bazie rewaloryzowanych zespołów zabytkowych, pałacowo-ogrodowego Branickich i klasztornego dominikańskiego,
 - *gminnych usług publicznych* – edukacji, kultury, administracji, sportu i rekreacji, z modernizacją i uzupełnieniami obiektów,
 - *mieszkalnictwa* wielorodzinnego z rozwojem zabudowy w sąsiedztwie istniejącego zespołu oraz jednorodzinne z uzupełnieniami zabudowy oraz rozwojem głównie na kierunku północnym,
 - *aktywności gospodarczej* produkcyjno-usługowej z zabudową uzupełnianą i rozwijaną w sąsiedztwie drogi S8 oraz przy istniejącym zespole w płd. części miasta,
- b) miasto Supraśl – uzdrowisko** z modernizowaną, uzupełnianą i rozwijaną stosownie do potrzeb infrastrukturą funkcji:
- *uzdrowskiej*, z rozbudową zespołów sanatoryjnych gł. w strefie A, a zaplecza technicznego i urządzeń towarzyszących gł. w strefie B, ochrony uzdrowskiej
 - *kultury i turystyki* na bazie rewaloryzowanego zespołu klasztorne bazylianów i pałacu archimandrytów (Chodkiewicza) z Muzeum Ikon, zespołu pałacowego Buchholtza i szeregu innych zabytków, a także Teatru „Wierszalin”,
 - *szkolnictwa średniego* artystycznego w zabytkowym obiekcie Liceum Plastycznego,
 - *rekreacji o zasięgu ponadlokalnym* – zagospodarowywanego miejskiego odcinka doliny rzeki Supraśl ze zbiornikiem retencyjnym, obrzeży Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej i zespołów stawów,
 - *administracji publicznej ponadlokalnej* – Nadleśnictwa Supraśl oraz Dyrekcji Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej,
 - *gminnych usług publicznych* – edukacji, kultury, administracji, sportu i rekreacji, w modernizowanych obiektach,
 - *mieszkalnictwa jednorodzinne i pensjonatowe*, gł. w formie uzupełnień zabudowy,
 - *aktywności gospodarczej* – gł. na bazie istniejących obiektów przemysłowych z dostosowaniem do uzdrowskiego charakteru miasta,
- c) miasto Wasilków** z modernizowaną, uzupełnianą i rozwijaną stosownie do potrzeb infrastrukturą funkcji:
- *rekreacji o zasięgu ponadlokalnym* zagospodarowywanego odcinka miejskiego doliny rzeki Supraśl, ze zbiornikiem retencyjnym i uzupełnianą infrastrukturą noclegowo-gastronomiczną,
 - *turystyki* – Białostockiego Muzeum Wsi, a turystyki pielgrzymkowej na bazie sanktuarium w Świętej Wodzie,
 - *gminnych usług publicznych* – edukacji, administracji, kultury i sportu, w modernizowanych obiektach,
 - *mieszkalnictwa wielorodzinnego*, z uzupełnieniami zespołu zabudowy w północnej części miasta,
 - *mieszkalnictwa jednorodzinne*, z uzupełnieniami i rozwojem gł. na kierunku północno-zachodnim i północno-wschodnim miasta,
 - *aktywności gospodarczej* przemysłowo-składowej z modernizacją i uzupełnieniami zabudowy oraz ograniczeniami sanitarnymi wynikającymi z

- położenia cz. doliny rz. Supraśl w strefie ochrony pośredniej ujęć wody m. Białegostoku,
- *ponadlokalnej infrastruktury* modernizowanego komunalnego ujęcia powierzchniowego wody m. Białegostoku na rz. Supraśl,
- d) **miasto Łapy** z modernizowaną, uzupełnianą i rozwijaną stosownie do potrzeb infrastrukturą funkcji:
- *szkolnictwa średniego* ogólnokształcącego i zawodowego,
 - *lecznictwa powiatowego*, z modernizacją infrastruktury,
 - *rekreacji ponadlokalnej* – z rewaloryzacją miejskiego parku leśnego i zagospodarowania obrzeża doliny rz. Narew w Narwiańskim Parku Narodowym,
 - *gminnych usług publicznych* – edukacji, kultury, administracji i sportu, z modernizacją i uzupełnieniami obiektów, z priorytetem kultury i sportu (np. budowa pływalni),
 - *mieszkalnictwa wielorodzinnego* – uzupełnianego w centrum i rozwijanego w sąsiedztwie istniejącego zespołu w południowej cz. miasta,
 - *mieszkalnictwa jednorodzinnego* – uzupełnianego i rozwijanego gł. w południowej cz. miasta,
 - *aktywności gospodarczej* – z rewitalizacją terenów i obiektów przemysłowych (byłego ZNTK i byłej Cukrowni Łapy), uzupełnień istniejącej zabudowy produkcyjno-usługowej i rozwoju w Podstrefie Łapy Tarnobrzesckiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej,
- e) **miasto Czarna Białostocka** z modernizowaną, uzupełnianą i rozwijaną stosownie do potrzeb infrastrukturą funkcji:
- *rekreacji o zasięgu ponadlokalnym* na bazie uzupełnianego zagospodarowywania zbiornika wodnego retencyjnego na rz. Czepielówka i jego obrzeży w Puszczy Knyszyńskiej,
 - *gminnych usług publicznych* – edukacji, kultury, administracji i sportu, w zmodernizowanych obiektach,
 - *mieszkalnictwa z dominacją jednorodzinnego* – rozwijanego gł. na terenach tzw. „Bukstelu”,
 - *aktywności gospodarczej* – z rewitalizacją i uzupełnieniami obiektów i terenów przemysłowych, w tym w Podlaskim Parku Przemysłowym oraz wykorzystaniem dla potrzeb logistyki istniejących obiektów magazynowych i systemu szerokotorowych bocznic kolejowych, a także położenia przy drodze krajowej nr 19,
- f) **miasto Zabłudów** z modernizowaną, uzupełnianą i rozwijaną stosownie do potrzeb infrastrukturą funkcji:
- *turystyki* na bazie zabytkowych obiektów sakralnych i rewaloryzacji parkowego zespołu podworskiego ze stawami,
 - *gminnych usług publicznych* – edukacji, kultury, administracji i sportu, w modernizowanych obiektach,
 - *mieszkalnictwa jednorodzinnego* – głównie w formie uzupełnień zabudowy ukształtowanego układu przestrzennego,
 - *aktywności gospodarczej* – z uzupełnieniami istniejących obiektów produkcyjno-usługowych oraz rozwojem zabudowy w Podstrefie Zabłudów Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej,
- g) **wieś Turośń Kościelna** z modernizowaną, uzupełnianą i rozwijaną stosownie do potrzeb infrastrukturą funkcji:

- *rekreacji o zasięgu ponadlokalnym* przyszłego zagospodarowania zbiornika retencyjnego na rz. Turośniance i jego obrzeży,
 - *infrastruktury Krajowego Systemu Elektroenergetycznego (KSE)* – istniejącej stacji 400/110 kV „Narew” i ew. proj. źródła mocy interwencyjnej,
 - *gminnych usług publicznych* – edukacji, ochrony zdrowia, administracji, kultury, w modernizowanych i uzupełnianych obiektach,
 - *mieszkalnictwa zagrodowego i jednorodzinnego* z usługami gł. w ramach uzupełnień istniejącej zabudowy i rozwoju w kierunku drogi nr 682,
 - *aktywności gospodarczej* – gł. z uzupełnieniami istniejącej obiektów produkcyjno-usługowych,
- h) wieś Juchnowiec Kościelny** z modernizowaną, uzupełnianą i rozwijaną stosownie do potrzeb infrastrukturą funkcji:
- *gminnych usług publicznych* – administracji, kultury, edukacji (Juchnowiec Górny), sportu, w modernizowanych obiektach,
 - *mieszkalnictwa jednorodzinnego z usługami* w ramach uzupełnień i rozwoju na zasadzie kontynuacji zabudowy,
 - *aktywności gospodarczej* – z uzupełnieniami zabudowy produkcyjno-usługowej i ewentualnego rozwoju na terenach w sąsiedztwie stacji kolejowej linii nr 32 Białystok – Bielsk Podlaski.
- 2) Wsie podmiejskie ze strefami uzupełnień i rozwoju zabudowy o funkcji mieszkaniowej i aktywności gospodarczej**, wg odpowiednich zasad i kierunków zagospodarowania z pkt 6.2.2.2. ppkt 2–5, w tym:
- a) w gminie Turośń Kościelna** – wsie:
- *Niewodnica Kościelna, Niewodnica Korycka i Zalesiany*, z uzupełnieniami zabudowy zespołów mieszkaniowych i rozwojem na terenach z planami miejscowymi, a przy drodze woj. nr 678 z dominacją zabudowy aktywności gospodarczej,
- b) w gminie Choroszcz** – wsie:
- *Turczyn, Klepacze, Oliszki, Krupniki i Sienkiewiczze*, z uzupełnieniami zabudowy mieszkaniowej wsi i rozwojem na terenach wyznaczonych w planach miejscowych, a przy drodze pow. nr 1535B Białystok – Kruszewo z dominacją zabudowy aktywności gospodarczej,
 - *Porosły, Łyski, Nowosiółki*, w paśmie urbanizacji odcinków dróg krajowych nr 8 i S8 (z drogami serwisowymi), z rozwojem zabudowy aktywności gospodarczej, zwłaszcza w strefie uciążliwości intensywnego ruchu drogowego i uzupełnieniami zespołów zabudowy mieszkaniowej,
- c) w gminie Dobrzyniewo Duże** – wsie:
- *Fasty, Nowe Aleksandrowo, Ogrodniki, Dobrzyniewo Kościelne*, z uzupełnieniami wsi zabudową mieszkaniową jednorodzinną z usługami, rozwojem zabudowy mieszkaniowej i aktywności gospodarczej na terenach wyznaczonych w studium gminy i planach miejscowych, a we wsi Fasty zabudowy produkcyjno-usługowej między linią kolejową E75 Białystok – Ełk i drogą krajową nr 65, wg ustaleń obowiązującego planu miejscowego,
- d) w gminie Wasilków** – wsie:
- *Sielachowskie i Osowicze*, z uzupełnieniami i rozwojem zabudowy gł. mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami, sprzężonej infrastrukturalnie z os. Zawady w Białymstoku, wg planów miejscowych, a w strefie uciążliwości drogi krajowej nr 8 zabudowy aktywności gospodarczej, gł. usługowej,

- *Jurowce i Sochonie*, z uzupełnieniami zabudowy gł. mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami, a w rejonie stacji kolejowej Wasilków aktywności gospodarczej niekolizyjnej sanitarnej, z funkcjonowaniem ujęcia wody m. Białegostoku w Jurowcach,
 - *Dąbrówki*, z rozwojem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami wzdłuż odc. drogi Dąbrówki – Wasilków, wg planów miejscowych,
 - *Nowodworce*, z rozwojem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami w paśmie urbanizacji odcinka drogi wojewódzkiej nr 676 Białystok – Supraśl, wg planów miejscowych w powiązaniu z rozwojem zabudowy w os. Jaroszkówka w Białymstoku,
- e) **w gminie Supraśl** – wsie:
- *Ogrodniczki, Ciasne, Karakule*, z uzupełnieniami i rozwojem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami, wg planów miejscowych,
 - *Grabówka, Zaścianki i Kol. Sobolewo*, z uzupełnieniami i rozwojem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług, na zasadzie kontynuacji istniejących zespołów lub nowych, wyznaczonych w planach miejscowych, a także uzupełnieniami zespołów zabudowy aktywności gospodarczej w pasie urbanizacji drogi krajowej nr 65 Białystok – Bobrowniki,
 - *Sowlany*, z uzupełnieniami zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług oraz rozwojem na kierunku północnym w powiązaniu z proj. zabudową w os. Jaroszkówka w Białymstoku, wg planów miejscowych, a także z preferowanym rozwojem zabudowy aktywności gospodarczej w południowo-zachodniej części obszaru wsi, składowiskiem odpadów paleniskowych EC Białystok i terenem zamkniętym wojskowym,
- f) **w gminie Zabłudów** – wsie:
- *Kuriany* – z rozwojem głównie zabudowy aktywności gospodarczej w pasie urbanizacji wzdłuż odcinka drogi krajowej nr 19,
 - *Halickie* – z uzupełnieniami zabudowy wsi zabudową usługową i mieszkaniową,
- g) **w gminie Juchnowiec Kościelny** – wsie:
- *Hryniewicze* – z rozbudowywanym Zakładem Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych m. Białegostoku i uzupełnieniami zabudowy aktywności gospodarczej i jednorodzinnej,
 - *Olmonty, Izabelin, Stanisławowo* – z uzupełnianą zabudową mieszkaniową jednorodzinną oraz rozwijaną na terenach objętych planami miejscowymi,
 - *Kleosin, Ignatki-Osiedle, Horodniany, Księżyno* – z uzupełnianą zabudową mieszkaniową gł. jednorodzinną i aktywności gospodarczej w pasie urbanizacji wzdłuż odc. drogi wojewódzkiej nr 678 Białystok – Zalesiany oraz odc. drogi powiatowej nr 1500B Księżyno – Ignatki (w tym tzw. byłego Południowego Zespołu Przemysłowego) oraz rozwojem zabudowy jednorodzinnej na terenach objętych planami miejscowymi.
- 3) **Wsie z infrastrukturą funkcji ponadstandardowych ponadlokalnych – rekreacji, mieszkalnictwa jednorodzinnego oraz społecznych i technicznych**, kształtowanej wg zasad i kierunków z pkt 6.2.2.2. ppkt 4, w tym:
- a) **w gminie Choroszcz** – wsie:
- *Śliwno, Kruszewo, Pańki, Rogowo, Izbiszczce* – na obrzeżach Narwiańskiego Parku Narodowego z funkcją lotniskową, a *Kruszewo i Śliwno* także obsługi turystyki,
 - *Złotoria* – w Dolinie Narwi z funkcją rekreacji zbiorowej przyrodnej,
- b) **w gminie Dobrzyniewo Duże** – wsie:

- *Leńce i Jaworówka* w dolinie rz. Supraśl, z funkcją letniskową,
- *Letniki, Ponikła, Kulikówka, Szaciły* na obrzeżach Puszczy Knyszyńskiej i *Kopisk* w enklawie puszczańskiej, z funkcją letniskową,
- c) w **gminie Wasilków** – wsie:
 - *Studzianki, Zapieczki, Wólka Przedmieście i Horodnianka*, z funkcją letniskową, a *Studzianki* także gospodarki odpadami,
- d) w **gminie Czarna Białostocka** – wsie:
 - *Złota Wieś, Wólka Ratowiecka, Czarna Wieś Kościelna*, z funkcją letniskową,
- e) w **gminie Supraśl** wsie:
 - *Ogrodniczki* – z funkcją regionalnego ośrodka sportu i rekreacji całorocznej, z preferencją zimowej, na bazie zagospodarowania wyrobisk poeksploatacyjnych kruszywa, oraz rozwoju zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
 - *Ciasne, Jałówka, Cieliczanka, Surażkowo, Sokółda, Międzyrzecze i Woronicze*, z funkcją letniskową, a *Łażnie* także pomocy społecznej,
- f) w **gminie Zabłudów** wsie:
 - *Bobrowa* – z funkcją wypoczynku zbiorowego w ośrodku na obrzeżu Puszczy Knyszyńskiej i letniskową,
 - *Kaniuki i Cieluszki* w dolinie Narwi, z funkcją letniskową i rekreacji,
 - *Tatarowce*, w enklawie Puszczy Knyszyńskiej, z funkcją letniskową,
- g) w **gminie Juchnowiec Kościelny** wsie:
 - *Wojszki, Kożany* nad rz. Narew z funkcją letniskową, a *Czerewki* także opieki społecznej,
 - *Koplany, Brończany*, z funkcją rekreacji przyrodniczej na bazie zespołu stawów w zrekultywowanych wyrobiskach iłóv,
- h) w **gminie Turośń Kościelna** wsie:
 - *Pomigacze i Borowskie*, z funkcją wypoczynku zbiorowego w istniejących ośrodkach,
 - *Topilec* w dolinie rz. Narew z funkcją rekreacji na bazie ośrodka wędkarskiego i zespołu stawów,
- i) w **gminie Łapy** wsie:
 - *Uhowo*, z funkcją rekreacji zbiorowej przyrodniczej na bazie urządzeń plażowo-kąpieliskowych nad rz. Narew, letniskową i opieki społecznej,
 - *Bokiny* nad rz. Narew, z funkcją letniskową i utylizacji odpadów.

4.2.2. Obszar zewnętrzny MOFOWB – struktura funkcjonalno-przestrzenna sieci osadniczej, określona w rys. Planu nr 16 w skali 1:100 000

4.2.2.1. Miasto Sokółka – ośrodek powiatowy

- 1) **Funkcje miasta** – standardowe i ponadstandardowe:
 - a) **funkcje standardowe publiczne**, gminne i powiatowe, wynikające ze statusu administracyjnego:
 - edukacji przedszkolnej, podstawowej i gimnazjalnej,
 - szkolnictwa średniego ogólnokształcącego i zawodowego,
 - administracji publicznej rządowej i samorządowej,
 - ochrony zdrowia i opieki społecznej, w tym lecznictwa,
 - kultury, sportu i rekreacji,
 - b) **funkcje standardowe miejskie**:
 - mieszkalnictwa wielorodzinnego i jednorodzinnego,
 - usług komunalnych-gospodarki wodno-ściekowej i odpadami,

- aktywności gospodarczej – przemysłu, budownictwa, składów, magazynów, logistyki i usług komercyjnych,
 - c) **funkcje ponadstandardowe miasta** wynikające gł. z jego położenia przygranicznego i w węzle międzynarodowej infrastruktury drogowej – drogi ekspresowej S19 i linii magistralnej kolejowej nr 6, do przejść granicznych z Białorusią Kuźnica Białostocka – Bruzgi i Kuźnica Białostocka – Grodno, w tym:
 - obsługi logistycznej międzynarodowego ruchu towarowego drogowego i kolejowego,
 - obsługi turystyki międzynarodowej, w tym biznesowej.
- 2) **Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta ze strefami uzupełnień i rozwoju zabudowy**, wg rekomendowanych odpowiednich zasad i kierunków z pkt 6.2.3.1., w tym:
- a) **uzupełnień** infrastruktury usług publicznych,
 - b) **uzupełnień** i rewitalizacji cz. zdegradowanej zabudowy mieszkaniowej i usługowej obszaru śródmiejskiego,
 - c) **uzupełnień** ukształtowanych przestrzennie pozaśródmiejskich zespołów zabudowy mieszkaniowej wielo - i jednorodzinnej,
 - d) **rozwoju** zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej w sąsiedztwie ukształtowanych zespołów zabudowy na terenach z planami miejscowymi,
 - e) **uzupełnień** istniejących zespołów zabudowy aktywności gospodarczej wyposażonych w infrastrukturę,
 - f) **rozwoju** zabudowy aktywności gospodarczej na terenach o najwyższej dostępności transportowej z krajowej infrastruktury drogowej i kolejowej, określonych w planach miejscowych, stosownie do popytu inwestycyjnego,
 - g) **uzupełnień** zagospodarowania przestrzeni publicznych miasta, w tym zagospodarowania rekreacyjnego zbiornika wodnego i jego obrzeży oraz systemu przyrodniczego miasta (zieleni miejskiej).

4.2.2.2. **Ośrodki gminne oraz wsie z funkcjami ponadstandardowymi**

Struktura funkcjonalna sieci ośrodków gminnych i wsi z funkcjami ponadstandardowymi kształtowana będzie poprzez uzupełnienia i rozwój infrastruktury ich funkcji, wg rekomendowanych odpowiednich zasad i kierunków z pkt 6.2.3.2.

- 1) **Funkcje standardowe i ponadstandardowe ośrodków gminnych i wsi** obejmują:
- a) **funkcje standardowe:**
 - gminnych usług publicznych – edukacji, kultury, administracji, sportu i rekreacji,
 - mieszkalnictwa – jednorodzinnego, wielorodzinnego i zagrodowego,
 - aktywności gospodarczej – produkcyjnej i usług komercyjnych oraz usług komunalnych,
 - b) **funkcje ponadstandardowe** – wynikające z walorów położenia, przyrodniczych i kulturowych oraz istniejącej infrastruktury ponadlokalnej.
- 2) **Ośrodki gminne z infrastrukturą funkcji ponadstandardowych:**
- a) **miasto Dąbrowa Białostocka** – edukacji ponadgimnazjalnej oraz lecznictwa,
 - b) **miasta Suchowola, Michałowo oraz wieś Janów** – edukacji ponadgimnazjalnej i turystyki o znaczeniu regionalnym,
 - c) **miast Tykocin i Krynki** – turystyki o znaczeniu ponadregionalnym międzynarodowym na bazie unikalnych zabytków, w tym judaistycznych, a Tykocin także walorów przyrodniczych doliny Narwi,

- d) **wieś Kuźnica** – przejście granicznych polsko-białoruskich, drogowego na ciągu S19 Rzeszów – Lublin – Białystok – Grodno i kolejowego na linii nr 6 Warszawa – Białystok – Grodno, oraz obsługi turystyki przygranicznej,
- e) **wieś Gródek** – obsługi międzynarodowego ruchu drogowego i turystycznego z/do przejścia polsko-białoruskiego w Bobrownikach, ew. logistyki na bazie kolejowej stacji przeładunkowej w Waliłach-Stacji i przebiegającej obok drogi krajowej nr 65 oraz turystyki o znaczeniu regionalnym, na bazie walorów kulturowych i zbiornika wodnego,
- f) **miasto Suraż i wsie Krypno i Sidra** – turystyki o znaczeniu gł. regionalnym na bazie: Narwiańskiego Parku Narodowego i zabytków w Surażu, zbiorników wodnych i zabytków w Sidrze oraz sanktuarium w Krypnie.

3) **Wsie z infrastrukturą funkcji ponadstandardowych:**

- a) **wieś Bobrowniki w gm. Gródek** – przejścia granicznego polsko-białoruskiego na ciągu drogi krajowej nr 65 oraz urządzeń logistyki,
- b) **wsie Kruszyniany i Bohoniki** – turystyki ponadregionalnej na bazie unikalnych zabytków tatarskich,
- c) **wieś Jałówka w gm. Michałowo** – opieki społecznej,
- d) **wsie Bondary, Rybaki i Bachury w gm. Michałowo** – rekreacji, sportu i turystyki o znaczeniu ponadregionalnym na bazie zagospodarowania obrzeży zbiornika wodnego Siemianówka na rz. Narew,
- e) **wsie Łosośna i Czuprynowo w gm. Kuźnica** – z funkcją kolejowych punktów przeładunkowych na linii nr 6,
- f) **wieś Żednia w gm. Michałowo** – siedziby Nadleśnictwa Żednia.

4.2.3. **Obszary sieci ekologicznej, gospodarki wodnej, wiejskie, złóż kopalin MOFOWB i obszaru zewnętrznego**

4.2.3.1. **Regionalna sieć ekologiczna obszarów**, stanowiąca część regionalnego systemu przyrodniczego, a równocześnie krajowej sieci ekologicznej, określona w rys. *Planu* nr 16 w skali 1:100 000, a dla obszaru MOFOWB w rysunku nr 15 w skali 1:50 000, obejmuje „obszary węzłowe” prawnej ochrony przyrody – głównie Krajowego Systemu Obszarów Chronionych (KSOCH) oraz Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000, a także planowane do objęcia ochroną prawną główne i uzupełniające korytarze ekologiczno-migracyjne, w tym:

- 1) **obszary węzłowe** o największych walorach ekologicznych, pełniące funkcje biocentrów, z odpowiednimi zasadami polityki ochronnej z pkt 6.2.1.1. i 6.2.1.2.,:
 - a) **część obszaru GKPn-3 Puszcza Knyszyńska, z:**
 - Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej i jego otuliną,
 - częścią Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Sokólskie”,
 - OSO Ptaków Natura 2000 – Puszcza Knyszyńska PLB 200003,
 - SOO Siedlisk Natura 2000 – Ostoja Knyszyńska PLH 200006,
 - strefami ochrony uzdrowiskowej Uzdrowiska Supraśl, określonymi statucie,
 - b) **część obszaru GKPn-23 Bagienna Dolina Narwi, z:**
 - Narwiańskim Parkiem Narodowym i jego otuliną,
 - OSO Ptaków Natura 2000 – Bagienną Doliną Narwi PLB 200001,
 - SOO Siedlisk Natura 2000 – Narwiańskimi Bagnami PLH 200002,
 - c) **część obszaru GKPn-1 Dolina Biebrzy, z:**
 - Biebrzańskim Parkiem Narodowym i jego strefą ochronną,
 - Obszarem Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy”,
 - OSO Ptaków Natura 2000 – Ostoja Biebrzańską PLB 200006,

- SOO Siedlisk Natura 2000 – Doliną Biebrzy PLH 200008.

W obszarach węzłowych regionalnej sieci ekologicznej obowiązują zasady ochrony, użytkowania i zagospodarowania z pkt 6.2.1.1. oraz z pkt 6.2.1.2. ppkt 1.

2) **Główne i uzupełniające korytarze ekologiczno-migracyjne** regionalnej sieci ekologicznej w MOFOWB stanowiące powiązania obszarów węzłowych, z odpowiednimi zasadami polityki ochrony i zagospodarowania z pkt 6.2.1.1. – 6.2.1.3.:

- część głównego korytarza GKPn-1B Dolina Biebrzy – Puszcza Knyszyńska Środkowy**, obejmującą:
 - cz. otuliny Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej,
 - cz. Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Narwi”,
 - cz. doliny rzeki Supraśl z GZWP nr 218 i ujęciami wody Białegostoku,
 - cz. SOO Siedlisk Natura 2000 – Ostoję Narwiańską PLH 200024,
- część głównego korytarza GKPn-24 Dolina Górnej Narwi**, obejmującą:
 - cz. Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Narwi”,
 - cz. OSO Ptaków Natura 2000 – Dolinę Górnej Narwi PLB 200007,
 - cz. SOO Siedlisk Natura 2000 – Ostoję w Dolinie Górnej Narwi PLH 200010,
- uzupełniające korytarze ekologiczno-migracyjne**, w tym:
 - **KPn-3B Dolina Brzozówki** z fragmentem Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej i terenami rolno-leśnymi doliny rz. Brzozówki,
 - **KPn-3C Dolina Biebrzy – Puszcza Knyszyńska Środkowy** z cz. otuliny Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej, SOO Siedlisk Natura 2000 Ostoja Knyszyńska PLH 200006 i fragmentami dolin rz. Olszanki i Kamienicy,
 - **KPn-3D Dolina Biebrzy – Puszcza Knyszyńska Wschodni** z fragmentem Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej z dolinami rz. Sidry i Sokoldy.

4.2.3.2. **Lokalna sieć ekologiczna MOFOWB**, określona orientacyjnie w rys. nr 15 w skali 1:50 000, powiązana funkcjonalnie z obszarami regionalnej sieci ekologicznej, chroniona i zagospodarowywana wg stosownych ustaleń pkt 6.2.1.1., 6.2.1.2. i 6.2.1.3., obejmuje obszary:

- sieci przyrodniczej miasta Białegostoku** – rdzenia MOFOWB, w tym:
 - doliny cieków wodnych i zbiorniki**: fragment doliny rz. Supraśl z cz. Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 218 „Pradolina Rzeki Supraśl”, połączony z proj. głównym korytarzem ekologicznym GKPn-1B Dolina Biebrzy – Puszcza Knyszyńska Środkowy, doliny rzek – Białej, Bażantarki, Dolistówki i Jarosówki oraz Stawy Dojlidzkie i Marczukowskie, o funkcjach: ekologicznych, rekreacyjnych, klimatycznych, aerosanitarnych, przejściowych ograniczonych rolniczych, a także przeciwpowodziowych,
 - lasy państwowe PGL stanowiące lasy ochronne**: Las Pietrasze, Las Antoniukowski z rezerwatem przyrody „Antoniuk”, Las Solnicki i Las Bagno – o funkcjach rekreacyjnych, ekologicznych, dydaktycznych, klimatycznych, aerosanitarnych i ograniczonych gospodarczych,
 - lasy komunalne**: Las Zwierzyniecki z rezerwatem przyrody „Las Zwierzyniecki”, Las Dojlidzki oraz las w osiedlu Jarosówka, o funkcjach jw.,
 - lasy prywatne**: Las Bacieczki, o funkcjach ekologicznych, klimatycznych i ograniczonych gospodarczych,
 - zieleń miejska urządzona**:
 - **Parki miejskie** zabytkowe: zespół pałacowo-ogrodowy Branickich, park Planty z Bulwarem Kościółkowskiego, park Stary im. J. Piłsudskiego, park Zwierzyniecki oraz pozostałe: park Centralny, park im. J. Dziekońskiej oraz park Antoniuk,
 - **trwałe duże ogrody działkowe**,

- *amentarze* istniejące, w tym zabytkowe, zamknięte, wojenne i wojskowe, oraz projektowane,
 - f) zieleni wspomagającą terenów zabudowy
- 2) **sieci przyrodniczej strefy podmiejskiej Białegostoku MOFOWB**, w tym:
- a) **doliny rzek**: Horodnianki, Turośnianki ze zbiornikiem retencyjnym w Turośni Kościelnej, Czaplinańki, Niewodniczanki ze stawami w Niewodnicy Kościelnej, Czepielówki ze zbiornikiem retencyjnym w Czarnej Białostockiej, Małynki, Rudni, Mieńki, Pilnicy i pozostałych małych, bezimiennych cieków wodnych, z funkcjami głównie ekologicznymi, klimatycznymi, hydrologicznymi i rolniczymi,
 - b) **lasy państwowe i prywatne**, należące do kształtującego się pierścienia południowego Białegostoku: Klepackie i Turczyńskie w gm. Choroszcz, Niewodnickie w gm. Turośń Kościelna oraz inne, w gm. Juchnowiec Kościelny i Zabłudów, z funkcjami głównie ekologicznymi, klimatycznymi, rekreacyjnymi i gospodarczymi,
 - c) **zieleni urządzonej osadnictwa i pozostałe tereny rolno-leśne**,

4.2.3.3. **Obszary gospodarki wodnej chronione prawnie**, wg zasad z pkt 6.2.1.4.:

- GZWP nr 218 „Pradolina Supraśli” ze strefą ochronną,
- ujęcia wody i strefy ochrony sanitarnej ujęć wody m. Białegostoku w Wasilkowie i Supraślu na części doliny rz. Supraśl.

4.2.3.4. **Obszary wiejskie** zagospodarowywane i użytkowane wg rekomendowanych zasad polityki przestrzennej z pkt 6.2.4, obejmujące pozostałe wsie wiejskiej sieci osadniczej i tereny rolno-leśne strefy podmiejskiej Białegostoku MOFOWB oraz jego obszaru zewnętrznego.

4.2.3.5. **Złoża kopalin pospolitych**, wg rys. *Planu* z zasadami ochrony z pkt 6.2.1.6.

4.2.4. **Infrastruktura transportowa MOFOWB i obszaru zewnętrznego**

4.2.4.1. **Infrastruktura zewnętrznych powiązań drogowych, kolejowych, rowerowych i lotniczych obszarów**, określona w rys. nr 16 w skali 1:100 000, z kierunkami przedsięwzięć inwestycyjnych z pkt 6.1.3.1., obejmuje:

- 1) **drogi krajowe**, realizujące wszystkie rodzaje powiązań, w tym:
 - a) **ekspresową S8** (Wrocław – Warszawa – węzeł „Białystok Zach.” z S19) przebudowaną do parametrów ekspresowych,
 - b) **ekspresową S19** (granica RP – Kuźnica – Sokółka – Korycin – Knyszyn – węzeł „Białystok Zach.” z S8 – pld. obwodnica Białegostoku – Bielsk Podlaski – Lublin) do budowy, z priorytetem obwodnic miejscowości,
 - c) **nr 65 kl. G** Knyszyn (S19) – Białystok – Bobrowniki – gr. RP), z przebudowanym odc. Białystok – Bobrowniki – gr. RP,
 - d) **nr 8 kl. GP** (węzeł „Białystok Zach.” S8 z S19 – Białystok – Korycin – Augustów – węzeł z proj. S61), ze zmodernizowanym odc. Białystok – Przewalanka,
 - e) **nr 19 kl. GP** S19 – Sokółka – Białystok – Zabłudów – Bielsk Podlaski – S19, z odc. do budowy Sochonie – węzeł „Dobrzyniewo”,
- 2) **drogi wojewódzkie**, realizujące powiązania głównie regionalne i w MOFOWB, w tym:
 - a) **nr 676** (Białystok – Supraśl – Krynki – gr. RP) do modernizacji odc. Białystok – Supraśl,
 - b) **nr 678** (Białystok – Markowszczyzna – Sokoły – Wysokie Mazowieckie) do przebudowy odc. Kleosin – Markowszczyzna,
 - c) **nr 682** (Markowszczyzna – Turośń Dolna – Łapy) do przebudowy,
 - d) **nr 681** (Roszki-Wodźki – Łapy – Ciechanowiec),

- e) **nr 685** (Zabłudów – Narew – Hajnówka – Kleszczele),
- f) **nr 686** (Michałowó – Juskowy Gród) do modernizacji,
- g) **nr 673** (Sokółka – Dąbrowa Białostocka – Lipsk n. Biebrzą) do przebudowy,
- h) **nr 674** (Sokółka – Krynki) do modernizacji,
- i) **nr 687** (Juskowu Gród – Zawodzieckie) do modernizacji,
- j) **nr 671** (Jezewo Stare – Sokoły) do przebudowy,
- k) **nr 670** (Nowy Dwór – Dąbrowa Białostocka – Suchowola),
- l) **nr 680** (Juskowy Gród – Narewka),
- m) **nr 672** (Sokolany – droga nr 8),

3) **linie i urządzenia kolejowe** – realizujące zewnętrzne powiązania funkcjonalne – międzynarodowe, międzyregionalne i regionalne MOFOW Białegostoku, w tym:

- a) **linia magistralna E75 Rail Baltica** (Warszawa – Białystok – Ełk – Suwałki – Trakiszki – gr. RP) do modernizacji w I etapie odc. Tłuszcz – Białystok,
- b) **linia magistralna nr 6** (Białystok – Sokółka – Kuźnica Białostocka – gr. RP) do modernizacji,
- c) **linia magistralna nr 40** (Sokółka – Augustów – Suwałki) do modernizacji,
- d) **linia pierwszorzędna nr 32** (Białystok – Bielsk Podlaski – Czeremcha – gr. RP z Białorusią – Brześć RB, odc. Białystok – Bielsk Podlaski) do modernizacji,
- e) **linia pierwszorzędna nr 37** (Białystok – Zubki Białostockie – gr. RP),
- f) **linia pierwszorzędna nr 36** (Łapy – Ostrołęka) w MOFOWB odc. Łapy – Śniadowo do reaktywacji,

4) **platforma multimodalna** i centrum logistyczne w Białymstoku – planowane w Strategii Rozwoju Transportu,

5) **szlaki rowerowe** międzynarodowe i regionalne:

- a) **Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo** przebiegający przez 5 województw Polski Wschodniej, w MOFOWB odc. (Pańki) – Choroszcz – Białystok (ul. Ks. J. Popiełuszki, M. Kopernika, Zwierzyniecka, Św. Ojca Pio, Cz. Miłosza, Piastowska, K. Wielkiego, Wł. Raginisa) – Supraśl – (Królowy Most),
- b) **Podlaski Szlak Bociani**, w MOFOWB odc. Wojszki – (Suraż) – Turośń Dolna – Dobrowoda – Bokiny – (Kurowo),

6) **infrastruktura lotnicza** – lotnisko sportowo-sanitarne „Krywlany” w Białymstoku, przebudowane do potrzeb lotniska lokalnego użytku publicznego o ograniczonej certyfikacji.

4.2.4.2. Infrastruktura transportowa powiązań funkcjonalnych drogowych wewnętrznych MOFOWB i z sąsiednimi gminami, określona w rys. nr 15 w skali 1:50 000, z zasadami modernizacji i rozwoju z rozdz. 6.2.6., obejmująca:

1) **w mieście Białymstoku i strefie podmiejskiej:**

- a) **część obwodnicy m. Białegostoku** w strefie podmiejskiej Białegostoku projektowanej w ciągu drogi krajowej nr S19,
- b) **obwodnice w m. Białymstoku**, eliminujące ruch tranzytowy międzydzielnicowy z obszaru centrum i śródmieścia, w tym:
 - **obwodnicę śródmiejską** klasy G dwujezdniową,
 - **obwodnicę miejską** klasy GP dwujezdniową, z połączeniami: ul. NSZ z aleją Niepodległości, alei Niepodległości z aleją I.J. Paderewskiego, alei I.J. Paderewskiego z ul. Wiadukt oraz ul. K. Ciołkowskiego z ul. Gen. N. Sulika,
- c) **główne połączenia** obwodnicy śródmiejskiej z obwodnicą miejską i trasą średnicową oraz wyprowadzające jednocześnie ruch z miasta – ulice:
 - **klasy GP** dwujezdniowe: ul. Nowowarszawska z połączeniem z ul. Ks. S. Suchowolca, ul. Ks. S. Suchowolca i ul. Zabłudowska,

- **klasy G** dwujezdniowe ze skrzyżowaniami dwupoziomowymi z torami kolejowymi: ul. Ks. J. Popiełuszki, al. Jana Pawła II z przedłużeniem do drogi nr 8 w gm. Choroszcz, ul. Hetmańska z przedłużeniem do ul. Klepackiej oraz połączenia ul. Zwycięstwa z ul. Łomżyńską i ul. Sitarskiej z ul. Świętokrzyską,
 - **klasy G** dwujezdniowe: ul. Wiosenna, ul. Bolesława Krzywoustego z przedłużeniem do granicy miasta, ul. Wł. Raginisa, ul. 1000-lecia Państwa Polskiego,
 - **klasy Z** dwu- i jednojezdniowe:
 - przedłużenie ul. J. Kuronia do ul. K. Ciołkowskiego, dwujezdniową,
 - połączenie ul. Piastowskiej z ul. K. Ciołkowskiego, jednojezdniową,
 - połączenie ul. Zabłudowskiej z ul. Halicką, jednojezdniową,
 - połączenie ul. K. Ciołkowskiego z ul. Jutrzenki, jednojezdniową,
 - połączenie ul. Jutrzenki z drogą 676, jednojezdniową,
- d) **„Korytarze autobusu wysokiej jakości”** dla miejskiej komunikacji zbiorowej na ulicach obciążonych dużym ruchem pasażerskim i na kierunkach promienistych z obsługą sąsiednich gmin,
- 2) **powiązania miasta Białegostoku z układem dróg zewnętrznych** – drogi doprowadzające ruch do węzłów obwodnicy m. Białegostoku, w ciągu S19, w tym do:
- węzła „Choroszcz” (S19) – droga nr 8 klasy GP dwujezdniowa z dwupoziomowym skrzyżowaniem z drogą nr 676,
 - węzła „Białystok Zachód” – droga nr 678, klasy G dwujezdniowa,
 - węzła „Lewickie” – droga nr 1483B, klasy Z jednojezdniowa,
 - węzła „Białystok Południe” – droga nr 1484B, klasy Z dwujezdniowa,
 - węzła „Kuriany” – droga nr 19, klasy GP dwujezdniowa,
 - węzła „Grabówka” – droga nr 65, klasy G dwujezdniowa,
 - węzła „Dobrzyniewo” – droga nr 65, klasy G jednojezdniowa,
 - węzła „Sochonie” – droga nr 8, klasy GP dwujezdniowa,
 - węzła „Święta Woda” – ulice: Bolesława Krzywoustego i przedłużenia do granicy miasta, klasy G dwujezdniowa oraz Białostocka, Grodzieńska, Ks. W. Rabczyńskiego jednojezdniowe (w ciągu byłej drogi nr 19),
- 3) **powiązania w MOFOWB** (poza drogami krajowymi, wojewódzkimi i liniami kolejowymi) ośrodków gminnych z drogami krajowymi, wojewódzkimi i Białymstokiem oraz ośrodków gminnych między sobą i z gminami sąsiednimi, realizować będą drogi powiatowe, w tym:
- a) **Białegostoku z siedzibami gmin strefy podmiejskiej Białegostoku:**
- z Choroszczą drogi o numerach 1535B i 1543B, Juchnowcem Kościelnym droga 1483B, Turośnią Kościelną drogi 1500B i 1504B w powiązaniu z drogą wojewódzką nr 678,
- b) **siedzib gmin strefy podmiejskiej Białegostoku między sobą:**
- Wasilkowa z Dobrzyniewem Dużym droga nr 1393B i z Supraślem droga nr 1427B w powiązaniu z drogą wojewódzką nr 676,
 - Zabłudowa z Supraślem drogi o numerach: 1430B, 1429B, 1475B i 1476B w powiązaniu z drogami – krajową 19 i wojewódzką 676, a z Juchnowcem Kościelnym drogi o numerach: 1488B, 1484B i 1497B,
 - Turośni Kościelnej z Juchnowcem Kościelnym droga 1498B i Łapami droga 1516B w powiązaniu z drogą 682 oraz z Choroszczą drogi o numerach 1504B, 1547B i 1543B,
 - Choroszczy z Dobrzyniewem Dużym drogi o numerach 1552B i 1390B w powiązaniu z drogą krajową nr 65 i Juchnowcem Kościelnym drogi: 1543B,

- 1546B, droga wewnętrzna 1497B oraz 1551B i 1549B w powiązaniu z drogami – krajową nr 8 i wojewódzką nr 678,
- c) **siedzib gmin obszaru centralnego z sąsiednimi gminami obszaru zewnętrznego MOFOWB:**
- Dobrzyniewa Dużego z Krypkiem – droga 1385B w powiązaniu z drogą wojewódzką nr 671,
 - Czarnej Białostockiej z Jasionówką droga 1420B oraz Janowem – drogi 1420B i 1307B,
 - Zabłudowa z Michałowem droga 1440B,
 - Białegostoku i Juchnowca Kościelnego z Bielskiem Podlaskim – drogi o numerach: 1484B i 1483B w powiązaniu z drogą krajową nr 19,
 - Turośni Kościelnej z Surazem droga 1518B w powiązaniu z drogą 1517B,
 - Łap z Surazem – droga 1521B i z Poświętnem drogi 1521B i 1525B w powiązaniu z drogą 681 oraz z Sokołami droga 1527B w powiązaniu z drogą wojewódzką nr 678,
 - Supraśla z Gródkiem droga 1433B w powiązaniu z drogą krajową nr 65,
- d) **inne powiązania** określone w rys. nr 16 w skali 1:100 000.

4.2.5. Infrastruktura systemów energetycznych w MOFOWB i obszarze zewnętrznym z zasadami modernizacji i rozwoju z pkt 6.2.7.1.

4.2.5.1. Infrastruktura systemu elektroenergetycznego NN i WN z kierunkami z pkt 6.1.3.2. ppkt 1 dot. rozwoju powiązań zewnętrznych i z pkt 6.2.7.2. ppkt 1 dot. rozwoju infrastruktury systemu, w tym:

1) **główne źródła zasilania** w energię elektryczną:

- a) stacja transformatorowo-rozdzielcza 400/110kV SE „Narew” (w gm. Turośń Kościelna) powiązana liniami 400 kV z Krajowym Systemem Elektroenergetycznym (KSE), tj. włączona w pierścień 400 kV KSE Polski Północno-Wschodniej: Elektrownia Ostrołęka – SE „Łomża Systemowa” – **GPZ „Narew”** – SE „Stanisławów” – SE „Miłosna” (k. Warszawy)
- b) zwiększające perspektywiczne bezpieczeństwo i efektywność pracy KSE w północno-wschodniej cz. Polski (a zatem i SE „Narew”), projektowane w KPZK 2030 transgraniczne połączenie KSE z systemem elektroenergetycznym Białorusi linią NN 400 kV w relacji SE „Narew” – SE „Roś”, z częściowym wykorzystaniem trasy nieczynnej linii 220 kV GPZ1 „Białystok” – SE „Roś” na Białorusi,
- c) Elektrociepłownia Białystok (ECB) o mocy zainstalowanej 203,5 MW, a osiąganey 167 MW, powiązana poprzez włączenie w pierścień wokółmiejski WN 110 kV z GPZ1 „Białystok” i SE „Narew”,

2) **linie elektroenergetyczne napięć najwyższych (NN) 400 kV i wysokich (WN) 110 kV:**

- a) linia NN 400 kV SE „Narew” – SE „Stanisławów” – SE „Miłosna” k. Warszawy,
- b) linia NN 400 kV SE „Narew” – SE „Łomża Systemowa”,
- c) perspektywicznie linia NN 400 kV SE „Narew” – „Roś” na Białorusi,
- d) budowa i przebudowa infrastruktury elektroenergetycznej dla potrzeb PKP, określona na dalszym etapie przygotowań inwestycji kolejowych,

3) **stacje WN 110/15 kV i linie WN 110 kV oraz powiązania z sąsiednimi gminami, z zasadami modernizacji i rozwoju z pkt 6.2.7.2. ppkt 1, w tym:**

- a) istniejące stacje WN 110/15 kV – w Białymstoku: GPZ1, RPZ ECB, RPZ „Fasty”, RPZ3, RPZ4, RPZ5, RPZ6, RPZ8, RPZ9, RPZ11 i projektowane RPZ „Wyżyny” w rej. ul. Kluka oraz RPZ Dojlidy Górne,
- b) istniejące stacje WN 110/15kV – w strefie podmiejskiej Białegostoku i obszarze zewnętrznym MOFOWB: RPZ w Łapach, RPZ w Wasilkowie, RPZ „Polanka” w Czarnej Białostockiej, RPZ Sokółka, RPZ Dąbrowa Białostocka, RPZ Jezewo w gm. Tykocin, RPZ Czarna Białostocka planowana do zastąpienia rozdzielnią RS 15/15 kV oraz projektowane w RPZ Choroszcz, RPZ Zabłudów, RPZ Suchowola oraz RPZ „Przemysłowa” gm. Juchnowiec Kościelny,
- c) istniejące linie 110kV napowietrzne wyprowadzone z SE „Narew”, zasilające stacje 110/15 kV w m. Białystok, Łapach i Bielsku Podlaskim, oraz linie napowietrzne 110 kV wyprowadzone z GPZ1 Białystok i RPZ ECB do stacji RPZ 110/15 kV – Knyszyna, Łomży, Czarnej Białostockiej, Wasilkowa, Michałowa, Sokółki, Sidry, Dąbrowy Białostockiej i Lewkowa,
- d) projektowane linie WN 110 kV napowietrzne (lub napowietrzno-kablowe): SE „Narew” – RPZ8 Białystok i RPZ5 – GPZ1 „Białystok” uzupełniające podstawowy układ linii 110 kV, tworzący podwójny pierścień wokółmiejski, docelowo SE „Narew” – RPZ Choroszcz – RPZ6 Białystok, z linii RPZ ECB – RPZ Michałowo do zasilania RPZ Zabłudów i z linii SE „Narew” – RPZ5 Białystok do zasilania RPZ „Przemysłowa” - Mońki – Suchowola – Dąbrowa Białostocka,
- e) projektowane linie 110 kV kablowe w Białymstoku: z linii RPZ ECB – RPZ „Michałowo” do zasilania RPZ „Wyżyny”, z linii SE „Narew” – RPZ4 lub RPZ9 do zasilania RPZ „Dojlidy Górne”.

4.2.5.2. Infrastruktura systemu gazowniczego z kierunkami poprawy zaopatrzenia w gaz ziemny z pkt 6.1.3.2. ppkt 2 i rozwoju systemu z pkt 6.2.7.2. ppkt 2, w tym:

1) źródła zaopatrzenia w gaz ziemny:

- a) gazociąg przesyłowy w/c DN 500/250 Wołkowysk (Białoruś) – tłocznia Bobrowniki – stacja pomiarowa kol. Grabówka w gm. Supraśl,
- b) gazociąg przesyłowy w/c DN 250 z tłoczni Rembelszczyzna (k. Warszawy) do punktu wejścia do systemu dystrybucyjnego w stacji pomiarowej w Wólce Radzywińskiej (woj. mazowieckie),

2) infrastruktura dla zwiększenia dostaw gazu ziemnego do sieci dystrybucyjnej:

- a) dodatkowa tłocznia gazu i przebudowa stacji w Bobrownikach, w celu zwiększenia ciśnienia w stacji pomiarowej kol. Grabówka na wejściu systemu dystrybucyjnego,
- b) rozbudowa części tłoczni na SGT „Jamał” w Zambrowie, umożliwiająca pobór gazu na potrzeby regionu, w tym MOFOWB,
- c) budowa odcinka gazociągu w/c z tłoczni na SGT „Jamał” w Zambrowie do gazociągu dystrybucyjnego w/c Wólka Radzywińska – kol. Grabówka k/Białegostoku,
- d) ewentualnie powiązanie z projektowanym interkonektorem Polska – Litwa lub budowa 2 tłoczni na odc. gazociągu dystrybucyjnego w/c Wólka Radzywińska – kol. Grabówka k/Białegostoku,
- e) do czasu realizacji w/w inwestycji rozwój gazownictwa na bazie LNG

3) gazociąg w/c SGT „Jamał” w gminach: Zabłudów, Juchnowiec Kościelny i Turośń Kościelna, wraz z projektowaną drugą nitką tego gazociągu,

4) system powiązań gazowniczych w MOFOWB i obszarem zewnętrznym:

System gazociągów dystrybucyjnych wysokiego, średniego podwyższonego i średniego ciśnienia w MOFOWB stanowią:

- a) istniejące stacje gazowe w/c: 2 w Białymstoku, w Grabówce w gm. Supraśl, w Stanisławowie i Lewickich w gm. Juchnowiec Kościelny, Turośni Dolnej w gm.

Turośń Kościelna, Łapach i Zabłudowie oraz projektowana w Dąbrowie Białostockiej,

- b) gazociągi dystrybucyjne wysokiego ciśnienia łączące ww. stacje gazowe w/c,
- c) gazociągi dystrybucyjne podwyższonego ciśnienia projektowane głównie do obsługi obszarów gm. Juchnowiec Kościelny, cz. gm. Turośń Kościelna i cz. gm. Choroszcz, ze stacji gazowej ś/c w Lewickich w gm. Juchnowiec Kościelny,
- d) gazociągi dystrybucyjne średniego ciśnienia projektowane do obsługi gm. Juchnowiec Kościelny, gm. Wasilków, gm. Supraśl i gm. Choroszcz ze stacji gazowej „Zacisze” w Białymstoku.

4.2.5.3. Infrastruktura scentralizowanych systemów energetyki ciepłej z kierunkami inwestycji w zakresie modernizacji i rozwoju z pkt 6.2.7.2. ppkt 3.

Scentralizowane systemy ciepłownicze ze źródłami ciepła oraz sieciami ciepłymi posiadać będą w MOFOWB miasta: Białystok, Łapy, Czarna Białostocka, Choroszcz i Wasilków, a w obszarze zewnętrznym m. Sokółka. W poszczególnych miastach podstawową infrastrukturę systemów ciepłowniczych, z możliwościami rozwoju, tworzyć będą:

1) w obszarze MOFOWB:

a) w m. Białymstoku:

- *Elektrociepłownia Białystok* o max mocy cieplnej 417 MW, produkująca energię elektryczną i ciepłą w kogeneracji z kotłami na miał węglowy i biomasę, pokrywająca ca 75% potrzeb ciepłych systemu,
- *Ciepłownia „Zachód”* o mocy cieplnej ca 185 MW, na miał węglowy,
- *sieci ciepłne* – ok. 250 km wodnych wysokoparametrowych i ok. 8 km parowej,
- *kotłownie przemysłowe*, w tym 7 największych o mocy 5,8 – 15,6 MW,

b) w m. Łapy:

- kotłownia przy ul. Polnej o mocy cieplnej 7,92 MW, z kotłem gazowo-olejowym, gazowym i na biomasę, wykorzystująca ca 100% mocy,
- kotłownia przy ul. Bohaterów Westerplatte o mocy cieplnej 4,12 MW, z kotłem gazowo-olejowym i dwoma gazowymi, wykorzystująca ca 75% mocy,
- kotłownia b. ZNTK o mocy cieplnej 26,1 MW, z 6 kotłami na miał węglowy, posiadającą ca 55% rezerwę mocy,
- sieci ciepłne o dł. ca 8,65 km,

c) w m. Choroszczy:

- kotłownia o mocy cieplnej 10,5 MW, z dwoma kotłami gazowymi 4,0 i 2,5 MW oraz jednym na biomasę 4,0 MW,
- sieć ciepłna o dł. ca 5,7 km,

d) w m. Czarna Białostocka:

- kotłownia o mocy cieplnej 14,5 MW, z trzema kotłami na biomasę, z rezerwowymi palnikami olejowymi, o mocy – 2x po 5,8 MW i 2,9 MW,
- sieć ciepłna obsługująca odbiorców o dł. ca 6,5 km,

e) w m. Wasilkowie:

- 9 niewielkich kotłowni gazowych spółdzielni mieszkaniowych, obsługujących zabudowę mieszkaniową wielorodzinną,

2) w obszarze zewnętrznym MOFOWB:

a) w m. Sokółka:

- ciepłownia węglowa (EC Skarżysko-Kamienna Sp. z o.o.) zabezpieczająca ca 92% potrzeb ciepłych miasta,
- kotłownia lokalna na os. Zielone o mocy ca 2,8 MW na węgiel, zapewniająca ca 8% potrzeb ciepłych miasta,

- sieć ciepła o długości ca 20 km,
- b) w m. Dąbrowa Białostocka:**
 - 3 kotłownie osiedlowe o łącznej mocy ca 8 MW, bez scentralizowanego systemu ciepłowniczego.

4.2.5.4. Infrastruktura energetyki na bazie OZE z kierunkami rozwoju z pkt 6.2.7.2. ppkt 4, w tym:

- a) energii słonecznej** ze wzrastającą ilością elektrowni fotowoltaicznych:
 - funkcjonujących w MOFOWB w 2014 r. o łącznej mocy ca 3 MW (3 w gm. Choroszcz i 1 w gm. Wasilków),
 - projektowanych o największej mocy w gminach: Zabłudów, Choroszcz i Turośl Kościelna,
- b) energii z biogazu** w:
 - Biogazowni Spółdzielni Rolniczej we wsi Ryboły w gminie Zabłudów o mocy zainstalowanej 1,052 MW, wytwarzającej moc ciepłą na potrzeby własne oraz energię elektryczną, współpracującą z energetyką zawodową, produkująca energię z kiszonki kukurydzy oraz kurzego i świńskiego obornika,
 - planowanych (centralnie) biogazowniach – po 1 w każdej gminie MOFOWB, ze wsparciem środkami RPO i programów centralnych.

4.2.6. Infrastruktura systemu telekomunikacyjnego w MOFOWB i obszarze zewnętrznym

Infrastruktura systemu telekomunikacyjnego z urządzeniami: telefonii stacjonarnej, telefonii komórkowej, sieci internetowych i nadawczo-odbiorczych radiokomunikacji i teletransmisji, obejmuje:

- a) sieci telefonii przewodowej** (stacjonarnej), z największym operatorem Orange Polska S.A.,
- b) sieci telefonii bezprzewodowej**, z największymi operatorami Orange, Play, T-Mobile,
- c) sieć PIONIER**, będącą częścią ogólnopolskiej szerokopasmowej sieci optycznej, obejmującą 21 akademickich sieci MAN w Polsce i stanowiącą bazę badań naukowych, prac rozwojowych i usług społeczeństwa informacyjnego, z istniejącym w MOFOWB odcinkiem infostrady Łomża – Białystok – Suwałki i jej odgałęzieniem do Kuźnicy i Grodna na Białorusi,
- d) sieć CLUSTERIX** (Krajowy Klaster Linuksowy), na bazie krajowej sieci PIONIER, o dużej mocy obliczeniowej, służącą instytucjom badawczym i uczelniom,
- e) miejską rozległą szerokopasmową sieć komputerową BIAMAN** w Białymstoku, typu MAN (Metropolitan Area Network), działającą również w obszarze województwa, zarządzaną przez Centrum Komputerowych Sieci Rozległych Politechniki Białostockiej, wykorzystywaną głównie przez instytucje publiczne,
- f) sieć komputerową bezprzewodową WIMAKS**, rozprowadzoną w sieci BIAMANU, służącą mieszkańcom Białegostoku i gmin sąsiadujących,
- g) sieć szerokopasmową Polski Wschodniej**, z siecią szkieletową otwartą dla wszystkich zainteresowanych przedsiębiorstw telekomunikacyjnych, dostarczających usługi szerokopasmowe użytkownikom końcowym (mieszkańcom oraz podmiotom publicznym i gospodarczym),
- h) urządzenia radiokomunikacji i teletransmisji**, tj. stację RTCN w Krynicach gm. Dobrzyniewo Duże, stację SLR Białystok Centrum przy ul. Cieszyńskiej oraz trasy linii radiowych w relacjach: SLR Kamień w gm. Sztabin – RCTN Krynice w gm. Dobrzyniewo – SLR Białystok Centrum – SLR Topczewo w gm. Wyski,
- i) dostępowe sieci abonenckie operatorów** m.in. Orange, Vectra, Connet, Cybertech, Euronet, Globalnet, Dipol, Elpos, Amson, Sav.

4.2.7. Infrastruktura systemów gospodarki wodno-ściekowej i odpadami MOFOWB

- 1) **System zaopatrzenia w wodę miasta Białegostoku i części gmin sąsiadujących, z zasadami ochrony z pkt 6.3.5.1., w tym:**
 - a) ujęcie powierzchniowe wód rzeki Supraśl w Wasilkowie i powiązana z nim stacja uzdatniania wody (SUW) „Wasilków – Pietrasze” w Białymstoku,
 - b) ujęcie głębinowe wody w Jurowcach w gm. Wasilków, na bazie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 218 „Pradolina Supraśli”, i powiązana z nim stacja uzdatniania wody (SUW) „Jurowce” w Białymstoku,
 - c) sieci magistralne doprowadzające wodę ze stacji uzdatniania do systemu miejskich sieci magistralnych i dystrybucyjnych, obsługujące także gm. Wasilków i miejscowości podmiejskie gmin: Choroszcz, Dobrzyniewo, Supraśl i Juchnowiec Kościelny.
- 2) **Systemy odprowadzania i utylizacji ścieków komunalnych w Białymstoku i Łapach, obsługujące także cz. gmin sąsiadujących, z zasadami rozwoju z pkt 6.3.5.1., w tym:**
 - a) oczyszczalnia ścieków m. Białegostoku o przepustowości hydraulicznej 100 000 m³/d z powiększoną przepustowością części biologicznej, obsługująca skorygowany o nowe tereny obszar aglomeracji ściekowej Białegostoku,
 - b) rozbudowany system kanalizacji (kanałów i pompowni ścieków) wspólny dla obsługi sieci osadniczej obszaru aglomeracji ściekowej Białegostoku,
 - c) oczyszczalnia ścieków m. Łapy, obsługująca również części sąsiednich gmin spoza MOFOWB – Suraza, Poświętne i Wyszek,
 - d) kanały sanitarne i przepompownie ścieków służące obsłudze części sieci osadniczej gminy Suraz, Poświętne i Wyszki przez ww. oczyszczalnię ścieków m. Łapy.
- 3) **System gospodarki odpadami stałymi komunalnymi, z zasadami rozwoju z pkt 6.3.5.2., obejmujący części Centralnego, Zachodniego i Północnego Regionu Gospodarki Odpadami, z regionalnymi instalacjami przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) oraz instalacjami zastępczymi, w tym z:**
 - a) nową instalacją termicznego przekształcania odpadów Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych (ZUOK) w Białymstoku,
 - b) instalacjami mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów:
 - Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych (ZUOK) w Hryniewiczach w gm. Juchnowiec Kościelny z rozbudowaną infrastrukturą przetwarzania odpadów i zrehabilitowanymi cz. polami składowymi,
 - Centrum Innowacyjnej Gospodarki Odpadami (CIGO) w Studziankach w gm. Wasilków,
 - c) instalacjami do przetwarzania odpadów zielonych i innych biopłodów – zastępcze do obsługi CRGO – m.in. w ZUOK w Hryniewiczach,
 - d) składowiskami odpadów komunalnych (SOK) w: Studziankach, Uhowie i Sidrze.

4.2.8. Infrastruktura obronności i bezpieczeństwa państwa w MOFOWB z kierunkami i wymogami, określonymi w rozdz. 6.2.8., w tym:

- 1) tereny zamknięte kompleksów wojskowych w MOFOWB:
 - a) nr 0565, nr 0665, nr 0666 i nr 8080 w m. Białymstoku,
 - b) kompleks ćwiczebny nr 8083 w m. Białymstoku,
 - c) kompleks ćwiczebny nr 5522 w gm. Supraśl,
- 2) wymogi w zakresie zabezpieczenia funkcjonowania kompleksu ćwiczebnego nr 5522, określone w planie zagospodarowania przestrzennego województwa, rozdział 3.12.1. ppkt 2 kompleksy wojskowe wymagające szczególnej ochrony.

5. CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ ZAGOSPODAROWANIA MOFOWB

Cele te obejmują: cel strategiczny i trzy cele szczegółowe, powiązane merytorycznie z odpowiednimi celami *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego do roku 2020 plus*, projektem *Polityki miejskiej państwa, Kontraktem Terytorialnym dla Województwa Podlaskiego na lata 2014–2020* i dokumentami polityki przestrzennej gmin MOFOWB.

1) **Cel strategiczny.** Zrównoważony rozwój struktury funkcjonalno-przestrzennej MOFOWB i obszaru zewnętrznego oraz ich funkcji metropolitalnych i regionalnych, powiązań transportowych i energetycznych, sprzyjający wzmocnieniu konkurencyjności, kreowaniu atrakcyjnych miejsc pracy, poprawie warunków życia mieszkańców i ładowi przestrzennemu.

2) **Cel szczegółowy 1.** Tworzenie warunków przestrzennych wzrostu konkurencyjności i atrakcyjności lokalizacyjnej MOFOWB i obszaru zewnętrznego, w zakresie infrastruktury ich funkcji regionalnych i metropolitalnych oraz zewnętrznych powiązań transportowych i energetycznych.

Cel ten jest zgodny z **częścią celu 1. Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (PZPWP)**, odnoszącą się do MOFOWB, a dotyczącą zwiększenia konkurencyjności jego struktury przestrzennej w zakresie:

- jakości infrastruktury funkcji metropolitalnych i ponadlokalnych,
- potencjału gospodarczego i zewnętrznych powiązań funkcjonalnych.

3) **Cel szczegółowy 2.** Kształtowanie wysokiej jakości struktury przestrzennej zagospodarowania MOFOWB i obszaru zewnętrznego – o zrównoważonej, zwartej, niskoemisyjnej, bezpiecznej i efektywnej w funkcjonowaniu zabudowie sieci osadniczej.

Cel ten jest zgodny z odpowiednimi zasadami i kierunkami realizacji wszystkich pięciu celów polityki przestrzennej PZPWP odnoszącymi się do obszarów, w tym:

a) z **celu 1.**, dotyczącymi zasad poprawy i rozwoju struktury przestrzennej oraz integracji wewnętrznej i jakości środowiska,

b) z **celu 2.**, dotyczącymi:

- wielofunkcyjnej restrukturyzacji obszarów wiejskich,
- wzmocnienia powiązań transportowych wewnętrznych,

c) z **celu 3.**, dotyczącymi:

- zasad rozwoju infrastruktury transportowej,
- kierunków rozwoju dróg krajowych i wojewódzkich,
- kierunków rozwoju wewnętrznego systemu transportowego,
- kierunków rozwoju telekomunikacji i teleinformatyki,

d) z **celu 4.**, dotyczącymi:

- osiągnięcia i utrzymania wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i racjonalnego użytkowania jego zasobów, w tym sieci ekologicznej,
- ochrony dziedzictwa kulturowego i walorów krajobrazowych,

e) z **celu 5.**, dotyczącymi:

- zwiększania odporności jego struktury przestrzennej na zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego i naturalne,
- zwiększenia zdolności obronnych i ochronnych.

4) **Cel szczegółowy 3.** Wzrost jakości i atrakcyjności warunków życia mieszkańców MOFOWB i obszaru zewnętrznego.

Cel ten, będący pochodną celu szczegółowego 1. – 4. jw., jest rozwinięciem i uszczegółowieniem tych zasad i kierunków ich realizacji, które odnoszą się do jakości i atrakcyjności warunków życia mieszkańców. Dotyczy to w szczególności:

- standardów urbanistycznych w zakresie dostępności usług, w tym podstawowych,
- dostępności zasobów mieszkaniowych i ich jakości,
- jakości środowiska zamieszkiwania, w tym: zieleni biologicznie czynnej i stanu sanitarnego,
- atrakcyjności ofert spędzania czasu wolnego,
- dostępności miejsc pracy, usług i zamieszkania komunikacją publiczną,
- dostępności miejsc pracy.

6. KIERUNKI I ZASADY REALIZACJI CELÓW POLITYKI PRZESTRZENNEJ ZAGOSPODAROWANIA MOFOWB I OBSZARU ZEWNĘTRZNEGO

6.1. Cel szczegółowy 1. Tworzenie warunków przestrzennych wzrostu konkurencyjności i atrakcyjności lokalizacyjnej MOFOWB i obszaru zewnętrznego, w zakresie infrastruktury ich funkcji regionalnych i metropolitalnych oraz zewnętrznych powiązań transportowych i energetycznych

Cel ten będzie realizowany głównie poprzez: odpowiednie działania w sferze planowania miejscowego, decyzyjności lokalizacyjnej i gospodarki nieruchomościami, a także rozwojowe przedsięwzięcia inwestycyjne z zakresu infrastruktury funkcji regionalnych i metropolitalnych oraz transportowej i energetycznej powiązań funkcjonalnych zewnętrznych MOFOWB.

6.1.1. Zasady rozwoju infrastruktury funkcji regionalnych i metropolitalnych

Zasady te obejmują w szczególności:

- 1) rozwój infrastruktury funkcji regionalnych i metropolitalnych, stosownie do uwarunkowań zagospodarowania, zarówno w obszarze Białegostoku, jak i jego strefy podmiejskiej,
- 2) zapewnianie odpowiednich rezerw terenów na potrzeby rozwoju infrastruktury funkcji metropolitalnych i regionalnych, także w okresie perspektywicznym (po 2020 r.), poprzez ich ochronę planistyczną przed przeznaczeniem na inne cele inwestycyjne,
- 3) wyposażanie zespołów infrastruktury funkcji metropolitalnych w atrakcyjne przestrzenie publiczne i zapewnianie możliwie najlepszej dostępności środkami komunikacji publicznej,
- 4) tworzenie powiązań przestrzennych pomiędzy zespołami infrastruktury o tej samej lub zbliżonej funkcji (np. miasteczko akademickie), jak i pomiędzy zespołami funkcji komplementarnych (np. miasteczko akademickie – obiekty sportu, wystawiennictwa, hotelarstwa, parku naukowo-technologicznego itp.),
- 5) dostosowywanie standardu użytkowego infrastruktury funkcji regionalnych i metropolitalnych do wymogów Unii Europejskiej, w tym jej wzbogacanie o urządzenia poprawiające dostępność (np. lądowiska helikopterów, parkingi) oraz zieleń urządzoną (np. parkową, ogrodu botanicznego) itp.,
- 6) priorytet wtórnego wykorzystania terenów po eksploatacji surowców mineralnych, o atrakcyjnej konfiguracji i lokalizacji, oraz zbiorników retencyjnych i ich obrzeży do rozwoju infrastruktury rekreacji ludności oraz potrzeb turystyki,
- 7) tworzenie warunków planistycznych do eliminowania z otoczenia obiektów i zespołów infrastruktury funkcji regionalnych i metropolitalnych zdegradowanej zabudowy dysharmonizującej.

6.1.2. Kierunki uzupełnień i rozwoju infrastruktury funkcji metropolitalnych i regionalnych

Kierunki te obejmują przedsięwzięcia inwestycyjne celu publicznego z zakresu infrastruktury: funkcji regionalnych i metropolitalnych, transportowej, realizującej powiązania krajowe i międzynarodowe obszarów, oraz energetycznej KSE. Wśród nich są

przedsięwzięcia *Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Podlaskiego (KTdWP)* na lata 2014–2020 ujęte w:

- wykazie przedsięwzięć priorytetowych,
- wykazie przedsięwzięć warunkowych, uzależnionych m.in. od dostępności środków finansowych.

Kierunki obejmują także wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych celu publicznego istotnych dla realizacji celu 1. nie ujętych w Kontrakcie Terytorialnym, których projekty mogłyby uczestniczyć w dofinansowaniu środkami RPO Województwa Podlaskiego na lata 2014–2020 i ZIT MOFOWB, a także działania planistyczne ważne dla procesów inwestycyjnych.

6.1.2.1. Kierunki przedsięwzięć inwestycyjnych celu publicznego z zakresu uzupełnień i rozwoju infrastruktury funkcji metropolitalnych i regionalnych MOFOWB:

1) *infrastruktura nauki i szkolnictwa wyższego oraz średniego* – przedsięwzięcia:

a) *ujęte w wykazie przedsięwzięć priorytetowych KTdWP:*

- *Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina, Wydział Instrumentalno-Pedagogiczny w Białymstoku* – rozbudowa wg projektu wieloletniego MKiDN środkami budżetu państwa oraz ew. termomodernizacja wg projektu wieloletniego MKiDN środkami budżetu państwa z właściwego programu operacyjnego krajowego na lata 2014–2020,
- *Uniwersytet Medyczny w Białymstoku* – przebudowa i rozbudowa Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego – realizowana wg programu wieloletniego Ministerstwa Zdrowia środkami budżetu państwa oraz Centrum Badań Innowacyjnych w zakresie Prewencji Chorób Cywilizacyjnych i Medycyny Indywidualizowanej – realizowane środkami RPO i innymi,

b) *ujęte w wykazie przedsięwzięć warunkowych KTdWP:*

- *Uniwersytet Medyczny w Białymstoku* – Uniwersytecki Szpital Kliniczny w Białymstoku – Oddział Geriatrii i Psychogeriatrii – środki budżetu państwa oraz ew. realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów, w tym tworzenie centrów symulacji medycznej – wg właściwego krajowego programu operacyjnego na lata 2014–2020,
- *rozwój szkolnictwa wyższego MOFOWB* uwzględniającego potrzeby regionalne – w ramach realizacji działań w obszarze szkolnictwa wyższego wg właściwego krajowego programu operacyjnego na lata 2014–2020, środkami przeznaczonymi na działania uwzględniające specyfikę regionalną (wynikającą z regionalnych inteligentnych specjalizacji), wyłaniane w trybie konkurencyjności międzyregionalnej,

c) *inne*, których realizacja wymagałaby finansowania z programów operacyjnych, zwłaszcza RPO oraz budżetów uczelni i samorządowych:

- kształtowanie miasteczka akademickiego na bazie infrastruktury: Kampusu UwB, Politechniki Białostockiej i Uniwersytetu Muzycznego, powiązanego funkcjonalnie ze Stadionem Miejskim oraz proj. halą sportowo-widowiskową z urządzeniami kongresowymi, poprzez zagospodarowanie parkowo-rekreacyjne Lasu Zwierzynieckiego i sprawne powiązania pieszo-rowerowe,
- rozwój zagospodarowania Kampusu UwB (np. realizacja biblioteki uczelnianej, ogrodu botanicznego dydaktycznego, planetarium itp.),
- budowa Laboratorium Młodego Mistrza i Odkrywcy (centrum nauki) – finansowana z budżetów uczelni wyższych, samorządów oraz RPO,

- modernizacja i rozbudowa infrastruktury samorządowej szkolnictwa ponadgimnazjalnego, z priorytetem potrzeb rynku pracy nowoczesnej gospodarki, w tym centrów kształcenia praktycznego i centrów kształcenia ustawicznego dla dorosłych, finansowana z budżetów samorządowych, RPO i ZIT,

2) infrastruktura zdrowia i opieki społecznej – przedsięwzięcia:

a) ujęte w wykazie przedsięwzięć warunkowych KTdWP:

- przebudowa i rozbudowa Białostockiego Centrum Onkologii im. M. Skłodowskiej-Curie w Białymstoku – realizacja ze środków krajowych Ministerstwa Zdrowia,

b) inne – w tym kontynuowane ze środków budżetu państwa lub te, których realizacja wymagałaby finansowania środkami budżetów samorządów i wspierania środkami RPO WP 2014–2020, obejmujące m.in. modernizacje, przebudowy i rozbudowy:

- Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego im. J. Śniadeckiego, Specjalistycznego Szpitala Onkologicznego – Centrum Onkologii im. M. Skłodowskiej-Curie w Białymstoku, Psychiatrycznego Samodzielnego Publicznego ZOZ im. St. Deresza w Choroszczy, Szpitala Miejskiego ZOZ w Białymstoku, Szpitali Powiatowych w Łapach i Sokółce oraz szpitala w Dąbrowie Białostockiej,
- innych zakładów opiekuńczo-leczniczych, pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz hospicjów w Białymstoku i Choroszczy,
- infrastruktury uzdrowiskowej w Supraślu,
- infrastruktury opieki społecznej publicznej i prywatnej nad ludźmi w wieku podeszłym, w szczególności w: Białymstoku, Choroszczy, Czerewkach w gm. Juchnowiec Kościelny, Uhowie w gm. Łapy, Łażniach w gm. Supraśl, Bobrowej w gm. Zabłudów, Sochoniach w gm. Wasilków i Wólce Ratowieckiej w gm. Czarna Białostocka,

3) infrastruktura kultury – przedsięwzięcia:

a) ujęte w wykazie przedsięwzięć warunkowych KTdWP:

- adaptacja i rozbudowa na potrzeby Muzeum Pamięci Sybiru budynków w kompleksie dawnej składnicy wojskowej przy ul. Węglowej w Białymstoku,
- adaptacja budynku byłej elektrowni przy ul. Elektrycznej na potrzeby Galerii Arsenał w Białymstoku,

b) inne – kontynuowane lub te, których realizacja wymagałaby finansowania środkami budżetów samorządów, państwa lub RPOWP 2014–2020:

- dostosowanie do potrzeb użytkowych obiektu „Książnicy Podlaskiej” w Białymstoku przy ul. M. Skłodowskiej-Curie,
- modernizacja sceny w Teatrze Dramatycznym im. Aleksandra Węgiejki w Białymstoku, a także przebudowa i rozbudowa siedziby Teatru „Wierszalin” w Supraślu oraz Miejskiego Domu Kultury w Łapach i, ewentualnie, innych placówek tego typu,
- rozwój powierzchni wystawienniczych i magazynowych Muzeum Podlaskiego,
- kontynuowanie rewaloryzacji zabytkowych zespołów pałacowo-ogrodowych Branickich w Białymstoku i Choroszczy oraz zespołu klasztorowego w Supraślu,
- kontynuowanie zagospodarowywania Białostockiego Muzeum Wsi w gm. Wasilków oraz zespołu pozostałych obiektów powojennych przy ul. Węglowej w Białymstoku na cele kultury i rozrywki, a także ewentualne wsparcie rewaloryzacji obiektów o wartościach kulturowych części osiedla Bojary w Białymstoku, w przypadku objęcia ochroną w formie parku kulturowego,

- rewaloryzacje i rewitalizacje zabytkowych przestrzeni publicznych lub o wartościach kulturowych, w tym także parkowych i cmentarnych miast MOFOWB, z priorytetem szczególnie ważnych dla ich tożsamości kulturowej,

4) infrastruktura sportu, rekreacji, obsługi turystyki i administracji – przedsięwzięcia kontynuowane lub planowane, których realizacja wymagałaby finansowania środkami budżetu samorządów, państwa lub środkami RPOWP i ZIT, w tym wspieranie:

a) infrastruktury sportu i rekreacji:

- budowy hali sportowo-widowiskowej w Białymstoku z uzupełniającą funkcją kongresową i ew. targowo-wystawienniczą,
- tworzenia warunków do budowy w Białymstoku zespołu infrastruktury całorocznej rekreacji i sportów wodnych, dostosowanej do organizacji imprez o znaczeniu regionalnym i krajowym, a w Łapach o znaczeniu ponadlokalnym,
- tworzenia warunków do zagospodarowania na cele sportu i rekreacji całorocznej – zwłaszcza zimowej, o zasięgu regionalnym – wyrobisk poeksploatacyjnych kruszywa w Ogrodniczkach w gm. Supraśl i „Silikatów” w m. Białymstoku,
- tworzenia warunków do kontynuacji zagospodarowania rekreacyjnego zbiorników wodnych i ich obrzeży w Wasilkowie, Supraślu, Czarnej Białostockiej i Sokółce, rozwoju w Turośni Kościelnej oraz budowy zbiorników w Łapach i Czarnej Wsi Kościelnej,
- zagospodarowania na cele parkowo-rekreacyjne części doliny rzeki Białej, z priorytetem odcinka śródmiejskiego, i tworzenia warunków do unikalnego zagospodarowywania odcinków doliny w zachodniej części Białegostoku,
- zagospodarowywania rekreacyjnego fragmentów południowego pasa leśnego Białegostoku w gminach: Choroszcz (Lasy Klepackie i Turczyńskie) i Turośń Kościelna (Lasy Niewodnickie), a w m. Białymstoku – Uroczyska Pietrasze i Lasu Solnickiego oraz obrzeży Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej w gm. Supraśl,

b) infrastruktury obsługi turystyki:

- tworzenia warunków do rozwoju bazy hotelarskiej o zróżnicowanym, dostosowanym do popytu standardzie, w szczególności powiązanej funkcjonalnie z infrastrukturą: sportu, rekreacji, targów, wystawiennictwa oraz ośrodków koncentracji usług ponadlokalnych m. Białegostoku, a także w innych miastach MOFOWB z najatrakcyjniejszymi walorami przyrodniczymi i kulturowymi,
- tworzenia warunków dla rozwoju infrastruktury usług rozrywki ważnej dla zwiększenia atrakcyjności turystycznej MOFOWB,

c) infrastruktury administracji:

- przebudowy, budowy lub adaptacji obiektów na potrzeby administracji publicznej, gospodarczej i innej ponadlokalnej,
- tworzenia warunków do lokalizacji w MOFOWB nowych funkcji zarządczych o znaczeniu ponadlokalnym, a zwłaszcza ponadregionalnym, w tym zapewnienie rezerw terenów dla lokalizacji obiektów biurowych w „centrum” oraz „południowym biegunie” koncentracji usług w Białymstoku.

6.1.2.2. Kierunki przedsięwzięć inwestycyjnych i organizacyjnych na rzecz rozwoju infrastruktury gospodarczej o znaczeniu ponadlokalnym, z priorytetem przygotowania najlepszych terenów lokalizacyjnych dla sektora produkcyjnego o wysokiej wartości dodanej i innowacyjności, w tym wspieranie:

- a) w strefach uzupełnień** zabudowy przemysłowo-składowej, zwiększenia ich atrakcyjności inwestycyjnej i wykorzystania poprzez:

- poprawę zewnętrznej dostępności transportowej z dróg krajowych i wojewódzkich i/lub kolejowej, a także komunikacją zbiorową,
- tam, gdzie to zasadne – poprawę wewnętrznej obsługi transportowej i doposażenie w brakujące elementy infrastruktury technicznej,
- b) **w strefach rozwoju** zabudowy przemysłowo-składowej, stosownie do wyników analizy popytu inwestycyjnego, przygotowania atrakcyjnych ofert lokalizacyjnych, zwłaszcza dla inwestycji innowacyjnych z priorytetem specjalnych stref ekonomicznych, poprzez:
 - sporządzanie brakujących planów miejscowych zespołów zabudowy,
 - przeprowadzanie, stosownie do uwarunkowań, lokalnych działań poprawiających strukturę własnościową terenów,
 - wyposażenie terenów w infrastrukturę transportową i techniczną,
- c) **tworzenia i powiększania specjalnych stref ekonomicznych**, stosownie do popytu inwestycyjnego, o nowe tereny i przystosowywanie do inwestowania, poprzez działania określone pod lit. b),
- d) **działania wspomagające** rozwój kompetencji do pracy środkami ZIT, w tym:
 - modernizacja szkół zawodowych w MOFOWB,
 - rozbudowa Centrum Kształcenia Praktycznego w Białymstoku,
 - stworzenie centrum kompetencji MOFOWB w Białymstoku,
- e) **ewentualnej rozbudowy** Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznego (stosownie do potrzeb) oraz inkubatorów przedsiębiorczości w ośrodkach gminnych, z rozwojową funkcją gospodarczą,
- f) **tworzenie warunków rozwoju innych inwestycji otoczenia biznesu** z zakresu obsługi finansowej, prawnej, projektowo-inwestycyjnej itp.

6.1.3. Kierunki przedsięwzięć inwestycyjnych na rzecz poprawy zewnętrznych powiązań transportowych oraz energetycznych MOFOWB i obszaru zewnętrznego

Realizacja krajowych i regionalnych transportowych oraz energetycznych inwestycji celu publicznego jest podstawowym warunkiem zwiększenia konkurencyjności, atrakcyjności inwestycyjnej i bezpieczeństwa funkcjonowania struktury przestrzennej MOFOWB.

6.1.3.1. Kierunki poprawy zewnętrznych powiązań transportowych obejmą:

- 1) **poprawę powiązań drogowych obszarów** – międzynarodowych z Litwą i Białorusią, międzyregionalnych z gł. miastami krajowej metropolii sieciowej – Warszawą, Lublinem i Gdańskiem, oraz wewnątrzregionalnych z ośrodkami powiatowymi, w szczególności poprzez: realizację przedsięwzięć inwestycyjnych określonych w *Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Podlaskiego* (KTdWP) na lata 2014–2020, Programie Budowy Dróg Krajowych (PBDK) na lata 2014–2023 (2025), Kierunkach polityki transportowej Województwa Podlaskiego, oraz jako wymogów w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego*, w tym:
 - a) **budowę dróg krajowych** ujętych w KTdWP i PBDK:
 - **S8** zadanie (Radziejowice – Białystok) na odc. k. obwodnicy Wyszkowa – Zambrów (bez obwodnicy Ostrowi Mazowieckiej) oraz Wiśniewo – Jeżewo, z zakończeniem realizacji w roku 2018,
 - **S19** odc. Lubartów – Białystok (2018–2024) oraz odc. Białystok – gr. RP (2018–2025) z odc. węzeł „Sochonie” – węzeł „Dobrzyniewo”, z przedsięwzięć warunkowych KTdWP i listy rezerwowej PBDK,
 - drogi krajowej nr **8** na odcinku wylot z Białegostoku – dojazd do drogi S8 w węzle „Białystok Zachód”, z przedsięwzięć priorytetowych KTdWP,

- b) **dróg krajowych** nieujętych w KTdWP i PBDK (wymagających lobbingu na rzecz przebudowy):
 - krajowej nr 8 (do kl. GP ew. z wariantem dwujezdniowym) na odcinku Katrynka – Augustów,
 - krajowej nr 19 (do kl. GP) na odcinku Białystok – Sokółka,
- c) **dróg wojewódzkich** – nr 678 na odcinku Kleosin – Markowszczyzna, nr 682 Markowszczyzna – Turośń Dolna – Łapy, nr 676 na odcinku Białystok – Supraśl z KTdWP, nr 681 Roszki-Wodźki – Łapy, nr 673 Dąbrowa Białostocka – Sokółka wg Kierunków polityki transportowej Województwa Podlaskiego,

2) **poprawę powiązań kolejowych obszarów** – międzynarodowych z Białorusią i Litwą, krajowych i makroregionalnych, w tym z Warszawą i Ostrołęką, oraz wewnątrzregionalnych, poprzez prace modernizacyjne i rewitalizacyjne ujęte w wykazach przedsięwzięć KTdWP, KPK i PID PKP S.A. w tym:

- a) **prace ujęte w wykazie przedsięwzięć priorytetowych KTdWP i na liście podstawowej KPK:**
 - na linii E75 na odc. Sadowne – Białystok wraz z robotami pozostałymi na odc. Warszawa – Rembertów – Sadowne,
 - na linii nr 6 na odc. Białystok – Sokółka – Kuźnica Białostocka – gr. RP z Białorusią,
 - na linii nr 32 odc. Białystok – Bielsk Podlaski – Lewki,
 - rewitalizacyjne na linii nr 36 odc. Łapy – Śniadowo – Ostrołęką,
 - rewitalizacja na linii nr 57 Kuźnica Białostocka – Gieniusze,
- b) **prace ujęte w wykazie przedsięwzięć warunkowych KTdWP:**
 - na linii E75 na odc. Białystok – Suwałki – Trakiszki (gr. RP z Litwą),
- c) **prace perspektywistyczn ujęte w KPZK 2030:**
 - na linii nr 40 Sokółka – Augustów – Suwałki,
 - budowa centrum logistycznego w Białymstoku,
 - modernizacja i rewitalizacja linii nr 37 Białystok – Zubki Białostockie – granica RP z Białorusią,
- d) **przebudowy wg. programu PKP S.A. dworców kolejowych** w: Białymstoku, Kuźnicy Białostockiej, Wasilkowie, Zdrodach Nowych i Białymstoku Bacieczki, a w ramach inwestycji samorządowych ew. w Łapach,

3) **uruchomienie powiązań lotniczych** w wyniku przebudowy lotniska „Krywlany” na lotnisko lokalne użytku publicznego o ograniczonej certyfikacji.

6.1.3.2. **Kierunki poprawy zewnętrznych powiązań energetycznych obejmą:**

- 1) **poprawę powiązań systemu elektroenergetycznego** w zakresie bezpieczeństwa zasilania i efektywności funkcjonowania na napięciu 400 i 110 kV poprzez jego modernizację i rozbudowę, w tym:
 - a) utrzymanie pierścienia NN Krajowego Systemu Elektroenergetycznego (KSE) na napięciu 400 kV w relacji SE „Miłosna” k. Warszawy – SE „Stanisławów” – SE „Narew” – SE „Łomża Systemowa” – Elektrownia Ostrołęką,
 - b) budowę źródła mocy interwencyjnej, np. przy SE „Narew” w Turośni Kościelnej,
 - c) poperspektywicznie budowę linii 400 kV SE „Narew” – „Roś” (Białoruś),
 - d) budowa RPZ Suchowola i linii zasilającej WN 110kV Mońki – Suchowola – Dąbrowa Białostocka,

2) **zwiększenie bezpieczeństwa zaopatrzenia w gaz ziemny z systemu gazowniczego**, w wyniku jego modernizacji i rozbudowy, w tym:

a) **poprawy zasilania w gaz sieci dystrybucyjnej MOFOWB i pozostałych gmin powiatu białostockiego** z gazociągu przesyłowego Tietierowka (Białoruś) – Bobrowniki – Białystok (kol. Grabówka) oraz Wólka Radzywińska – Białystok (kol. Grabówka), poprzez:

- budowę dodatkowej tłoczni gazu w Bobrownikach,
- w perspektywie po 2020 r. budowy odcinka gazociągu w/c tłoczni Zambrów (na SGT „Jamał”) – Wólka Radzywińska – Białystok, umożliwiającego pobór gazu z SGT „Jamał”, co zwiększy moc przesyłową istniejącego gazociągu w/c oraz stworzy korzyści dywersyfikacji zasilania,

b) **zapewnienia zasilania w gaz sieci osadniczej cz. obszaru zewnętrznego MOFOWB** w pow. sokólskim, poprzez:

- budowę gazociągu przesyłowego z interkonektora do zasilania odbiorców w Dąbrowie Białostockiej i Sokółce, a następnie w pozostałych gminach,
- budowy w ww. miastach sieci dystrybucyjnych na bazie LNG, umożliwiających w perspektywie przestawienie na gaz ziemny przewodowy.

6.2. Cel szczegółowy 2. **Kształtowanie wysokiej jakości struktury funkcjonalno-przestrzennej zagospodarowania MOFOWB i obszaru zewnętrznego – zrównoważonej, o zwartej, niskoemisyjnej, bezpiecznej i efektywnej w funkcjonowaniu zabudowie sieci osadniczej**

Zrównoważony rozwój struktury przestrzennej zagospodarowania obszarów powinien prowadzić do osiągnięcia przez nią cech modelu miasta zwartego o wysokiej jakości zagospodarowania, określonych szczegółowiej w dziale 4.1. Wymagać to będzie w obszarach systemu przyrodniczego i urbanizacji stosowania, w ramach polityki przestrzennej, rekomendowanych zasad ochrony i zachowania walorów środowiska, a także zasad i kierunków uzupełnień oraz rozwoju różnych rodzajów zabudowy. Zapewnienie sprawnego, bezpiecznego i efektywnego ekonomicznie funkcjonowania elementów struktury przestrzennej sieci osadniczej i jej powiązań wewnętrznych wymagać będzie wspierania szeregu inwestycji celu publicznego z zakresu infrastruktury technicznej i transportowej oraz zagospodarowywania przestrzeni publicznych, w tym zieleni urządzonej.

6.2.1. **Zasady ochrony walorów i warunków funkcjonowania systemu przyrodniczego oraz gospodarki wodnej, lasami i złożami kopalin pospolitych**

6.2.1.1. **Zachowanie ciągłości przestrzennej obszarów sieci ekologicznej:**

Polityka przestrzenna gmin w tym zakresie w dokumentach planistycznych uwzględniać powinna zasady:

- a) ochrony funkcjonowania systemów przyrodniczych sieci osadniczej i regionalnej sieci ekologicznej, poprzez zachowanie ciągłości systemów dolinnych i kompleksów leśnych,
- b) racjonalnego wykorzystania środowiska przyrodniczego w procesie rozwoju zagospodarowania i obligatoryjne stosowanie rozwiązań najmniej uciążliwych,
- c) zakazu dokonywania trwałych zmian stosunków wodnych, powodujących w szczególności trwałe obniżenie poziomu wód podziemnych lub ograniczenie zasilania poziomów wodonośnych, cieków i zbiorników wodnych.

6.2.1.2. **Kreowanie spójnej krajowej, regionalnej i lokalnej polityki ochrony systemu przyrodniczego, odnoszącej się do:**

- 1) **obszarów regionalnej sieci ekologicznej objętych różnymi formami ochrony prawnej**, poprzez uwzględnianie przez ich zarządców i w polityce przestrzennej samorządów odpowiednich ustaleń następujących rodzajów dokumentów ochronnych:
 - a) Planu ochrony Narwiańskiego Parku Narodowego, z zakresem planów zadań ochronnych lub planów ochrony obszarów Natura 2000 – Bagienna Dolina Narwi i Narwiańskie Bagna, sporządzanego przez zarządcę parku, a ustanawianego przez ministra właściwego do spraw środowiska,
 - b) Planu ochrony Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej, z zakresem planów zadań ochronnych lub planów ochrony obszarów Natura 2000 – Puszcza Knyszyńska i Ostoja Knyszyńska, sporządzanego przez zarządcę parku, a ustanawianego przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska,
 - c) w strefach ochrony uzdrowiskowej Uzdrowiska Supraśl określonych w jego statucie, a położonych na obszarze Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej, uwzględnianie wymogów ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz gminach uzdrowiskowych, a także statutu uzdrowiska,
 - d) planów ochrony i projektów zadań ochronnych rezerwatów przyrody położonych w MOFOWB, sporządzanych przez zarządzającego rezerwatem lub sprawującego nad nim nadzór i ustanawianych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska,
 - e) planów zadań ochronnych lub planów ochrony dla obszarów Natura 2000 – Dolina Górnej Narwi, Ostoja w Dolinie Górnej Narwi, Bagienna Dolina Narwi, Ostoja Narwiańska, Ostoja Knyszyńska, Puszcza Knyszyńska, Ostoja Biebrzańska i Dolina Biebrzy,
 - f) zasad czynnej ochrony ekosystemów oraz zasad ochrony właściwych dla Obszarów Chronionego Krajobrazu „Dolina Narwi” i „Dolina Biebrzy”, przyjętych przez sejmik województwa, a uzgodnionych z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska,
- 2) **obszarów poza siecią prawnie chronioną**, poprzez uwzględnianie w polityce przestrzennej samorządów odpowiednich dla nich ustaleń:
 - a) planów urządzenia lasów państwowych nadleśnictw oraz uproszczonych planów urządzenia lasów prywatnych, położonych w MOFOWB,
 - b) warunków ochrony hydrogeologicznej zbiornika wód podziemnych „Pradolina rzeki Supraśl” – GZWP nr 218 ustalonych decyzją Ministra OŚZNiL,
 - c) studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dotyczących ochrony lokalnych systemów przyrodniczych dolin rzecznych i ich obrzeży przed zabudową, w tym doliny rzeki Białej w Białymstoku i systemów przyrodniczych pozostałych siedzib gmin.

6.2.1.3. **Wzbogacanie i tworzenie powiązań systemu przyrodniczego obszarów**

Rekomenduje się uwzględnianie w polityce przestrzennej gmin zasad:

- a) tworzenia ciągłości przestrzennej struktury przyrodniczej obszaru w relacji z terenami aktywnymi przyrodniczo, położonymi poza jego granicami, przy zachowaniu istniejących wartości krajobrazu kulturowego,
- b) utrzymania i wzbogacania istniejącej zieleni urządzonej (parki, cmentarze) z priorytetem zieleni zabytkowej,
- c) zagospodarowywania rekreacyjnego doliny rzeki Białej, szczególnie jej odcinka śródmiejskiego oraz doliny rzeki Dolistówki w zespołach zabudowy mieszkaniowej Białegostoku,
- d) wzmacniania ciągłości powiązań przyrodniczych pomiędzy obszarami objętymi różnymi formami ochrony przyrody,

- e) określania obszarów, na których sposób zagospodarowania będzie podporządkowany funkcjom przyrodniczym i dążenia do ich ochrony przez zainwestowaniem,
- f) ochrony istniejącej i wprowadzenie nowej zieleni towarzyszącej obiektom budowlanym, placom oraz ulicom.

6.2.1.4. Gospodarka wodna w MOFOWB i obszarze zewnętrznym, obejmująca:

1) **zasady gospodarki wodami powierzchniowymi** do uwzględniania w polityce przestrzennej gmin, dotyczące inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z działów 3.1.–3.4. załącznika nr 3 do *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego* oraz zasad z rozdz. 6.4.2. jego tekstu, w tym:

- a) gospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, z zakazami wynikającymi z przepisów odrębnych,
- b) realizacji celów i działań wskazanych w Planach zarządzania ryzykiem powodziowym,
- c) ochrony dolin rzecznych przed zabudową i niekontrolowanym zainwestowaniem,
- d) ochrony przed niszczeniem istniejących cieków naturalnych i rowów, z ich obudową biologiczną,
- e) odtwarzania zasobów wodnych cieków oraz zbiorników wodnych, z uwzględnieniem ich funkcji przyrodniczych i retencyjnych,
- f) zapewniania warunków zasilania cieków,
- g) wykorzystania istniejących obniżen terenowych, terenów podmokłych i stawów do magazynowania wód opadowych,
- h) prowadzenia działań zapewniających retencję wody i spowolnienie odpływu powierzchniowego wód opadowych, poprzez:
 - kształtowanie terenów zieleni w sposób zwiększający retencję powierzchniową, z wykorzystaniem istniejących rowów oraz cieków,
 - zachowanie jak największego udziału powierzchni biologicznie czynnej na terenach przewidzianych do urbanizacji,
- i) priorytetu rozwoju systemów kanalizacji, w tym obligatoryjnego wyposażania w sieć kanalizacyjną terenów rozwoju zabudowy jednostek osadniczych w obszarach sieci ekologicznej,

2) **zasady ochrony jakości wód podziemnych**, poprzez:

- a) ograniczania stosowania zbiorników bezodpływowych (szamb) i przydomowych oczyszczalni ścieków, głównie do zabudowy istniejącej rozproszonej, i preferencję systemów scentralizowanych dla zabudowy zwartej,
- b) kształtowania zagospodarowania na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 218, zgodnie z obowiązującą dokumentacją hydrogeologiczną w studiach gmin i planach miejscowych obejmujących ten obszar.

6.2.1.5. Gospodarka leśna w MOFOWB i obszarze zewnętrznym

Zasady w tym zakresie obejmą:

- a) przestrzeganie prawidłowych metod gospodarowania, opartych na zasadach zrównoważonej gospodarki leśnej (ekologicznej, produkcyjnej i społecznej), w trakcie realizacji opieki i nadzoru państwa nad lasami wszystkich form własności,
- b) promowanie i ochronę różnorodności biologicznej w całym procesie zarządzania i gospodarowania lasami,
- c) wspieranie regeneracji drzewostanów zdewastowanych i zaniedbanych w lasach prywatnych, a następnie ich rehabilitacji ekologicznej,

- d) realizację nowoczesnych proekologicznych zasad gospodarowania na terenie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcza Knyszyńska”,
- e) wspieranie zwiększania powierzchni leśnej (zwłaszcza „leśnego pierścienia” Białegostoku), przeciwdziałającego fragmentacji przestrzeni przyrodniczej, poprzez wspomaganie zalesiania, z uwzględnieniem warunków przyrodniczo-krajobrazowych i różnorodności biologicznej gruntów wskazanych w dokumentach planistycznych gmin, oraz przystosowania ich do funkcji rekreacyjnej,
- f) wspieranie sukcesywnego zalesiania gruntów marginalnych dla potrzeb produkcji rolniczej, z priorytetem gmin objętych *Krajowym Programem Zwiększania Lesistości*: Choroszcz, Łapy, Supraśl, Wasilków, Dobrzyniewo Duże, Dąbrowa Białostocka, Sokółka, Suraż, Krynki, Szudziałowo, Kuźnica i Suchowola, zgodnie z ustaleniami dokumentów planistycznych tych gmin,
- g) ochronę gruntów leśnych przed nieuzasadnioną zmianą funkcji na nieleśną, w szczególności lasów położonych w granicach miast oraz w odległości 10 km od granic miasta Białegostoku, z wyjątkiem zmian przeznaczenia na potrzeby realizacji niezbędnej infrastruktury komunikacyjnej i technicznej, poprzez stosowne zakazy wylesień i zabudowy w planach miejscowych,
- h) wprowadzanie w ustaleniach dokumentów planistycznych gmin zaleceń zadrzewień i zakrzewień, jako ważnego substytutu lasu w rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz dodatkowego źródła surowca drzewnego.

6.2.1.6. Gospodarka złożami kopalin pospolitych obszarów pozyskiwanych metodą odkrywkową w MOFOWB i obszarze zewnętrznym, obejmująca:

1) zasady zapewniania dostępności w celu przyszłego wykorzystania złóż kopalin pospolitych udokumentowanych i perspektywicznych, takich jak:

- a) kruszywa naturalne (m.in. złoża Drahle, Kamionka, Podkamionka, Geniusze, Zadworzany i Starowlany w gm. Sokółka, Popławce w gm. Kuźnica, Racewo w gm. Sidra, Krukowszczyzna i Skok w gm. Korycin, Studzianki w gm. Wasilków, Tatarowce i Bobrowa w gm. Zabłudów, Kościuki w gm. Choroszcz),
- b) piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno-piaskowej (Czaplino-Barszczewo w gm. Choroszcz),
- c) surowce ilaste ceramiki budowlanej (Czarna Wieś Kościelna w gm. Czarna Białostocka, Jeżewo Stare w gm. Tykocin, Nowa Wieś w gm. Dąbrowa Białostocka i Lesanka w gm. Michałowo),

Wymagać to będzie ochrony w planach miejscowych powierzchni nad złożem przed lokowaniem obiektów (przemysłowych, mieszkalnych, handlowych, a także obiektów infrastruktury technicznej) mogących utrudnić lub uniemożliwić ich przyszłą odkrywkową eksploatację,

2) zapewnianie ciągłości podaży surowców w przyszłości, poprzez wspieranie:

- a) oszczędnego użytkowania surowców w gospodarce,
- b) racjonalnego wykorzystania surowca w złożu w trakcie jego eksploatacji,
- c) prac dokumentacyjnych złóż surowców mineralnych ważnych dla rozwoju gospodarczego obszarów i regionu,

3) tworzenia warunków do racjonalnego wykorzystania złóż borowin „Podsokołda” na potrzeby funkcjonowania uzdrowiska Supraśl.

6.2.2. MOFOWB z obszarem zewnętrznym – kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej zabudowy sieci osadniczej

Kierunki i zasady kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej zabudowy obszarów – niskoemisyjnej i bezpiecznej, odnoszą się do wyodrębnionych w rozdz. 4.2.1. i 4.2.2. jej elementów, w tym stref uzupełnień i rozwoju. **Kierunki i zasady te rekomenduje się do**

stosowania w aktualizacji studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz planach miejscowych sporządzanych przez samorządy gminne obszaru, a także wspieraniu uzupełnień i rozwoju zagospodarowania. Obejmują one również, warunkujące sprawne funkcjonowanie struktury przestrzennej obszaru, rozbudowy i budowy elementów systemów infrastruktury transportowej, energetycznej oraz obronnej.

6.2.2.1. Miasto Białystok – rdzeń MOFOWB – kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej zabudowy z pkt 4.2.1.1. ppkt 2, obejmuje:

1) Kierunki zagospodarowania „obszaru śródmiejskiego” Białegostoku, w tym:

- a) kreowanie wielkomiejskiej struktury przestrzennej *centrum* – zwartej, o intensywnej zabudowie, z bogatym programem usługowym i atrakcyjnymi przestrzeniami publicznymi, bez obszarów zdegradowanych,
- b) poprawę zwartości i jakości zabudowy pozostałego obszaru, w tym:
 - uzupełnianie ukształtowanych zespołów zabudowy mieszkaniowej,
 - rozwój zabudowy mieszkaniowej intensywnej i usług na terenach przemysłowych w os. Bojary oraz zdegradowanych fragmentach os. Przydworcowego i Sienkiewicza,
 - rewaloryzację i rewitalizację historycznego zespołu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w osiedlu Bojary,
- c) dokończenie budowy obwodnicy śródmiejskiej, dalszą modernizację tras wylotowych, budowę dwupoziomowych skrzyżowań ulic z torowiskami PKP oraz modernizację i rozbudowę zespołu dworców – PKP i autobusowego.

2) Kierunki zagospodarowania „obszaru miejskiego” Białegostoku, w tym:

- a) zwiększenie intensywności i zwartości zabudowy w procesie uzupełnień,
- b) poprawę standardu użytkowego zespołów zabudowy mieszkaniowej, poprzez uzupełnienia zagospodarowania przestrzeni publicznych i programu usług publicznych,
- c) zachowanie i zagospodarowanie niezbędnych terenów zieleni i rekreacji, w tym odcinków doliny rzeki Białej i jej dopływów, z priorytetem części przyległych do zabudowy,
- d) eliminowanie zabudowy zdegradowanej, poprzez wymiany lub rewaloryzacje,
- e) kształtowanie „miejsc centralnych” struktury przestrzennej obszaru, poprzez koncentrację usług, z priorytetem ponadpodstawowych w ośrodkach lokalnych,
- f) tworzenie miasteczka akademickiego na bazie infrastruktury wyższych uczelni i cz. Lasu Zwierzynieckiego,
- g) poprawę dostępności zewnętrznej oraz powiązań z obszarem śródmiejskim i przedmieść, a także eliminację ruchu tranzytowego, poprzez modernizację tras wylotowych z miasta i dokończenie budowy obwodnicy śródmiejskiej i miejskiej,
- h) poprawę spójności obszaru poprzez modernizację wewnętrznego układu ulicznego i infrastruktury komunikacji zbiorowej.

3) Kierunki zagospodarowania „obszaru przedmieść” Białegostoku, w tym:

- a) utrzymanie dominacji ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (z wyjątkiem zespołu przy ul. 42 Pułku Piechoty i przy ośrodku lokalnym pn.-wsch.),
- b) ochronę systemu przyrodniczego przed uszczuplaniem na cele zabudowy,
- c) poprawę jakości usług publicznych i rekreacji zespołów mieszkaniowych, poprzez uzupełnienia i modernizację ich infrastruktury oraz zarządzanie zieleni,
- d) wymianę zabudowy zdegradowanej lub jej rewaloryzację,

- e) tworzenie warunków infrastrukturalnych rozwoju zabudowy mieszkaniowej i aktywności gospodarczej na kierunku wschodnim (w os. Wygoda i os. Jaroszkówka) oraz na kierunku południowym (w os. Dojlidy Górne i Zagórki),
 - f) kształtowanie „miejsc centralnych” obszaru z koncentracją usług, w tym:
 - „bieguna południowego” w os. Dojlidy,
 - „lokalnych ośrodków usługowych” – 5 powiązanych z zespołami rozwoju zabudowy mieszkaniowej, 1 z dworcem PKP Starosielce i 1 z ośrodkiem rekreacji w Dojlidach,
 - g) tworzenie warunków planistycznych i infrastrukturalnych dla rozwoju zabudowy w nowej części Podstrefy Białostockiej Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz w zespole sportowo-kongresowo-wystawienniczym, w tym budowy hali sportowo-widowiskowej, np. w os. Dojlidy lub Kawaleryjskie,
 - h) poprawę powiązań z obszarem miejskim i strefą podmiejską, poprzez modernizację i realizację ulic wylotowych i obwodnicy miejskiej,
 - i) zwiększenie spójności obszaru, poprzez modernizację i rozbudowę jego wewnętrznego układu ulicznego i komunikacji publicznej,
 - j) zapewnienie sprawnego funkcjonowania stacji uzdatniania wody w Jurowcach i Pietraszach oraz oczyszczalni ścieków w os. Zawady, poprzez modernizację i rozbudowę ich infrastruktury,
 - k) przystosowanie lotniska „Krywlany” do potrzeb lotniska lokalnego użytku publicznego o ograniczonej certyfikacji,
 - l) rekultywację wyrobiska poeksploatacyjnego „Silikatów” na cele rekreacji.
- 4) Kierunki zwiększania samodzielności funkcjonalnej jednostek strukturalnych**
 Kierunki zwiększenia samodzielności funkcjonalnej jednostek strukturalnych Białegostoku, wydzielonych liniami kolejowymi, zmniejszającej potoki ruchu kołowego między nimi, skutkującej obniżeniem kosztów funkcjonowania miasta i emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych oraz zwiększeniem walorów obronnych, obejmować będą:
- a) realizację programów usług ponadpodstawowych, w tym publicznych, skoncentrowanych w ośrodkach lokalnych zespołów mieszkaniowych jednostek,
 - b) stymulowanie uzupełnienia i rozwoju infrastruktury gospodarczej z nowymi miejscami pracy w istniejących i projektowanych zespołach przemysłowo-składowych jednostek,
 - c) rozwój zagospodarowania rekreacyjnego w częściach dolin rzeki i lasów, przyległych do zespołów zabudowy mieszkaniowej jednostek,
 - d) poprawa komunikacji zbiorowej, ograniczającej transport indywidualny.
- 5) Zasady kształtowania infrastruktury usługowej miejsc centralnych Białegostoku**
 Zasady kształtowania koncentracji infrastruktury usługowej miejsc centralnych określonych w rys. nr 15 w skali 1:50 000, o programach zależnych od ich rangi i lokalizacji z przestrzeniami publicznymi, służącymi rozwojowi więzi społeczności lokalnych i identyfikacji w przestrzeni miasta, dotyczą:
- a) **centrum śródmiejskiego** – części obszaru śródmiejskiego z pkt 4.2.1.1. ppkt 1 a, do kształtowania którego mają zastosowanie odpowiednie zasady z ppkt 9–12, oraz uzyskiwanie wielkowiejskości i reprezentacyjności, poprzez:
 - zwiększanie intensywności i zwartości zabudowy, w wyniku wykorzystania plomb oraz wymian zdegradowanej zabudowy ekstensywnej na intensywną,
 - kreowanie wysokiej jakości rozwiązań urbanistyczno-architektonicznych zespołów modernizowanej, uzupełnianej i nowej zabudowy oraz przestrzeni publicznych, a także zagospodarowania doliny rz. Białej,

- kształtowanie atrakcyjnego programu infrastruktury funkcji usługowych, z priorytetem regionalnych i ponadregionalnych, w tym metropolitalnych,
 - rewaloryzację i rewitalizację zabytkowych historycznych układów urbanistycznych oraz obiektów zabytkowych, zgodnie z wymogami ochrony konserwatorskiej, określonymi w rozdz. 6.2.5., z priorytetem strefy A–pełnej ochrony konserwatorskiej,
 - lokalizację reprezentacyjnych zespołów zabudowy usługowo-mieszkaniowej w otoczeniu zespołu dworca kolejowego i zmodernizowanego autobusowego, w oparciu o *Zintegrowane Centrum Komunikacyjne*, z projektowanymi dwupoziomowymi skrzyżowaniami ulic z torami kolejowymi i wykorzystaniem dorobku konkursu na koncepcję zagospodarowania tego obszaru w planie miejscowym,
 - preferencje mieszkaniowo-usługowego charakteru uzupełnień zespołów zabudowy, zapewniającego ich żywotność użytkową w skali dobowej i unikanie monofunkcyjności usługowej,
 - dokończenie modernizacji i przebudowy obwodnicy śródmiejskiej kl. G, powiązań z „obszarem miejskim”, oraz układów ulicznych w obszarach rozwoju zabudowy,
 - poprawę dostępności komunikacją publiczną i uwzględnianie jej priorytetu w programowaniu rozwoju systemu parkingowego,
- b) *ponadlokalnego ośrodka koncentracji infrastruktury usługowej „biegun południowy”***, z pkt 4.2.1.1. ppkt 2 c., drugiego po centrum śródmiejskim w hierarchii ośrodków, o strukturze przestrzenno-programowej, z dominacją ponadlokalnych usług publicznych i mieszkalnictwa zbiorowego, z zastosowaniem odpowiednich zasad z ppkt 10–12 oraz:
- preferencji uzupełnień zabudowy infrastrukturą nauki, edukacji, zdrowia, kultury, administracji publicznej i gospodarczej,
 - wysokiej jakości rozwiązań architektoniczno-urbanistycznych, ze względu na rolę identyfikatora w przestrzeni miasta oraz zasad kompozycji urbanistyczno-architektonicznej wg pkt 6.2.2.1., ppkt 9,
 - dobrej dostępności środkami komunikacji publicznej i rowerowej,
- c) *lokalnych ośrodków koncentracji infrastruktury usługowej***, z pkt 4.2.1.1. ppkt 2 b i c oraz ppkt 3 f., będących trzecią kategorią koncentracji usług, służących ludności sąsiadujących zespołów zabudowy mieszkaniowej, podróznym linii kolejowej E-75 *Rail Baltica* (ośrodek przy dworcu Starosielce) i użytkownikom ośrodka rekreacyjno-sportowego „Dojlidy” oraz sąsiadującej zabudowy usług, nauki i szkolnictwa, kształtowanie z zastosowaniem odpowiednich zasad z ppkt 9–12 oraz:
- wykorzystania obiektów usługowych lub ciągów usługowych w parterach budynków mieszkalnych,
 - uzupełniania programów o ponadlokalne usługi publiczne i komercyjne wielkopowierzchniowe oraz mieszkalnictwo zbiorowe,
 - uwzględniania w programach usług (w zależności od lokalizacji) potrzeb mieszkańców sąsiadującej zabudowy strefy podmiejskiej,
 - kształtowania zabudowy w rejonach skrzyżowań ulic układu podstawowego,
 - stosowania zindywidualizowanych rozwiązań urbanistyczno-architektonicznych, z lokalnymi dominantami przestrzennymi – identyfikatorami miejsc,
 - wykorzystywania w kompozycji przestrzennej uwarunkowań ekofizjograficznych oraz obiektów zabytkowych i dóbr kultury współczesnej,

- ochrony rezerw terenów usługowych ośrodków przed koniunkturalną zabudową mieszkaniową,
- zapewniania dobrej dostępności zbiorową komunikacją publiczną i rowerową.

6) Zasady kształtowania zespołów infrastruktury usług publicznych regionalnych i ponadregionalnych w Białymstoku

Do kształtowania zespołów określonych w pkt 4.2.1.1. ppkt 2 b i c i rys. nr 15 w skali 1:50 000 z usługami gł. leczenia, wyższych uczelni, sportu, kongresowymi i targowo-wystawienniczymi (poza miejscami centralnymi) mają zastosowanie odpowiednie zasady z ppkt 9–12 oraz:

- a) przekształcenie części Lasu Zwierzynieckiego w park leśny, integrujący w miasteczko akademickie zespoły otaczającej infrastruktury:
 - Kampusu Uniwersytetu w Białymstoku, z uzupełnieniami zabudowy o obiekty np. biblioteki, planetarium, ogrodu botanicznego i sportowo-rekreacyjne,
 - Politechniki Białostockiej, z uzupełnieniami obiektów dydaktycznych i badawczych,
 - Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina – Wydziału Instrumentalno-Pedagogicznego w Białymstoku, z uzupełnieniami zabudowy i zagospodarowania,
- b) utrzymanie rezerw terenów na potrzeby poperspektywiczne,
- c) zapewnienie wysokiej jakości kompozycji urbanistyczno-architektonicznej zabudowy i zagospodarowania,
- d) poprawa dostępności m.in. poprzez dokończenie budowy obwodnicy miejskiej, ewentualne reaktywowanie przystanku kolejowego „Białystok Stadion” i obsługi miejską komunikacją publiczną.

7) Zasady uzupełnień i rozwoju zabudowy mieszkaniowej w Białymstoku

Do uzupełnień oraz rozwoju zabudowy mieszkaniowej wysokiej, średniej i niskiej intensywności, w strefach określonych w rys. nr 15 w skali 1:50 000 i w pkt 4.2.1.1. ppkt 2, mają zastosowanie odpowiednie zasady z ppkt 9–12 oraz:

- a) **w strefach uzupełnień zabudowy mieszkaniowej**, tworzenie korzystnych warunków do zwiększenia intensywności i/lub zwartości oraz niskoemisyjności ukształtowanych zespołów zabudowy, poprzez wykorzystanie terenów zdegradowanych i plombowych, w tym zapewnienie:
 - aktualności ustaleń planów miejscowych dla tych terenów,
 - dobrej dostępności z podstawowego układu ulicznego i komunikacją publiczną,
 - tam, gdzie to zasadne, obsługi ulicami układu uzupełniającego,
 - dostępu do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i energetycznej,
 - dostosowania do uwarunkowań ekofizjograficznych terenów,
 - w obszarach zabytkowych, objętych ochroną konserwatorską, dostosowania rewaloryzacji i rewitalizacji do odpowiednich wymagań z pkt 6.2.5.4.,
 - odpowiedniego standardu dostępności usług publicznych, w szczególności edukacji oraz zieleni, z rozdz. 6.3.3.,
 - ochrony przed koniunkturalnymi inwestycjami rezerw terenów dla lokalizacji perspektywicznych elementów zagospodarowania,
 - kształtowania dobrej jakości kompozycji przestrzennej zespołów zabudowy,
 - ochrony krajobrazu kulturowego zabudowy byłych wsi,
- b) **w strefach rozwoju zabudowy mieszkaniowej**, na terenach wyznaczonych w planach miejscowych z uwzględnieniem art. 1 ust. 4 i art. 10 ust. 1,2,5,7 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zapewnianie:
 - dostosowywania rozwoju zabudowy do uwarunkowań ekofizjograficznych,

- promowania zwartych przestrzennie, kompletnych programowo zespołów,
- przeciwdziałania rozpraszaniu frontu inwestycyjnego poprzez powiązanie możliwości zabudowy z uprzednim uzbrojeniem terenów,
- koordynacji realizacji publicznej infrastruktury usługowej z uwarunkowaniami demograficznymi,
- uwzględniania w kształtowaniu zespołów zabudowy standardów urbanistycznych dostępności usług rekreacji i zieleni z rozdz. 6.3.3. oraz dobrej kompozycji przestrzeni publicznych,
- w dużych zespołach zabudowy realizowanych etapowo – zapewnianie rezerw terenów na perspektywiczne potrzeby rozwoju lokalnych ośrodków usługowych i ponadlokalnej infrastruktury technicznej.

8) Zasady uzupełnień i rozwoju zabudowy przemysłowo-składowej Białegostoku

Do uzupełnień i rozwoju zabudowy przemysłowo-składowej w strefach z pkt 4.2.1.1. ppkt 2 oraz rys. nr 15 w skali 1:50 000 mają zastosowanie odpowiednie zasady z ppkt 9–12 oraz:

a) w strefach uzupełnień zabudowy przemysłowo-składowej zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej terenów, poprzez:

- usprawnianie procesów inwestycyjnych ustaleniami planów miejscowych,
- poprawę dostępności z dróg krajowych i wojewódzkich oraz ulic układu podstawowego,
- zapewnianie terenom inwestycyjnym dostępności do komunalnej infrastruktury technicznej i komunikacji publicznej,
- poprawę jakości przestrzeni publicznych,
- zwiększanie zwartości przestrzennej zespołów uzupełnieniami zabudowy,
- modernizację zabudowy pod kątem zmniejszenia jej energochłonności,
- modernizacja infrastruktury energetycznej pod kątem efektywności eksploatacyjnej,
- kształtowanie uzupełnień zabudowy z uwzględnieniem kompozycji przestrzennej i ochrony dóbr kultury współczesnej,

b) w strefach rozwoju zabudowy przemysłowo-składowej zapewnienie:

- priorytetu uzbrajania terenów o najwyższej wartości lokalizacyjnej i z największym udziałem nieruchomości komunalnych, w tym w Podstrefie Białostockiej SSSE,
- dobrych powiązań transportowych z drogami krajowymi, wojewódzkimi, ulicami układu podstawowego i komunikacji publicznej,
- ulic publicznych bezpośrednio obsługujących tereny inwestycyjne,
- dostępu do infrastruktury technicznej komunalnej oraz energetycznej,
- odpowiednich zasad kompozycji przestrzennej i wysokości zabudowy w planach miejscowych,
- warunków planistycznych i infrastrukturalnych, na terenach w sąsiedztwie stacji kolejowych przeładunkowych z dobrą obsługą drogową, do lokalizacji centrów logistycznych.

9) Zasady kształtowania wysokiej jakości kompozycji przestrzennej uzupełnień i rozwoju zabudowy Białegostoku

Zasady te, rekomendowane do uwzględniania w dokumentach planistycznych i działaniach inwestycyjnych, obejmują:

- a) zwartość i ciągłość zabudowy w obszarze śródmiejskim i miejskim osiąganą uzupełnieniami plombowymi oraz sposobami zabudowy,
- b) ekstensywny charakter większości zabudowy w obszarze przedmieść,

- c) hierarchiczny system miejsc centralnych z koncentracją usług, jako identyfikatorów tożsamości miejsca, sprzyjających integracji mieszkańców,
 - d) traktowanie doliny rzeki Białej jako głównego zielonego elementu kompozycji struktury przestrzennej miasta,
 - e) priorytet ochrony walorów dziedzictwa kulturowego w procesie uzupełnień zabudowy,
 - f) preferowanie geometrycznych układów urbanistycznych i form kwartałowo-obrzeźnych zabudowy, zwłaszcza w kształtowaniu przestrzeni publicznych centrum i pozostałych miejsc centralnych,
 - g) różnicowanie poszczególnych zespołów zabudowy w ramach jednostek kompozycyjnych, m.in. stylistyką wystroju zewnętrznego,
 - h) stosowanie rozwiązań opartych na wynikach konkursów urbanistyczno-architektonicznych eksponowanych i ważnych zespołów zabudowy,
 - i) ochronę widoków dominant przestrzennych ważnych w panoramie miasta przed przesłanianiem i dysharmonizującą zabudową sąsiedztwa,
 - j) ochronę przed zabudową historycznych osi kompozycyjnych i kreowanie nowych.
- 10) Zasady kształtowania wysokości zabudowy, w tym:**
- a) ograniczenia wysokości zabudowy na podstawie przepisów szczególnych:
 - ochronnych radiolinii, służących utrzymaniu widoczności optycznej pomiędzy antenami:
 - SLR Białystok Centrum współrzędne geograficzne WGS84: 53 N07'38" – 23E08'57", a RTCN Krynice WGS84:53N13'53" – 23E01'28",
 - SLR Białystok Centrum – SLR Topczewo (gm. Wyszki) WGS84:52N51'34" – 22E53'03",
 - pasy o szerokości 60 m, z dopuszczeniem zabudowy o wysokości nieprzekraczającej 30 m n.p.t. – określone orientacyjnie w rys. *Planu*,
 - w strefie ochronnej wokół SLR Białystok Centrum o promieniu 200 m, z dopuszczeniem zabudowy o wysokości nieprzekraczającej 30 m n.p.t.,
 - w powierzchniach ograniczających wysokość przeszkód lotniczych w rejonie lotniska „Krywlany”, w związku z planowanym jego dostosowaniem do potrzeb komunikacji lotniczej i wymogami ruchu lotniczego – w 7 przedziałach wysokości od 196 m n.p.m. do 260 m n.p.m.,
 - b) dostosowanie wysokości zabudowy do wymogów konserwatorskich:
 - w **strefie A** pełnej ochrony – do warunków pozwolenia organu konserwatorskiego,
 - w **strefie B** pośredniej ochrony historycznych układów urbanistycznych i ruralistycznych – do gabarytów zabudowy podlegającej rygorom ochronnym,
 - w **strefie E** ochrony ekspozycji – do ograniczeń lub wykluczeń budowy obiektów zakłócających ekspozycję zabytków i obiektów o wartościach kulturowych,
 - w **strefie K** ochrony krajobrazu – do historycznej kompozycji przestrzennej i gabarytów historycznej architektury,
 - c) preferencje sytuowania zabudowy wysokiej (25–45 m) i wysokościowej (45–60 m) ww. ograniczeniami wysokości zabudowy w:
 - centrum śródmiejskim i na śródmiejskich terenach rozwoju zabudowy,
 - pozostałych miejscach centralnych obszaru miejskiego i przedmieść, z uwzględnieniem niekolizyjności z istniejącymi dominantami lub charakterem otaczającej zabudowy,
 - innych eksponowanych miejscach struktury przestrzennej miasta, dla podkreślenia znaczenia miejsca lub/i jego identyfikacji,

11) Zasady kształtowania przestrzeni publicznych – placów, ulic, parków, skwerów, pasaży pieszych itp., służących kontaktom społecznym, poprzez:

- stosowanie wysokiej jakości form i wystroju zabudowy w pierzejach,
- akcentowanie rangi w strukturze miasta i nadawanie cech identyfikacyjnych,
- stosowanie w kompozycjach osi widokowych i ich domknięć o szczególnych formach architektonicznych,
- tworzenie ciągłości i powiązań przestrzeni publicznych,
- stosowanie atrakcyjnego programu użytkowego w pierzejach,
- wykorzystanie w kształtowaniu zieleni wody i rzeźby terenu,
- priorytet rewaloryzacji i rewitalizacji przestrzeni historycznych w obszarach ochrony konserwatorskiej oraz kształtowania wysokiej jakości nowych przestrzeni publicznych w centrum śródmiejskim, w tym w otoczeniu zespołu dworca kolejowego i autobusowego,

12) Zasady regulacji rozmieszczenia i form nośników reklamowych i informacji wizualnej, w tym:

- a) ograniczania ilości, wielkości i form nośników reklamowych w obszarach szczególnie ważnych w strukturze przestrzennej miasta:
 - centrum śródmiejskim i miejscach centralnych z koncentracjami usług,
 - objętych prawną ochroną konserwatorską,
 - zieleni urządzonej i pozostałej systemu przyrodniczego, w tym stanowiących ważne przestrzenie publiczne miasta,
 - głównych ciągów komunikacyjnych i ich obrzeży, wg dokonanych analiz urbanistycznych,
- b) ustalania w dokumentach planistycznych wg uwarunkowań:
 - obszarów z zakazami stosowania reklam tzw. „ciszy reklamowej”,
 - obszarów z ograniczeniami lokalizacji nośników reklamowych i informacji,
 - sposobów rozmieszczenia, form i parametrów nośników reklamowych oraz informacji wizualnej, w miejscach dopuszczalnej lokalizacji,
- c) obejmowania „ciszą reklamową”, z wyłączeniem elementów systemu informacji miasta Białegostoku:
 - obiektów i terenów zabytkowych,
 - obiektów i terenów kultu religijnego i cmentarzy,
 - terenów zieleni urządzonej zabytkowej – parków i skwerów,
 - innych terenów o szczególnym znaczeniu, określonych w wyniku analiz urbanistycznych.

6.2.2.2. Strefa podmiejska Białegostoku MOFOWB – kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej zabudowy

Zasady i kierunki kształtowania zabudowy infrastruktury funkcji standardowych i ponadstandardowych ośrodków gminnych i pasm rozwoju urbanizacji poza nimi oraz wsi z funkcjami ponadlokalnymi, określonej w pkt 4.2.1.2., obejmują:

1) uzupełnienia i rozwój infrastruktury usług publicznych, w tym:

- a) dostosowywanie uzupełnień i rozwoju infrastruktury usługowej do prognoz demograficznych i standardów urbanistycznych z pkt 6.3.3.,
- b) dostosowywanie infrastruktury usługowej do wymogów użytkowych, w tym efektywności energetycznej,
- c) pozyskiwanie i utrzymanie w zasobach gminnych terenów niezbędnych dla przyszłych potrzeb uzupełnień lub rozbudowy publicznej infrastruktury usługowej,
- d) kształtowanie uzupełnień i rozwoju infrastruktury usługowej, zgodnie z zasadami kompozycji z ppkt 5,

- e) zapewnianie dobrej dostępności usług z jednostek osadniczych gmin, poprzez modernizację dróg gminnych i powiatowych oraz poprawę warunków funkcjonowania komunikacji publicznej,
 - f) wykorzystywanie infrastruktury usługowej do kształtowania przestrzeni publicznych,
 - g) priorytet rewaloryzacji infrastruktury usług publicznych o walorach zabytkowych i kulturowych wg stosownych ustaleń z rozdz. 6.2.5.,
- 2) uzupełnienia i rozwój zabudowy mieszkaniowej, w tym:**
- a) dominacja zabudowy mieszkaniowej niskiej intensywności – jednorodzinnej,
 - b) preferencje stosowania zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej szeregowej, z usługami w parterach, do kształtowania pierzei przestrzeni publicznych,
 - c) uzupełnienia i rozwój zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w miastach, gdzie istnieją już takie formy mieszkalnictwa, stosowne warunki terenowe inwestowania i niekolizyjność z walorami zabytkowymi i krajobrazowymi (np. w Łapach, Czarnej Białostockiej, Wasilkowie i Choroszczy),
 - d) priorytet uzupełniania zabudowy zwiększającego jej zwartość i intensywność,
 - e) kształtowanie uzupełnień zabudowy w obszarach zabytkowych, objętych ochroną konserwatorską, i kulturowych wg odpowiednich zasad z rozdz. 6.2.5.,
 - f) rozwój zabudowy mieszkaniowej na terenach wyznaczanych w planach miejscowych wg zasad z art. 7 ust. 4 i art. 10 ust. 1,2,5–7 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
 - g) na terenach rozwoju mieszkalnictwa, warunkowanie inwestowania ich uprzednim uzbrojeniem,
 - h) przeciwdziałanie planistyczne rozpraszaniu zabudowy na terenach rolnych,
 - i) kształtowanie urbanistyczno-architektoniczne zabudowy wg stosownych zasad kompozycji przestrzennej z ppkt 5,
 - j) stosowanie odpowiednich odległości zabudowy chronionej akustycznie od istniejących i projektowanych ulic oraz linii kolejowych o dużym natężeniu ruchu, uwzględniając zasięg ponadnormatywnego hałasu,
- 3) uzupełnienia i rozwój zabudowy aktywności gospodarczej – przemysłowo-składowej, w tym:**
- a) zasady ograniczania i warunkowania zabudowy, wprowadzane do ustaleń planów miejscowych, ze względu na:
 - potencjalną kolizyjność inwestycji z funkcjami ponadlokalnymi ośrodka gminnego (np. funkcją uzdrowiskową w Supraślu, funkcją lecznictwa i opieki społecznej w Choroszczy, funkcją turystyczno-rekreacyjną i ujęć wody w Wasilkowie),
 - konieczność zapewnienia skutecznych zabezpieczeń sanitarnych stref zasobowych ujęć wody m. Białegostoku, w dolinie rz. Supraśl i jej dopływów, przed zanieczyszczonymi wodami opadowymi z terenów przemysłowych (np. w Wasilkowie i Czarnej Białostockiej),
 - położenie ośrodka gminnego w obszarze ochrony ekologicznej regionalnego systemu przyrodniczego lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie, w tym w obszarach Natury 2000 (np. m. Supraśl, Czarna Białostocka, Łapy),
 - b) kierunki wspierania rewitalizacji, uzupełnień i rozwoju zabudowy przemysłowo-składowej, poprzez:
 - rewitalizację niezagospodarowanych zasobów zabudowy i terenów poprzemysłowych (w m. Łapy i Czarna Białostocka),

- doposażanie priorytetowe w infrastrukturę terenów objętych statusami specjalnych stref ekonomicznych lub parków technologicznych (np. m. Łapy, Zabłudów, Czarna Białostocka),
- doposażanie w infrastrukturę techniczną innych kształtujących się zespołów zabudowy o dobrej dostępności transportowej z dróg krajowych, wojewódzkich i ew. linii kolejowych,
- utrzymanie i rozwój potencjału szkolnictwa zawodowego,
- dostosowanie profilu działalności produkcyjnej do wiodących funkcji ośrodków, poprzez jej zmiany (np. w Supraślu – z wykorzystaniem potencjału szkolnictwa artystycznego do rozwoju meblarstwa i tkactwa),
- wyznaczanie terenów rozwoju zespołów zabudowy przemysłowo-składowej w planach miejscowych, z uwzględnieniem odpowiednich przepisów art. 1 i art. 10 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- sporządzanie analiz porównawczych atrakcyjności i kosztów uzbrojenia terenów przemysłowo-składowych w strefie podmiejskiej Białegostoku, jako podstawy optymalizacji spodziewanych efektów wsparcia zewnętrznego,
- ochronę terenów przemysłowo-składowych o znacznej atrakcyjności inwestycyjnej przed przeznaczaniem na bieżące, koniunkturalne cele zabudowy w studiach gmin,
- stosowanie w kompozycji przestrzennej uzupełnień i rozwoju zabudowy stosownych zasad z ppkt 5,

4) uzupełnienia oraz rozwoju infrastruktury uzdrowiskowej, rekreacji, turystyki i wypoczynku, w tym:

- a) kierunki uzupełnień i rozwoju infrastruktury jw., obejmujące:
 - priorytet uzupełnień i rozwoju zagospodarowania miasta Supraśl w zakresie infrastruktury uzdrowiskowej w strefach A i B ochrony uzdrowiskowej określonych w statucie uzdrowiska, zgodnie z wymogami ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz gminach uzdrowiskowych, a także w statucie uzdrowiska, w tym przygotowania planistycznego i infrastrukturalnego terenów inwestycyjnych oraz ich ochrony na cele uzdrowiskowe,
 - priorytet uzupełnienia infrastruktury rekreacyjnej i turystyczno-wypoczynkowej obrzeży zbiorników wodnych i odcinków rzek, zwłaszcza w Wasilkowie, Supraślu i Czarnej Białostockiej,
 - wykorzystanie dla rozwoju infrastruktury rekreacji oraz obsługi turystyki walorów obrzeży rzeki Narew w Narwiańskim Parku Narodowym i wymagającego rewaloryzacji parku leśnego w Łapach, zbiornika retencyjnego w Turośni Kościelnej i pozostałości zabytkowego parku dworskiego ze stawami w Zabłudowie,
- b) zasady rozwoju infrastruktury rekreacji oraz obsługi turystyki i wypoczynku pobytowego, rekomendowane do polityki przestrzennej gmin, dotyczą:
 - ochrony regionalnej sieci ekologicznej, głównego zbiornika wód podziemnych nr 218 „Pradolina rzeki Supraśl”, strefy zasobowej komunalnych ujęć wody miasta Białegostoku i przeciwpowodziowej, w obszarach zagrożenia powodziowego rz. Narew i rz. Supraśl – wg dokumentów ochronnych lub stanowiących te obszary,
 - ochrony dziedzictwa kulturowego – zespołów i obiektów zabytkowych i/lub o wartościach kulturowych oraz archeologicznych – wynikających z decyzji organów konserwatorskich, wg odpowiednich zasad z rozdz. 6.2.5.,

- dostosowania zagospodarowania rekreacyjnego do pojemności środowiskowej terenów,
- odprowadzania ścieków sanitarnych i wód opadowych do odbiorników objętych ochroną sanitarną, zgodnie z wymogami dokumentów ochronnych,
- zachowania ogólnej dostępności obrzeży akwenów i cieków wodnych,
- wymogu wysokich standardów użytkowych zagospodarowania terenów o najwyższej atrakcyjności,
- różnicowania standardów infrastruktury w większych zespołach,
- wykorzystania na cele infrastruktury turystycznej nieużytkowanych obiektów usług publicznych, z priorytetem zabytkowych lub o walorach kulturowych,
- wykluczeń na terenach sąsiadujących z zespołami rekreacyjnymi i turystyczno-wypoczynkowymi lokalizacji obiektów uciążliwych sanitarnie i/lub kolizyjnych z ich funkcją,
- kształtowania kompozycji przestrzennej wg odpowiednich zasad z ppkt 5,

5) kształtowanie kompozycji przestrzennej zabudowy obszarów urbanizacji

rekomendowane do uwzględniania w strefach uzupełnień i rozwoju zabudowy dokumentów planistycznych gmin – oraz programowaniu działań inwestycyjnych. Zasady te, będące kontynuacją zasad odnoszących się do miasta Białegostoku zawartych w pkt 6.2.2.1. ppkt 9, stosownie do uwarunkowań lokalnych obejmują:

- a) kształtowanie wysokiej jakości kompozycji przestrzennej, poprzez:
 - zwiększenie zwartości i ciągłości struktur przestrzennych zabudowy,
 - ochronę walorów kulturowych wg odpowiednich ustaleń z rozdz. 6.2.5., w tym: układów urbanistycznych i obiektów zabytkowych krajobrazu kulturowego wiejskiego, osi widokowych i panoram oraz dóbr kultury współczesnej,
 - dostosowywanie kompozycji do uwarunkowań ekofizjograficznych, z wykorzystaniem konfiguracji terenu, akwenów i cieków wodnych oraz pokrycia zielenią wysoką,
 - retencjonowanie i odprowadzanie wód opadowych z wykorzystaniem naturalnych cech terenów,
 - harmonizowanie uzupełnień i rozwoju zabudowy z gabarytami, formami architektonicznymi, wysokością i wystrojem zabudowy istniejącej w otoczeniu,
 - zapewnienie niezbędnych przestrzeni publicznych, w tym placów i skwerów, z wykorzystaniem w kompozycji ich otoczenia obiektów użyteczności publicznej i usług komercyjnych,
- b) kształtowanie wysokości zabudowy, poprzez:
 - ograniczenia wysokości zabudowy stosownie do wymogów przepisów szczególnych określonych w pkt 6.2.2.1. ppkt 10 a i b, w tym w:
 - pasach ochronnych radiolinii, służących „widoczności” optycznej pomiędzy antenami, wskazanych w rys. *Planu*,
 - powierzchniach ograniczających wysokość przeszkód lotniczych w rejonie lotniska „Krywlany” i potencjalnego lotniska regionalnego w Topolanach na obszarze gm. Zabłudów (wg MPZP), wskazanych w rys. *Planu*,
 - strefach ochrony konserwatorskiej,
 - preferencje wysokości zabudowy:
 - w strefach uzupełnień zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej, zagrodowej oraz usługowej, odpowiednio do wysokości zabudowy bezpośrednio sąsiadującej lub dominującej w otoczeniu,
 - w strefach rozwoju zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej: 3–4 kondygnacje, w tym z jedną poddaszową,

- w strefach rozwoju zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej: 2–3 kondygnacje, w tym z jedną poddaszową w szeregową, a 2, w tym z jedną poddaszową w bliźniaczej i wolnostojącej.
- c) kształtowanie przestrzeni publicznych, poprzez:
- zastosowanie wysokiej jakości zharmonizowanych z otoczeniem form i wystroju zabudowy w ich pierzejach,
 - wyznaczanie w planach miejscowych zespołów zabudowy mieszkaniowej przestrzeni publicznych – placów, skwerów i sportowo-rekreacyjnych oraz zieleni urządzonej o powierzchni i programie zagospodarowania dostosowanym do wielkości zaludnienia tych zespołów, jako elementów zagospodarowania niezbędnych do kształtowania więzi społecznych ich mieszkańców i standardu zamieszkiwania, z zastosowaniem rekomendacji z pkt 6.3.4.2. ppkt 1,
 - kształtowanie śródmiejskich przestrzeni publicznych ośrodków gminnych, zwłaszcza Supraśla, Choroszczy, Zabłudowa i Łap, jako identyfikatorów miejsca, ważnych dla ich funkcji ponadlokalnych, z priorytetem przestrzeni zabytkowych,
 - wykorzystywanie w kształtowaniu przestrzeni publicznych nowych zespołów mieszkaniowych, walorów ekofizjograficznych ich terenu,
 - stosowanie w kształtowaniu pierzei przestrzeni publicznych miejskich preferencji dla zabudowy o charakterze ciągłym, z usługami w parterach,
 - wykorzystywanie, jako ważnych elementów kompozycji przestrzeni publicznych, obiektów infrastruktury usługowej i dominant przestrzennych,
- d) stosowanie odpowiednich odległości zabudowy jak w pkt 6.2.2.2. ppkt 2 lit. j,
- e) regulacje rozmieszczenia i form reklam i informacji wizualnej w planach miejscowych analogiczne, jak dla m. Białegostoku w pkt 6.2.2.1. ppkt 12, z dostosowaniem regulacji do przedmiotu *Planu*, w tym dla:
- obszarów ograniczania ilości, wielkości i form nośników,
 - obszarów obejmowania „ciszą reklamową”,

6.2.3. Obszar zewnętrzny MOFOWB – kształtowanie struktur funkcjonalno-przestrzennych zabudowy sieci osadniczej

6.2.3.1. Miasto Sokółka – ośrodek powiatowy z:

- 1) **zasadami uzupełnień i rozwoju zabudowy funkcji** z pkt 4.2.2.1., rekomendowanymi do uwzględniania w studium i planach miejscowych miasta, obejmującymi:
- a) dostosowywanie uzupełnień i rozwoju zabudowy oraz zagospodarowania do uwarunkowań ekofizjograficznych, a w szczególności ochrona przed zabudową terenów systemu przyrodniczego i jego wykorzystanie dla celów rekreacji,
 - b) zapewnianie zwartości struktury funkcjonalno-przestrzennej zabudowy miasta, poprzez:
 - priorytet intensyfikacji zainwestowania terenów zabudowanych z wykorzystaniem tkwiących w nich rezerw, w tym zdegradowanych z zabudową ekstensywną,
 - lokalizacje nowej zabudowy na terenach rozwojowych w sąsiedztwie istniejącej, wyposażonej w infrastrukturę,
 - wyznaczenie nowych terenów budowlanych zgodnie z art. 1 ust. 4 i art. 10 ust. 1,2,5,7 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
 - c) stosowanie standardów urbanistycznych do zabudowy mieszkaniowej w zakresie dostępności podstawowych usług publicznych, rekreacji i zieleni biologicznie czynnej, określonych w rozdz. 6.3.3. oraz w pkt 6.3.4.2., z uwzględnieniem

tendencji demograficznych i potrzeb mieszkańców zabudowy sąsiadującej z miastem,

- d) kształtowanie przestrzeni publicznych i ich otoczenia o wysokiej atrakcyjności użytkowej i estetycznej, z priorytetem terenów śródmiejskich oraz generujących znaczne potoki użytkowników (np. dworca, stadionu), jak w pkt 6.2.2.1. ppkt 11,
 - e) ochronę obiektów i obszarów zabytkowych oraz ew. priorytetowych krajobrazów kulturowych, określonych w audycie, wg odpowiednich zasad z rozdz. 6.2.5.,
 - f) zapewnianie stosownych rezerw terenów dla inwestycji ponadlokalnych publicznej infrastruktury usługowej, transportowej i energetycznej oraz atrakcyjnych ofert lokalizacyjnych dla infrastruktury gospodarczej, w tym turystycznej,
 - g) zagospodarowywanie terenów zabudowy w sposób umożliwiający zwiększoną retencję wód opadowych w ramach działek budowlanych oraz stosowną izolację przestrzenną kolizyjnych rodzajów zabudowy,
 - h) stosowanie odpowiednich odległości zabudowy jak w pkt 6.2.2.2. ppkt 2 lit. j,
- 2) **kierunkami rozwoju infrastruktury funkcji ośrodka**, mogącymi dotyczyć:
- a) modernizacji i rozbudowy centrum kultury,
 - b) rewaloryzacji i rewitalizacji zdegradowanej zabudowy części obszaru śródmiejskiego oraz uzupełnień jego zabudowy,
 - c) zagospodarowania ośrodka rekreacji nad zbiornikiem retencyjnym, podnoszącego również atrakcyjność turystyczną miasta,
 - d) uzbrojenia terenów inwestycyjnych produkcyjno-usługowych, z wykorzystaniem logistycznych walorów położenia miasta na ciągu linii kolejowej magistralnej nr 6 i projektowanej drogi ekspresowej S19,
 - e) utworzenia specjalnej strefy ekonomicznej i/lub parku technologicznego,
 - f) obejmowania scentralizowanym miejskim systemem infrastruktury wodno-kanalizacyjnej miejscowości podmiejskich,
 - g) wyeliminowanie tranzytowego ruchu w ciągu drogi S19 i nr 8 z obszaru zabudowy miasta, poprzez realizację planowanych obwodnic.

6.2.3.2. Ośrodki gminne oraz wsie z infrastrukturą funkcji ponadstandardowych, określone w pkt 4.2.2.2., z:

- 1) **zasadami uzupełnień i rozwoju zabudowy ich funkcji**, rekomendowanymi do uwzględnienia w studiach gmin i planach miejscowych, obejmującymi:
- a) dostosowywanie do odpowiednich wymogów ekofizjograficznych z dokumentów ochrony sieci ekologicznych z pkt 6.2.1.2. oraz gospodarowania wodami i ochrony przeciwpowodziowej z pkt 6.2.1.4.,
 - b) uzupełnianie zabudowy i zagospodarowania objętego ochroną konserwatorską oraz priorytetowych obszarów krajobrazu kulturowego, określonych w ustawowym audycie, wg odpowiednich wymogów z rozdz. 6.2.5.,
 - c) utrzymanie zwartej zabudowy poprzez:
 - racjonalne wykorzystanie rezerw inwestycyjnych (plomb) w uzbrojonych terenach zwartej zabudowy,
 - przeznaczanie do zagospodarowania w pierwszej kolejności zdegradowanych terenów i obiektów powojkowych, pokolejowych i przemysłowych,
 - wyznaczanie nowych terenów budowlanych przy zwartej zabudowie na gruntach rolnych o najmniejszej wartości rolniczej, w przypadku braku terenów plombowych, stosownie do potrzeb inwestycyjnych, z uwzględnieniem wymogów art. 7 ust. 4 oraz art. 10 ust. 1,2,5,7 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,

- d) odchodzenie od monofunkcyjności w przeznaczeniu terenów na rzecz niekolizyjnej wewnątrznie wielofunkcyjności,
- e) zapewnianie dobrej dostępności usług podstawowych publicznych, zgodnie z rekomendacjami rozdz. 6.3.3.,
- f) wyposażenie zabudowy w przestrzenie publiczne służące więziom społecznym i rekreacji – place, skwery, zielen parkową, wg pkt 6.2.2.2. ppkt 5 lit c,
- g) zwiększanie retencji wód opadowych i roztopowych w terenach budowlanych,
- h) lokalizację terenów produkcyjno-usługowych poza zwartą zabudową wyjątkowo, jeżeli cechują się szczególnie dobrą dostępnością transportową (np. przy przejściach granicznych, punktach przeładunkowych, w rejonach skrzyżowań dróg i kolei) i brakiem przeciwwskazań ekofizjograficznych,
- i) wykluczanie lokalizacji zawsze uciążliwych dla środowiska obiektów produkcyjno-usługowych lub generujących znaczne ilości uciążliwych przewozów na obszarach z dominującą funkcją turystyki i wypoczynku,
- j) odpowiednie zagospodarowywanie stref sanitarnych wokół obiektów chronionych,
- k) wykluczanie lokalizacji niektórych form i gabarytów zabudowy oraz instalacji ze względu na uwarunkowania krajobrazowe lub kulturowe oraz harmonizowanie form i wystroju zabudowy nowej z istniejącą,
- l) dostosowywanie zagospodarowania terenów infrastruktury turystycznej i wypoczynkowej do ekofizjograficznej chłonności i pojemności rekreacyjnej,
- m) realizację infrastruktury hotelarskiej w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy małych miast i wsi z funkcją turystyczno-wypoczynkową oraz przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy lotniskowej,
- n) ochronę przed zawłaszczaniem na cele wypoczynku indywidualnego najatrakcyjniejszych dla rekreacji terenów na obrzeżach jezior i cieków wodnych, a przeznaczanie ich na cele publiczne – dla rekreacji zbiorowej,
- o) zachowywanie ogólnodostępnych obrzeży cieków i zbiorników wodnych, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami,
- p) dostosowywanie programów zabudowy terenów turystycznych i wypoczynkowych do możliwości racjonalnego rozwiązania gospodarki ściekami, wodami opadowymi, odpadami, i gospodarki energetycznej,
- q) priorytet wykorzystania na cele lotniskowe zabudowy zagrodowej zbędnej dla celów rolniczych oraz terenów plombowych w zwartej zabudowie wsi,
- r) priorytet rewaloryzacji i wykorzystania na cele turystyki i wypoczynku obiektów zabytkowych, w tym zagrożonych degradacją,
- s) w miejscach o najwyższej atrakcyjności i dostępności turystycznej i wypoczynkowej, tworzenie preferencji dla lokalizacji infrastruktury o wyższych standardach użytkowych i całorocznym okresie użytkowania,
- t) unikanie nadmiernej koncentracji zabudowy lotniskowej poprzez rozdzielanie zespołów 20–30 działek pasami zieleni izolacyjnej ogólnodostępnej i stosowanie działek o rekomendowanej pow. min. 800 m²,
- u) wyposażenie nowych większych zespołów zabudowy lotniskowej w tereny wspólnego użytkowania rekreacyjnego,
- v) stosowanie odpowiednich odległości zabudowy jak w pkt 6.2.2.2. ppkt 2 lit. j,

2) kierunkami uzupełnień i rozwoju infrastruktury funkcji, mogącymi dotyczyć w szczególności:

- a) modernizacji i rozwoju infrastruktury funkcji ponadlokalnych usługowych,

- b) przygotowania planistycznego i infrastrukturalnego ofert terenów dla inwestycji gospodarczych, z priorytetem miejscowości z dominującą funkcją produkcyjno-usługową,
- c) rozwoju zagospodarowania rekreacyjnego i tworzenia warunków dla rozwoju infrastruktury usług hotelarskich, z priorytetem ośrodków z taką funkcją,
- d) rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego i przestrzeni publicznych, z priorytetem miejscowości z funkcją turystyczną i rekreacyjną,
- e) doposażanie zabudowy w infrastrukturę techniczną i uliczną, z priorytetem jw. i położonych w sieci ekologicznej,
- f) wspieranie inwestycji infrastruktury ochrony środowiska i kształtowania estetycznych przestrzeni publicznych w miejscowościach z rozwijającą się funkcją turystyczno-wypoczynkową.

6.2.4. Obszary rolno-leśne i osadnicze wiejskie MOFOWB i obszaru zewnętrznego – zasady zagospodarowania

Zasady te, rekomendowane do uwzględniania w dokumentach polityki przestrzennej gmin, dotyczą osadnictwa wiejskiego i terenów rolno-leśnych obszarów, **poza** obszarami jednostek sieci osadniczej, określonych w rozdz. 4.2.1. i 4.2.2. W części tych obszarów, objętej siecią ekologiczną, obowiązuje priorytet stosownych zasad ochrony z rozdz. 6.2.1. Do zasad zagospodarowania obszarów rolno-leśnych i osadnictwa wiejskiego należą w szczególności:

1) *kształtowanie wielofunkcyjnej struktury zabudowy wsi*, obejmujące:

- a) poprawę i utrzymanie zwartości struktury przestrzennej zabudowy, poprzez:
 - modernizacje i plombowe uzupełnienia zabudowy zagrodowej i rolniczej,
 - rozwój infrastruktury pozarolniczych funkcji wsi – usługowej, produkcyjnej, obsługi rekreacji, turystyki i wypoczynku, w tym letniskowego, z wykorzystaniem obiektów wypadających z produkcji rolniczej i terenów plombowych w zwartej zabudowie wsi,
 - planistyczne ograniczenia możliwości rozpraszania zabudowy,
- b) poprawę warunków zamieszkiwania na wsi, poprzez:
 - usprawnienie powiązań wsi z ośrodkami gminnymi, Sokółką i Białymstokiem, publiczną komunikacją zbiorową oraz teleinformatycznych,
 - utrzymanie i ewentualne uzupełnienia infrastruktury usług publicznych filialnych gminnych we wsiach, gdzie jest to uzasadnione ilością użytkowników i racjonalnymi kosztami funkcjonowania,
 - doposażenie wsi w infrastrukturę techniczną, zwłaszcza kanalizacyjną, z priorytetem wsi w obszarach systemu przyrodniczego i z funkcją rekreacji i/lub turystyki,
- c) rozwój infrastruktury rekreacji, w tym letniskowej oraz obsługi turystyki, we wsiach z walorami przyrodniczymi, wg odpowiednich zasad z rozdz. 6.2.3.2. ppkt 1,
- d) ochrona obiektów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego, wg odpowiednich zasad z rozdz. 6.2.5.,

2) *ochrona i poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz jej zagospodarowania*, obejmująca:

- a) ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej, stosownie do uwarunkowań, poprzez:
 - ograniczenie przeznaczania na cele nierolnicze wartościowych gruntów rolnych III i IV klasy bonitacji, z wyjątkiem potrzeb infrastruktury publicznej,
 - wykorzystywanie na cele uzupełnień zabudowy głównie działek plombowych i terenów zdegradowanych oraz innych, bezpośrednio przyległych do wsi,

- prowadzenie eksploatacji powierzchniowej surowców mineralnych w sposób minimalizujący jej oddziaływanie na tereny sąsiadujące, zwłaszcza sieci ekologicznej i z uregulowanymi stosunkami wodnymi,
 - ograniczenie przeznaczania na cele nierolnicze (z wyjątkiem potrzeb publicznych) gruntów o uregulowanych stosunkach wodnych przed amortyzacją nakładów poniesionych na regulacje,
 - ochronę systemów melioracyjnych przed degradacją wynikającą z działań inwestycyjnych w sąsiedztwie,
 - ochronę użytków zielonych dolin cieków wodnych i lokalnej sieci ekologicznej przed zabudową oraz przegradzaniem utrudniającym spływ wód roztopowych i deszczy nawalnych,
 - ochronę przed likwidacją: zadrzewień, zakrzaczeń śródpolnych, zabagnień, oczek wodnych oraz mniejszych enklaw leśnych – ostoi fauny i elementów tradycyjnego rolniczego krajobrazu kulturowego uprawowego,
 - renaturyzację obszarów sieci ekologicznej z niewłaściwą regulacją stosunków wodnych,
 - zmniejszanie negatywnego oddziaływania intensywnego ruchu drogowego na rolnicze obrzeża ciągów komunikacyjnych rozwiązaniami technicznymi ochrony wód i powierzchni ziemi,
- b) poprawę jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, poprzez:
- regulację stosunków wodnych (poza prawnie chronioną siecią ekologiczną), w tym modernizację istniejących systemów regulacyjnych,
 - przeprowadzanie procesów scaleń i wymian gruntów pod kątem: poprawy rozłogów gospodarstw, koncentracji przestrzeni produkcyjnej i wykorzystania gruntów marginalnych do zalesień, z priorytetem korytarzy ekologicznych,
 - wspieranie zalesień gruntów porolnych i marginalnych, zgodnie z *Krajowym Programem Zwiększania Lesistości*, operatami rolno-leśnymi i ustaleniami planów miejscowych w gminach: Choroszcz, Łapy, Supraśl, Wasilków, Dobrzyniewo Duże, Suraż, Sokółka, Dąbrowa Białostocka, Krynki, Szudziałowo, Kuźnica i Suchowola,
- c) wspieranie modernizacji i rozwoju rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego i otoczenia rolnictwa, w tym:
- wykorzystania uwarunkowań i predyspozycji przyrodniczo-organizacyjnych „mazowiecko-bielskiego rejonu rolniczego” do produkcji rolnej w systemie integrowanym, z dominacją produkcji roślinnej i zwierzęcej na potrzeby przetwórstwa rolno-spożywczego i bezpośredniego zaopatrzenia ludności,
 - rozwoju na terenach o dobrej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, z ukształtowanymi tradycjami wysokotowarowego rolnictwa, w systemie zintegrowanym gospodarstw farmerskich o specjalistycznej produkcji roślinnej i zwierzęcej,
 - na obszarach regionalnej i lokalnej sieci ekologicznej oraz sąsiadujących, rozwoju gospodarstw o ekstensywnych metodach produkcji zdrowej żywności i świadczących usługi agroturystyczne,
 - modernizacji i rozwoju infrastruktury przetwórstwa lokalnych surowców rolniczych, w tym ekologicznych, metodami tradycyjnymi, specyficznymi dla Podlasia,
 - rozwoju infrastruktury przechowywania produktów żywnościowych i zagospodarowywania odpadów rolniczych oraz przemysłu rolno-spożywczego (np. na cele energetyki odnawialnej).

6.2.5. Zasady ochrony konserwatorskiej obszarów i obiektów uznanych za zabytki, dóbr kultury współczesnej i krajobrazu kulturowego MOFOWB i obszaru zewnętrznego

Celem ochrony konserwatorskiej w obszarach będzie zagwarantowanie trwałego zachowania, właściwego zagospodarowania i użytkowania historycznych zabytkowych układów urbanistycznych i ruralistycznych, zespołów i obiektów budowlanych, stanowisk archeologicznych i ich otoczenia oraz krajobrazu kulturowego.

6.2.5.1. Dokumenty polityki przestrzennej gmin w ochronie dziedzictwa kulturowego

Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i plany miejscowe swoimi ustaleniami powinny zapewniać:

- 1) zachowanie i eksponowanie oraz ochronę i przywracanie do stanu właściwego zasobów i walorów zabytkowych,
- 2) kształtowanie harmonijnego, współczesnego krajobrazu kulturowego, z uwzględnieniem uwarunkowań historycznych i regionalnych, w tym:
 - historycznej sieci osadniczej z układem infrastruktury komunikacyjnej,
 - historycznych struktur użytkowania i fizjonomii zagospodarowania jednostek osadniczych miejskich i wiejskich, z zabytkowymi przestrzeniami publicznymi, zielenią, dominantami i wartościowymi panoramami oraz poszczególnymi obiektami zabytkowymi – ich formami, wystrojem i otoczeniem.

6.2.5.2. Studia krajobrazu kulturowego do studiów gminnych

Zabytkowe układy urbanistyczne MOFOWB w **Białymstoku, Choroszczy, Supraślu i Zabłudowie** oraz **zabytkowy układ ruralistyczny w Rybołach** w gm. Zabłudów powinny być rewaloryzowane i rewitalizowane w oparciu o ustalenia planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego, uzgodnione z odpowiednimi organami konserwatorskimi. Zapewnienie ochrony panoram i otoczenia dominant przestrzennych tych układów oraz ich ekspozycji wymaga uwzględnienia **strefy E – ochrony ekspozycji** oraz **strefy K – ochrony krajobrazu** w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Rekomenduje się poprzedzanie sporządzania zmian lub nowych studiów ww. gmin opracowaniem „**Studiów krajobrazu kulturowego**” dla obszarów, w których występują zabytkowe układy urbanistyczne i ruralistyczne. Studia takie powinny określać:

- a) walory zasobów kulturowych i formy ich ochrony,
- b) cechy rozwoju i etapy ewolucji struktur przestrzennych w rozwarstwieniu chronologicznym,
- c) wnętrza o szczególnych wartościach krajobrazowych, osie widokowe oraz dominanty przestrzenne, a także obiekty i obszary dysharmonijne,
- d) kierunki działań na rzecz ochrony i zapobiegania degradacji zabytków.

6.2.5.3. Ogólne zasady zagospodarowania obszarów zabytkowych układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz krajobrazu kulturowego

Dopuszczalny i zalecany zakres przekształceń i uzupełnień zabudowy i zagospodarowania tych obszarów, określany w dokumentach planistycznych gmin, obejmować powinien, zależnie od specyfiki walorów:

- 1) zachowanie i uczytelnienie historycznych struktur przestrzennych oraz ich uzupełnienia nowymi obiektami, na zasadzie kontynuacji cech i utrzymania wartości historycznej przestrzeni,
- 2) zachowanie i/lub ew. przywracanie historycznych panoram oraz stref ekspozycji zabytków, w oparciu o analizy widokowe dopuszczalności i celowości działań,

- 3) wyznaczanie terenów wyłączonych z zabudowy lub zasady zagospodarowania niekolizyjne z ekspozycją zabytku, a także sposoby zagospodarowania sąsiedztwa zabytków, w zakresie dopuszczalnych gabarytów i form zabudowy,
- 4) ochronę wszystkich komponentów **priorytetowego krajobrazu kulturowego**, ustalonego w ustawowym audycie, poprzez ustalenie:
 - dopuszczalnych zakresów modernizacji i adaptacji obiektów do nowych funkcji,
 - eliminacji obiektów i układów przestrzennych dysharmonizujących,
 - obowiązku opracowywania „studium wpływu inwestycji na krajobraz”, w przypadku potencjalnej kolizyjności z historycznym zagospodarowaniem.

6.2.5.4. Zasady szczegółowe ochrony układów urbanistycznych i ruralistycznych

Do historycznych zabytkowych układów urbanistycznych i ruralistycznych MOFOWB i obszaru zewnętrznego, objętych prawną ochroną konserwatorską, należą:

1) w obszarze MOFOWB:

- a) układy urbanistyczne w: Białymstoku z XIX, XX w. i fragm. z XVIII w., Choroszcy z XVI–XVIII w., Supraślu z XVI–XIX w. i Zabłudowie z XVII–XVIII w.,
- b) układy ruralistyczne w: Rybołach w gm. Zabłudów z XVI–XVIII w.,

2) w obszarze zewnętrznym MOFOWB:

- a) układy urbanistyczne w: Sokółce z XVII–XVIII w., Dąbrowie Białostockiej z XVI–XVIII w., Krynkach z XVI–XVIII w., Tykocinie z XV–XVIII w., Surażu z XV–XVI w., Michałowie z XIX w.,
- b) układy ruralistyczne w: Gródku z XVI–XIX w., Topolanach z XVII–XIX w. i Jałowce z XVI w. z gm. Michałowo, Janowie z XVIII w., Korycinie z XVII w., Nowym Dworze z XVI–XVII w., Sidrze z XVI w., Kruszynianach z XVII w. z gm. Krynki, Zalesiu z XVI–XIX w. z gm. Sidra.

W ustaleniach planów miejscowych, obejmujących zabytkowe układy urbanistyczne i ruralistyczne, rekomenduje się do uwzględniania, stosownie do specyfiki:

- 1) utrzymanie historycznej zabudowy i elementów zagospodarowania terenów w dobrym stanie technicznym, funkcjonalnym oraz estetycznym, a także określanie granic istniejącej i uzupełnianej zabudowy oraz szerokości wolnej od zainwestowania otuliny krajobrazowej – tam, gdzie to możliwe i celowe,
- 2) utrzymanie i uczytelnianie historycznego układu placów i ulic, z zachowaniem ich przebiegu, nawierzchni, pierwotnych linii rozgraniczających oraz linii zabudowy,
- 3) zachowanie historycznych osi kompozycyjnych i powiązań widokowych pomiędzy wnętrzami urbanistycznymi,
- 4) zachowanie zabytkowych wnętrz urbanistycznych i odtwarzanie historycznego charakteru zniekształconych,
- 5) utrzymanie historycznej kompozycji obiektów z określeniem zakresu dopuszczalnych przekształceń oraz dostosowaniem elementów nowych do kompozycji istniejącej lub znanej historycznej, w zakresie minimalnej i maksymalnej wysokości zabudowy, dopuszczalnych podziałów własnościowych itp.,
- 6) zachowanie zasadniczych proporcji wysokościowych kształtujących sylwetę zespołu zabytkowego, ze szczególną ochroną historycznych dominant wysokościowych, w tym ustalanie zasad lokalizacji urządzeń technicznych, masztów, anten itp.,
- 7) zachowanie historycznych kompozycji układów zieleni wraz z obowiązkiem uzupełniania ubytków i kontroli nasadzeń w parkach, cmentarzach, wzdłuż dróg, przydomowej itp.,
- 8) utrzymanie i, tam gdzie to możliwe, odtwarzanie historycznych podziałów parcelacyjnych (katastralnych) lub, co najmniej, ich uczytelnianie w terenie (ogrodzenia, ukształtowanie wnętrz kwartałów, mała architektura),

- 9) nawiązywanie w nowej zabudowie do zasad kompozycji całego zespołu i charakteru zabudowy sąsiadującej.

6.2.5.5. Zabytki – architektury, budownictwa i zespołów budowlanych oraz zasady ich ochrony:

1) ważniejsze obiekty architektury, budownictwa i zespołów budowlanych w MOFOWB:

a) w m. Białymstoku:

- zespół kościoła katedralnego pw. Wniebowzięcia NMP, ul. Kościelna, z XVII–XIX w.,
- zespół kościoła par. pw. św. Rocha, ul. gen. H. Dąbrowskiego, z lat 1927–1946,
- zespół kościoła par. pw. Niepokalanego Serca Maryi, ul. ks. St. Suchowolca, z poł. XX w.,
- kaplica cmentarna pw. św. Marii Magdaleny, ul. Sosnowa, z 2 poł. XVIII w.,
- zespół kościoła ewangelicko-augsburskiego, ob. rzym.-kat. par. pw. św. Wojciecha, ul. Warszawska 46,
- cerkiew pw. św. Mikołaja, ul. Lipowa, z 1846 r.,
- cmentarz farny, ul. Raginisa, z 1888 r.,
- cmentarz żydowski, ul. Wschodnia, z k. XIX w.,
- cmentarz wojskowy, ul. 11 Listopada – Zwierzyniecka, z 1920 r.,
- cmentarz prawosławny,
- zespół pałacowo-ogrodowy Branickich, z XVI–XVIII w.,
- d. szpital, Rynek Kościuszki 2, z 2 poł. XVIII w.,
- d. zbrojownia, Rynek Kościuszki 4, z XVIII w.,

b) w gm. Choroszcz:

- zespół klasztorny dominikanów, z XVIII w. w m. Choroszcz,
- zespół pałacowy Branickich, z XVIII w., pałac i park w m. Choroszcz,

c) w gm. Juchnowiec Kościelny – we wsi Juchnowiec Kościelny:

- kościół par. pw. św. Trójcy, z lat 1764–1906 r.

d) w gm. Supraśl:

- zespół kościoła par. pw. św. Trójcy, ul. Piłsudskiego, z 2 poł. XIX w. w m. Supraśl,
- d. kościół ewangelicki, z ok. 1870 r. w m. Supraśl,
- zespół klasztorny bazylianów, z XVI–XVIII w. w m. Supraśl,
- pałac archimandrytów (Chodkiewiczów) jw. w m. Supraśl,
- zespół pałacowy Buchholtza, ul. Konarskiego, z XIX–XX w. w m. Supraśl,
- st. 4, krypty grzebalne – katakumby z przyległym cmentarzem w m. Supraśl,

e) w gm. Turośń Kościelna:

- zespół kościoła par. pw. św. Trójcy, z 2 poł. XVIII, XIX, pocz. XX w. we wsi Turośń Kościelna,
- pawilon dworski z XVIII w. we wsi Turośń Kościelna,
- kościół par. z XIX/XX w. we wsi Niewodnica Kościelna,

f) w gm. Wasilków:

- kościół par. pw. Przemienienia Pańskiego z lat 1880–1883 w m. Wasilkowie
- cerkiew praw. par. pw. św. Apostołów Piotra i Pawła z 1853 r. w m. Wasilkowie
- cmentarz par. rz.-kat. z l. 90. XIX w. w m. Wasilkowie,
- cerkiew prawosławna par. z XIX/XX w. w m. Wasilkowie,

g) w gm. Zabłudów:

- kościół par. pw. św. Apostołów Piotra i Pawła, z lat 1805–1840 w m. Zabłudowie,
- cerkiew prawosławna par. pw. św. Mikołaja, z lat 1847–1855 w m. Zabłudowie,
- kaplica cmentarna pw. św. Marii Magdaleny, z 1848 r. w m. Zabłudowie,
- cerkiew prawosławna par. pw. św. Kosmy i Damiana, z lat 1874–1879 r. we wsi Ryboły,
- cerkiew cmentarna pw. św. Jerzego, drewniana z XVIII–XIX w. we wsi Ryboły,

h) w gm. Łapy:

- kościół par. pw. św. Piotra i Pawła, z I poł. XX w. w m. Łapy,
- kościół par. pw. św. Michała Archanioła, z I ćw. XX w. we wsi Płonka Kościelna,
- kościół par. pw. św. Wojciecha, z I ćw. XX w. we wsi Uhowo.

Pozostałe rodzaje zabytków architektury i budownictwa:

- XIX-wieczne pałace fabrykantów w Supraślu i Białymstoku,
- obiekty użyteczności publicznej, w tym: ratuszy, dworców, szkół, administracji, kultury i szpitali w Białymstoku, Supraślu, Choroszczy,
- zespoły i obiekty przemysłowe: w Białymstoku, Choroszczy i Supraślu oraz Wasilkowie,
- domy mieszkalne, o różnych formach, z obiektami towarzyszącymi.

2) Ważniejsze obiekty architektury, budownictwa i zespołów budowlanych w obszarze zewnętrznym MOFOWB:

a) w gm. Gródek:

- *cerkwie prawosławne* w: Gródku pw. Narodzenia NMP, z lat 1946–1970 i cmentarna z poł. XIX w., Królowym Moście pw. św. Anny z I ćw. XX w., Mostowlanach pw. Apostoła Jana Teologa z 1862 r. i cmentarna z 1855 r.,
- *kościół rzymskokatolickie* w: Gródku kościół parafialny pw. Najświętszego Serca Jezusowego z lat 1934–1937, Królowym Moście kaplica pw. św. Anny,
- *cmentarze*: przy ww. obiektach i żydowski z XIX w. w Gródku,
- *park dworski* w Jaryłówce z XV–XVI w. ze zmianami z XVII–XVIII w.,

b) w gm. Michałowo:

- *cerkwie prawosławne* w: Michałowie pw. św. Mikołaja z lat 1907–08, Juszkowym Grodzie – par. pw. Narodzenia NMP z 1912 r., Nowej Woli – par. pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela z lat 1906–08, Topolanach – par. pw. Przemienienia Pańskiego z k. XVII – pocz. XVIII w., Jałówce – par. pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z lat 1956–1960,
- *kościół* w: Jałówce – par. pw. Przemienienia Pańskiego z lat 1859–62 i ruiny par. pw. św. Antoniego z lat 1910–1915 – zniszczonego w 1944 r., Michałowie – par. pw. Opatrzności Bożej z lat 1906–1910,
- *kaplica unicka* cmentarna w Nowej Woli ob. prawosł. pw. Wniebowstąpienia Pańskiego z 1867 r.,
- *zespół dworsko-folwarczny* w Hieronimowie, z lat 30. XIX w. ruiny,
- *dom ludowy* im. Pierwszego Marszałka J. Piłsudskiego w Sokolu, z 1937 r.,

c) w gm. Poświętne:

- *kościół* w: Poświętnem – par. pw. Przemienienia Pańskiego z 1906 r.,
- *park dworski*, kaplica grobowa hr. Starzeńskich z II poł. XIX w. w Pietkowie,
- *plebania* i cmentarz katolicki w Pietkowie z ok. 1762 r.,

d) w gm. Suraż:

- *kościół* w Surażu – par. pw. Bożego Ciała, z 1873 r.,

e) w gm. Tykocin:

- *kościół* w: Tykocinie – par. pw. św. Trójcy z plebanią, z lat 1741–1750 i cmentarny (kaplica) z 1901 r. z katakumbami i ogrodzeniem cmentarza z poł. XIX w. oraz kaplicą grobową Glogerów,
- *klasztor i kościół pobernardyński* w Tykocinie z lat 1771–1790,
- *synagoga duża* w Tykocinie z 1642 r.,
- *ruiny zamku i fortyfikacji* w Tykocinie sprzed 1469 r. (cz. zrekonstruowane),
- *park dworski* w Stelmachowie z XVIII w.,
- *obiekty zabytkowe cywilne* w Tykocinie – rezydencja ekonomiczna z XVIII w., alumnat wojskowy z lat 1633–1645, dawny szpital z 1755 r., poczta po 1815 r., domy i kamienice – 22 szt.,

f) w gm. Zawady:

- *kościół* w Ciborach-Kołaczkach – filialny pw. Narodzenia NMP, z 1742 r.,

g) w gm. Dąbrowa Białostocka:

- *kościół i klasztor dominikanów* w Różanymstoku, z lat 1759–1786 pw. Ofiarowania NMP (ob. sanktuarium maryjne – salezjanów),
- *klasztor prawosławny żeński* w Różanymstoku z k. XIX w. (ob. internat),
- *kościół filialny* w Starej Kamiennej pw. św. Anny – drewniany z 1610 r.,
- *dworzec kolejowy* w Nowej Kamiennej z przełomu XIX i XX w.,

h) w gm. Janów:

- *zespół kościoła parafialnego* w Janowie pw. św. Jerzego z lat 1899–1904,
- *cmentarze* w Janowie – rzymskokatolicki i żydowski,
- *wiatrak i holendry* w Białousach i Janowie,

i) w gm. Korycin:

- *zespół kościoła parafialnego* w Korycinie pw. Znalezienia i Podwyższenia Krzyża Świętego z lat 1899–1905, z drewnianymi kaplicami w ogrodzeniu z XVIII w., dzwonnica z 1744 r. i cmentarzem,
- *młyn wodny* w Romaszówce i wiatraki w Korycinie, Szacilówce i Aulakowszczyźnie,

j) w gm. Krynki:

- *cerkwie prawosławne* w: Grzybowszczyźnie Starej – filialna pw. Narodzenia św. Proroka Jana Chrzciciela z lat 30. XX w., Jurowlanach – parafialna pw. św. Jerzego Zwycięzcy z 1870 r. i cmentarna pw. śś. Męczenników Borysa i Gleba z lat 1865–1870, Krynkach – parafialna pw. Narodzenia MP z 1864 r.,
- *kościół parafialny* w Krynkach pw. św. Anny z lat 1907–1913,
- *meczeta* w Kruszynianach drewniany z k. XVIII w. (najstarszy w Polsce), z cmentarzem z II poł. XVII w.,
- *synagoga z 1850 r. i bożnica* z XIX w. odbudowana w 1955 r. w Krynkach,
- *ruiny klasycystycznej synagogi* (Beth Ha Kneseth) z 1756 r. w Krynkach,
- *cmentarz żydowski* w Krynkach, zał. w 1622 r., z ok. 3 tys. zachowanych macew – największy na Podlasiu,
- *założenia dworsko-parkowe* w: Górcie z poł. XIX w., Krynkach – park z 1780 r., Żyliczach z XIX w. i Rudakach – park,

k) w gm. Kuźnica:

- *kościół* w: Kuźnicy – parafialny pw. Opatrzności Bożej z lat 1863–1864, Klimówce – parafialny pw. św. Trójcy i św. Dominika z lat 1922–1928,
- *dwory* w: Pawłowiczach (pałac Wołowiczów) – murowany, piętrowy z 1610 r., przebudowany w XVIII w., Łosośnej Małej – drewniany z 1722 r.,

l) w gm. Nowy Dwór:

- *kościół* w Nowym Dworze – parafialny pw. Jana Chrzciciela z 1547 r., przebud. w XVII–XIX w., z dzwonnica z 1858 r., cmentarzem i kaplicą grobową Eynarowiczów z 1903 r.,
- *park dworski* w Bobrze Wielkiej z pocz. XIX w. i młyn wodny z pocz. XX w.,

m) w gm. Sidra:

- *kościół* w: Majewie Kościelnym – zesp. pw. MB Częstochowskiej i św. Kazimierza z lat 1910–1926, Sidrze – par. pw. Św. Trójcy z lat 1705 i 1781–83 oraz fundamenty d. kościoła kalwińskiego z poł. XVI w. (trwała ruina), Zalesiu – parafialny pw. MB Pocieszenia z lat 1602–1623,
- *cerkiew grekokatolicka* w Siderce, ob. kościół parafialny rzymskokatolicki pw. Opatrzności Bożej z 1825 r.,
- *założenia dworsko-parkowe* w: Wandzinie i Makowlanach,
- *ruiny zamku* w Sidrze (wzgórze zamkowe) z II poł. XVI w.,

n) w gm. Sokółka:

- *kościół* w: Kundzinie Kościelnym – zesp. parafialny pw. NMP z 1856 r. i Sokółce – zesp. parafialny pw. św. Antoniego z poł. XIX w. z rozbudową z pocz. XX w.,
- *cerkiew* w Sokółce – parafialna pw. Aleksandra Newskiego z lat 1850–1853,
- *meczeta* w Bohonikach z II poł. XIX w. i cmentarz z XVIII w.,

o) w gm. Suchowola:

- *kościół* w Suchowoli – parafialny pw. św. Apostołów Piotra i Pawła z lat 1884–1885,

p) w gm. Szudziałowo:

- *kościół* w Szudziałowie – parafialny pw. św. Wincentego Ferreriusza i św. Bartłomieja Apostoła z lat 1935–1937,
- *cerkiew* prawosławna w Suchyniczach kol. Samogród pw. św. Apostołów Piotra i Pawła drewniana z 1867 r.

3) *Zasady ochrony zabytków architektury, budownictwa i zespołów budowlanych*

Rekomenduje się uwzględnianie w dokumentach planistycznych polityki przestrzennej gmin, stosownie do uwarunkowań, następujących zasad:

- ochrony zabudowy istniejącej, w tym: historycznych linii zabudowy, form, gabarytów obiektów, form dachów, rozplanowania i detalu elewacji, kolorystyki, materiałów itp. oraz zakazy ich zmian lub nakazy przywracania pierwotnych walorów,
- ustalania zasad zagospodarowania posesji – działek budowlanych, nawiązujących do przesłanek historycznych i tradycji, w zakresie lokalizacji elementów zabudowy,
- określania dopuszczalnego zakresu zmian zabudowy i warunków realizacji tych zmian (uzgodnienia z organem konserwatorskim),
- określania gabarytów oraz parametrów estetycznych, technicznych i użytkowych dla nowej zabudowy, w tym: przebiegu linii zabudowy, form i gabarytów obiektów, form dachów, rozplanowania i detalu elewacji, kolorystyki, materiałów itp.,
- utrzymania i przywracania podziałów parcelacyjnych (podstawowego elementu organizacji i fizjonomii przestrzeni),
- określania innych elementów kontekstu krajobrazowego (w tym zieleni urządzonej, nawierzchni i towarzyszącej obiektom małej architektury, dla utrzymania lub przywracania wartości chronionych).

6.2.5.6. *Zabytki archeologiczne i ich ochrona*

1) *Ważniejsze zabytki archeologiczne w MOFOWB:*

- a) w *gm. Czarna Białostocka* – we wsi Zamczysk st. 1, grodzisko wczesnośredniowieczne zw. „Zamek”, dec. z 1964 r.,
- b) w *gm. Dobrzyniewo Duże*:
 - we wsi Rybaki st. 1, osada z epoki kamienia, dec. z 1994 r.,
 - we wsi Rybniki-Krzemianka st. 1, kopalnia krzemienia z epoki brązu i wczesnej epoki żelaza, dec. z 1992 r.,
- c) w *gm. Juchnowiec Kościelny*:
 - we wsi Rostołty, st. 1, kurhan, dec. z 1973 r.,
 - we wsi Zajęczki, st. 1, grodzisko średniowieczne zw. „Zamczysko”, dec. z 1970 r.

2) *Ważniejsze zabytki archeologiczne w obszarze zewnętrznym MOFOWB:*

- a) w *gm. Gródek*:
 - *grodziska*: średniowieczne w Gródku „Góra Zamkowa”,
 - *cmentarzyska*: kurhanowe w Łużanach (21 kurhanów) i Świsłoczanach oraz średniowieczne ze stellami w Załukach,
- b) w *gm. Michałowo* – *cmentarzysko* w Pieńkach,
- c) w *gm. Suraż*:
 - *grodziska* w: Surażu i Zawykach wczesnośredniowieczne,
 - *cmentarzyska kurhanowe* w: Doktorcach – 2 pradziejowe, 2 kurhany i 2 średniowieczne oraz Zawykach – 2 cmentarzyska i Średzińskich – kurhan „Góry”,
- d) w *gm. Tykocin*:
 - *osada wydymowa* w Kiślakach z epoki kamienia,
 - *grodzisko* wczesnośredniowieczne w Tykocinie z osadą,
- e) w *gm. Poświętne*:
 - *kurhan* i 2 *cmentarzyska kurhanowe* w Grochach Starych,
 - *kurhany* w Brzozowie-Korabiach – 2,
- f) w *gm. Sokółka*:
 - *grodziska* średniowieczne w Miejskich Nowinach oraz w Łosośnej Wielkiej „Góra Zamkowa”,
 - *cmentarzyska* w: Łowczykach, Harkawiczach i Kruszynianach,
- g) w *gm. Korycin*:
 - *grodziska średniowieczne* w Aulakowszczyźnie (XI – XII w.) i Milewszczyźnie,
- h) w *gm. Suchowola*:
 - *grodzisko* wczesnośredniowieczne w Grodzisku z osadą wczesnośredniowieczną,
 - *cmentarzyska* w Jatwiezi Małej i kurhan we w. Okopy,
- i) w *gm. Janów*:
 - *cmentarzyska kurhanowe* w: Jasionowej Dolinie – wczesnośredniowieczne (X – XIII w.), Kumiałce (z 10 kurhanami) i Teolinie,
 - *grodzisko* w Trzciance,
- j) w *gm. Dąbrowa Białostocka*:
 - *grodzisko* w Grodziszczanach.

3) *Ogólne zasady ochrony zabytków archeologicznych*

W dokumentach planistycznych gmin rekomenduje się ustalanie:

- a) obowiązku zachowania stanowiska nieprzebadanego albo przebadanego fragmentarycznie,

- b) możliwości dopuszczenia utrzymania dotychczasowego zagospodarowania, uznanego za nieniszczące, lub określenie działań zakazanych, np. wykonywania prac ziemnych bądź dokonywania intensywnego zalesiania,
- c) potrzeby współpracy archeologa przy sporządzaniu planów miejscowych obejmujących rozpoznane stanowiska archeologiczne, dla sformułowania odpowiednich ustaleń dotyczących ich ochrony,
- d) możliwości odstąpienia od ochrony stanowiska archeologicznego, tylko w wyniku decyzji organu ds. ochrony zabytków, po negatywnej weryfikacji stanowiska lub zakończeniu badań archeologicznych, polegającym na całkowitym jego wyeksplorowaniu,
- e) dokładnej lokalizacji zabytków archeologicznych w planach miejscowych oraz typu stanowiska archeologicznego i jego zasięgu,
- f) zasad i sposobów dopuszczalnego zagospodarowania terenu stanowiska archeologicznego w planach miejscowych,
- g) zabytków archeologicznych do bezwzględneho zachowania, tj. z bezwzględnym zakazem prowadzenia prac budowlanych,
- h) zabytków archeologicznych, dla których dopuszcza się inne zagospodarowanie terenu, po przeprowadzeniu badań archeologicznych.

6.2.5.7. Różnicowanie zakresu ochrony konserwatorskiej

Zależnie od oceny zachowania wartości kulturowych poszczególnych rodzajów zabytków, w planach miejscowych rekomenduje się ustalanie zróżnicowanych zakresów ochrony konserwatorskiej, w stosunku do:

- a) obiektów o wysokich wartościach kulturowych, wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków, a także innych, o wyróżniających się wartościach historycznych i architektonicznych,
- b) obiektów o wartościach kulturowych niewyróżniających się szczególnymi cechami indywidualnymi, ale o charakterystycznej i tradycyjnej formie architektonicznej, wartościowych w skali zespołu, a także tych, które uległy przekształceniu, zachowując jednak czytelną formę historyczną,
- c) obiektów o wartościach kulturowych, ale znacznym stopniu degradacji i przekształcenia lub niezintegrowanych z otoczeniem.

6.2.5.8. Zasady ochrony dóbr kultury współczesnej

Rekomenduje się ustalenie w dokumentach planistycznych polityki przestrzennej gmin, a w szczególności w planach miejscowych, obowiązku ochrony dóbr kultury współczesnej – zespołów i obiektów architektoniczno-urbanistycznych lub ich elementów. Ustalenie wykazu dóbr kultury współczesnej do ochrony wymaga uprzedniej oceny stanu i funkcjonowania obszaru, rozpoznania wartości kulturowych i przestrzennych oraz uściślenia możliwości i zakresu ochrony, na podstawie materiałów źródłowych i dokumentacyjnych, w tym także dotyczących ich ekspozycji i otoczenia.

6.2.6. Zasady modernizacji i rozwoju wewnętrznej infrastruktury transportowej MOFOWB

Znaczną część powiązań funkcjonalnych transportowych wewnętrznych MOFOWB realizować będą elementy infrastruktury transportowej krajowej i wojewódzkiej, określonej w pkt 4.2.4.1. i rys. nr 15, z zakresami przebudowy i modernizacji określonymi w pkt 6.1.3.1. Sprawna realizacja pozostałej części powiązań wewnętrznych MOFOWB, określonych w pkt 4.2.4.2., wymagać będzie w szczególności:

- 1) w **Białymstoku** – **ukształtowania sprawnego podstawowego układu uliczno-drogowego** poprzez jego przebudowy i budowy, wg wieloletniego programu inwestycyjnego, a w szczególności:
- a) **obwodnicy śródmiejskiej** – poprzez dostosowanie do parametrów klasy G odcinków ulic: Łomżyńskiej, Bohaterów Monte Cassino, Poleskiej i Towarowej,
 - b) **obwodnicy miejskiej** – poprzez dostosowanie do parametrów klasy GP ulic: K. Ciołkowskiego na odc. od ul. Mickiewicza do ul. Gen. N. Sulika, F. Kleeberga, z przedłużeniem na obszar gm. Choroszcz do drogi nr 676 ze skrzyżowaniem dwupoziomowym z tą drogą, przedłużenia ul. Narodowych Sił Zbrojnych do alei Niepodległości i dalej, do ulicy I.J. Paderewskiego oraz ul. Wiadukt, z budową węzłów na skrzyżowaniu z ulicami: alei Jana Pawła II, ks. J. Popiełuszki, Hetmańską i ulicą Wiadukt oraz dwupoziomowego skrzyżowania z torami PKP,
 - c) **pozostałych ulic układu podstawowego**, w tym łączących obwodnicę śródmiejską z obwodnicą miejską i wyprowadzających ruch na zewnątrz, do połączenia z proj. obwodnicą południową w ciągu drogi S19, w tym przebudowy i budowy ulic:
 - ks. J. Popiełuszki klasy G na odcinku od ul. św. A. Boboli do ul. Elewatorskiej,
 - al. Jana Pawła II klasy G do drogi nr 8,
 - połączenia ul. Boh. Monte Cassino z ul. Kolejową i al. Solidarności klasy G,
 - al. Tysiąclecia Państwa Polskiego klasy G, do drogi krajowej nr 8,
 - ulic Wł. Raginisa i Wł. Wysockiego klasy G na odcinku od ulic Kazimierza Wielkiego i Bolesława Krzywoustego do granic miasta,
 - ulic Dojlidy Fabryczne, ks. S. Suchowolca i Zabłudowskiej klasy GP (G),
 - ulicy A. Mickiewicza klasy Z na odcinku od ul. F. Karpińskiego do granic miasta i dalej do węzła „Kudrycze” z drogą S19,
 - przedłużenia ulicy J. Kuronia do ul. K. Ciołkowskiego klasy Z,
 - połączenia ulicy Piastowskiej z ulicą K. Ciołkowskiego klasy Z,
 - połączenia ulicy Zabłudowskiej z ulicą Halicką klasy Z,
 - połączenia ulicy K. Ciołkowskiego z ulicą Jutrzenki klasy Z,
 - ulicy Wiosennej klasy G,
 - ulicy Hetmańskiej (do skrzyżowania z obwodnicą miejską) klasy G oraz przedłużenia do ul. Klepackiej klasy Z,
 - d) **skrzyżowań dwupoziomowych ulic układu podstawowego z torami kolejowymi**, jako ważnych elementów usprawnienia ruchu w ciągach ulic: alei Jana Pawła II, ks. J. Popiełuszki oraz projektowanych połączeń ulic: Sitarskiej ze Świętokrzyską, alei Niepodległości z I. J. Paderewskiego, Bohaterów Monte Cassino z Kolejową i alei Solidarności oraz Hetmańskiej z Klepacką,
 - e) **systemu parkingowego** z polityką parkingową:
 - priorytetu dla zabezpieczenia potrzeb parkingowych mieszkańców i użytkowników usług przed potrzebami ich pracowników,
 - priorytetu komunikacji zbiorowej w centrum miasta,
 - ograniczenia dostępu do centrum dla samochodów indywidualnych poprzez zaniechanie pełnej realizacji potrzeb parkingowych i regulację opłatą parkingową,
 - lokalizacji zespołów miejsc postojowych przy obwodnicy śródmiejskiej i miejskiej, które będą mogły pełnić funkcje parkingowe, typu „parkuj i jedź”, lub typu „parkuj i idź”, w powiązaniu z przystankami komunikacji zbiorowej,
- 2) **rozwoju systemu publicznego transportu zbiorowego MOFOWB**, pod kątem poprawy efektywności techniczno-ekonomicznej, środowiskowej i użytkowej, poprzez:

- a) opracowywanie i wdrożenie planów zrównoważonego rozwoju niskoemisyjnego publicznego transportu zbiorowego,
 - b) budowę w Białymstoku centrum sterowania ruchem, z priorytetem transportu publicznego, i przebudowę dworca autobusowego,
 - c) dostosowywanie układów ulicznych do potrzeb sprawnej komunikacji zbiorowej, m.in. poprzez tworzenie tam, gdzie to możliwe „korytarzy autobusów wysokiej jakości”, w ulicach najbardziej obciążonych ruchem,
 - d) budowanie centrów informacyjno-przesiadkowych wiążących różne rodzaje środków przewozowych oraz różne linie – autobusowe, komunikacji miejskiej i kolejowej,
- 3) rozwoju infrastruktury kolejowej w MOFOWB, poprzez:**
- a) przebudowę dworca kolejowego Białystok Starosielce i jego otoczenia, w dostosowaniu do wzrostu znaczenia wynikającego z położenia przy projektowanej linii E75 *Rail Baltica* oraz modernizację innych dworców w obszarze,
 - b) wspieranie działań na rzecz rozbudowy dworca Białystok Główny pod kątem przekrycia peronów, usprawnienia dojść do nich z hali dworcowej i miasta oraz pełniejszego, funkcjonalnego powiązania z przebudowanym dworcem autobusowym,
 - c) tworzenie warunków do zwiększenia wykorzystania infrastruktury kolejowej w MOFOWB i obszarze zewnętrznym do przewozów pasażerskich,
- 4) rozwoju infrastruktury ruchu rowerowego MOFOWB, w szczególności poprzez:**
- a) kontynuację budowy nowych ścieżek rowerowych w całym obszarze, w tym w trakcie przebudowy dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych, z priorytetem trasy rowerowej przez 5 województw Green Velo i Podlaskiego Szlaku Bocianiego,
 - b) budowę urządzeń towarzyszących, polepszających komfort i możliwości użytkowania roweru, w tym urządzeń do parkowania i wypożyczania rowerów w atrakcyjnych miejscach postojowych obszarów rekreacyjnych,
 - c) tworzenie w sieci dróg rowerowych logicznych połączeń pomiędzy celami podróży i źródłami ruchu,
- 5) dostosowania wszystkich rodzajów infrastruktury transportowej w MOFOWB do potrzeb osób z ograniczoną możliwością poruszania się,**
- 6) dostosowania dróg powiatowych, stanowiących dojazd z ośrodków gminnych do Białegostoku, do dróg krajowych i wojewódzkich oraz połączenia ośrodków gminnych między sobą do parametrów o nawierzchni twardej ulepszonej, co dotyczyć będzie w szczególności następujących dróg w strefie podmiejskiej Białegostoku:**
- a) 1393B na odc. Nowe Aleksandrowo – Jurowce,
 - b) 1427B na odc. Nowodworce – Ogrodniczki,
 - c) 1476B na odc. Sobolewo – Kuriany,
 - d) 1484B Białystok – Wojszki,
 - e) 1497B na odc. Juchnowiec Kościelny – Janowicze – droga 1484B,
 - f) 1498B Juchnowiec Kościelny – Turośń Kościelna,
 - g) 1547B Czaplino – Tołcze,
 - h) 1549B Oliszki – Chorodniany,
 - i) 1518B Turośń Kościelna – Suraż,
 - j) 1527B Łapy (Osse) – Sokoty,
 - k) 1525B Gąsówka – Oleksin – Gąsówka Nowa,
 - l) 1433B Supraśl – Królowy Most.

6.2.7. Infrastruktura systemów energetycznych MOFOWB i obszaru zewnętrznego

6.2.7.1. Zasady ogólne modernizacji i rozwoju infrastruktury energetycznej

Zapewnienie bezpiecznego funkcjonowania i możliwości rozwoju struktury przestrzennej zagospodarowania MOFOWB wymaga modernizacji i rozbudowy systemów infrastruktury energetycznej, z uwzględnieniem następujących zasad:

- a) koncentracji elementów liniowych systemów energetycznych w korytarzach infrastrukturalnych,
- b) sukcesywnej rozbudowy wewnętrznych struktur systemów energetycznych, pod kątem tworzenia układów zamkniętych (tzw. pierścieni),
- c) unikania potencjalnych i likwidacji istniejących kolizji między infrastrukturą techniczną a zainwestowaniem oraz układem własnościowym,
- d) racjonalnego wykorzystywania przestrzeni przy rozbudowie systemów, w szczególności elektroenergetycznych, np. poprzez:
 - stosowanie linii wielotorowych, jedno- i różnonapięciowych,
 - stosowanie rozwiązań technicznych ograniczających zajętość terenu,
- e) wyznaczania stref technologicznych dla urządzeń liniowych w dokumentach planistycznych oraz określanie sposobu ich zagospodarowania,
- f) preferowania rozwoju instalacji OZE, na bazie wykorzystania biomasy, biogazu oraz energii słońca, ze względu na uwarunkowania przestrzenne i strukturę potencjału zasobów energetyki odnawialnej,
- g) dostosowania lokalizacji urządzeń energetyki odnawialnej wiatrowej do wymogów ochrony środowiska przyrodniczego, poprzez wykluczanie z niej obszarów chronionych (rezerwaty, parki narodowe, parki krajobrazowe i obszary Natura 2000) oraz ich otoczenia, zgodnie z przepisami ustawy,
- h) eliminowanie potencjalnych kolizji funkcjonowania urządzeń energetyki odnawialnej z obszarami zabudowy mieszkaniowej, usługowej i rekreacyjnej, poprzez zachowanie odpowiednich stref ochronnych, w tym określonych w ustawie w odniesieniu do elektrowni wiatrowych,
- i) zrównoważone wykorzystywanie gruntów rolnych pod lokalizację urządzeń OZE i plantacji energetycznych, z preferowaniem tych o najmniejszej przydatności produkcyjnej oraz zdegradowanych – przemysłowych, powojkowych i nieużytków – z uwzględnieniem ograniczeń w sieci ekologicznej i priorytetowych krajobrazach kulturowych, w tym rolniczych.

6.2.7.2. Kierunki rozwoju infrastruktury systemów energetycznych obszarów

1) Kierunki rozwoju infrastruktury systemu elektroenergetycznego:

- a) budowa stacji 110/15kV RPZ „Wyżyny” i „Dojlidy Górne” w Białymstoku oraz RPZ Choroszcz, RPZ Zabłudów, RPZ Korycin (lub Janów) oraz „Przemysłowa” gm. Juchnowiec Kościelny,
- b) budowa linii WN110kV: SE „Narew” – RPZ8 Białystok i RPZ5 – GPZ1 Białystok (uzupełniających podstawowy układ linii 110kV i tworzących podwójny pierścień wokółmiejski),
- c) budowa linii 110kV w Białymstoku z linii RPZ EC – RPZ Michałowo do zasilania RPZ „Wyżyny” i RPZ Zabłudów z linii GPZ „Narew” – RPZ Choroszcz do zasilania RPZ6 (zasilanie docelowe), z linii GPZ „Narew” – RPZ4 lub RPZ9 do zasilania RPZ „Dojlidy Górne”, z linii RPZ EC – RPZ Michałowo do RPZ Zabłudów, z linii SE „Narew” – RPZ5 Białystok do zasilania stacji „Przemysłowa” gm. Juchnowiec Kościelny,
- d) budowa linii 110 kV relacji RPZ Mońki – RPZ Suchowola – RPZ Dąbrowa Białostocka,
- e) inwestycje związane z elektryfikacją szlaków PKP, zgodnie z kierunkami rozwoju i modernizacji infrastruktury kolejowej pkt. 6.3.2.7. Określenie zakresu i lokalizacji

inwestycji elektroenergetycznych dla potrzeb realizowanych inwestycji PKP nastąpi na etapie opracowań projektowych.

2) Kierunki rozwoju infrastruktury systemu gazowniczego

Rozbudowa i budowa sieci dystrybucyjnych gazu podwyższonego, średniego i niskiego ciśnienia, powinna być realizowana na całości obszarów, w powiązaniu z siecią gazowniczą gmin ościennych, z priorytetem jednostek sieci osadniczej o największym potencjale społeczno-gospodarczym.

3) Kierunki modernizacji i rozwoju infrastruktury systemów energetyki ciepłej

Wsparcie modernizacji i rozwoju infrastruktury scentralizowanych systemów energetyki ciepłej, pod kątem dostosowania jej do wymogów: efektywności eksploatacyjnej, ochrony środowiska i zmieniających się potrzeb odbiorców, zwłaszcza w wyniku rozwoju zabudowy, dotyczyć może w szczególności:

- a) modernizacji instalacji i technologii źródeł:
 - zwiększających efektywność wytwarzania energii,
 - zwiększających produkcję energii w układach skojarzonych (kogeneracji ciepła i energii elektrycznej), zwłaszcza w m. Białymstoku, Czarnej Białostockiej i Sokółce,
- b) modernizacji i rozbudowy źródeł pod kątem dostosowania ich do:
 - wzrastających potrzeb odbiorców ciepła, zwłaszcza w wyniku uzupełnień i rozwoju zespołów zabudowy mieszkaniowej, głównie wielorodzinnej i produkcyjno-usługowej, w Białymstoku, Łapach, Wasilkowie, Choroszczy, Czarnej Białostockiej, Sokółce i Dąbrowie Białostockiej,
 - wymogów środowiskowych w zakresie zmniejszenia emisji zanieczyszczeń, z priorytetem źródeł w sąsiedztwie obszarów chronionych środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego,
- c) modernizacji i rozbudowy sieci ciepłych pod kątem:
 - zwiększania dostępności dla nowych odbiorców,
 - zmniejszania strat ciepła w przesyłach, poprzez zwiększenie jego sprawności,
 - wprowadzania nowych rozwiązań technicznych zmniejszających koszty eksploatacji i ułatwiających obsługę (np. telemetria sieci i węzłów w celu kontroli i sterowania systemem),
 - zwiększania sprawności i energooszczędności węzłów, zaworów termoregulacyjnych liczników ciepła itp.).

4) Kierunki rozwoju infrastruktury energetyki na bazie OZE

Wsparciem mogą być objęte w szczególności:

- a) projektowanie i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań technicznych oraz technologicznych instalacji i urządzeń służących wykorzystaniu OZE, z priorytetem realizowanych w trybie współpracy jednostek badawczo-rozwojowych z zainteresowanymi inwestorami,
- b) zakładanie plantacji roślin energetycznych z:
 - wykorzystaniem gruntów marginalnych dla produkcji rolniczej i nieużytków, w tym jako przejściowej formy ich zagospodarowywania przed zalesieniem,
 - wykluczeniem lokalizacji plantacji wielkopowierzchniowych na gruntach o tradycyjnej rozdrobnionej kulturze uprawowej, zwłaszcza wskazanych do ochrony priorytetowej w audycie krajobrazowym,
- c) budowa instalacji i urządzeń służących pozyskiwaniu energii z biomasy, biogazu i słonecznej, z priorytetem:
 - instalacji na bazie biomasy i biogazu,

- wdrażania programu budowy min. 1 biogazowni w każdej gminie miejsko-wiejskiej i wiejskiej,
- d) rozbudowy systemu elektroenergetycznego służącej odbiorowi do sieci energii z rozproszonych źródeł energetyki odnawialnej, zwłaszcza z dużych ferm wiatrowych i biogazowni.

6.2.8. Kierunki i wymogi w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa w MOFOWB

Są one odnoszącą się do MOFOWB częścią kierunków i wymogów określonych w rozdz. 6.5.10. *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (PZPWP)*, którego załącznikiem jest niniejszy Plan. Obejmują one w szczególności:

- 1) tereny zamknięte do utrzymania, w zarządzie MON określone w rozdz. 4.2.8. modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej MOFOWB niniejszego *Planu*,
- 2) wymogi w zakresie zachowania i użytkowania strefy ochronnej kompleksu ćwiczebnego nr 5522 w gm. Supraśl, określone w pkt 6.5.10.4. ppkt 1 *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego*,
- 3) wymagania obronne w zakresie infrastruktury transportowej określone w pkt 6.5.10.6. oraz inne wymogi obronne i bezpieczeństwa państwa z pkt 6.5.10.7. w *Planie jw.*

6.3. Cel szczegółowy 3. Wzrost jakości i atrakcyjności warunków życia mieszkańców MOFOWB i obszaru zewnętrznego

Wysoka jakość i atrakcyjność warunków życia mieszkańców obszarów będzie ważnym czynnikiem utrzymania i ewentualnego wzrostu jego zaludnienia, niezbędnego dla rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym zapewnienia kadr pracowniczych. Umożliwi to także pozyskiwanie i stabilizację kadr kreatywnych, niezbędnych dla innowacyjności gospodarki i postępu naukowo-technicznego.

6.3.1. Komponenty wysokiej jakości i atrakcyjności warunków życia mieszkańców

Do komponentów tych należą w szczególności:

- a) dobra dostępność podstawowych usług publicznych,
- b) dobra dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych,
- c) wysoka jakość środowiska zamieszkiwania,
- d) atrakcyjne oferty spędzania czasu wolnego,
- e) atrakcyjne przestrzenie publiczne,
- f) sprawny i łatwo dostępny transport publiczny,
- g) dobra dostępność rozwiniętego rynku pracy.

Powyższe komponenty kształtowane będą stosownie do lokalnych uwarunkowań w gminach, poprzez zasady i działania określone w rozdz. 6.3.2. – 6.3.9.

6.3.2. Działania realizacyjne celu 1 i 2 niniejszego Planu o istotnym znaczeniu dla jakości warunków życia mieszkańców MOFOWB i obszaru zewnętrznego

Do działań tych należą w szczególności:

- a) **z celu 1.** (dotyczącego konkurencyjności obszarów):
 - modernizacja i rozwój infrastruktury ponadlokalnych funkcji publicznych – nauki i szkolnictwa wyższego, edukacji, ochrony zdrowia, kultury i sportu z pkt 6.1.2.1. ppkt 1–4,
 - rozwój ponadlokalnej infrastruktury gospodarczej oferującej atrakcyjne, zróżnicowane miejsca pracy z pkt 6.1.2.2.,
 - rozwój zewnętrznych powiązań transportowych drogowych i kolejowych, wykorzystywanych także dla realizacji powiązań w obszarach z rozdz. 6.1.3.,
- b) **z celu 2.** (dotyczącego poprawy struktury przestrzennej obszarów):

- jakość głównych przestrzeni publicznych miasta Białegostoku i miast pozostałych MOFOWB, z pkt 6.2.2.1. ppkt 11 oraz pkt 6.2.2.2. ppkt 5 c,
- dobra dostępność i jakość usług skoncentrowanych w miejscach centralnych Białegostoku i pozostałych miast, jw. z pkt 6.2.2.1. ppkt 5,
- zwartość struktury przestrzennej terenów urbanizacji, zmniejszająca koszty jej funkcjonowania i ograniczająca czas niezbędny na przemieszczenia wewnętrzne mieszkańców z działu 4.1.,
- wysoka jakość zespołów urbanistyczno-architektonicznych zabudowy, z pkt 6.2.2.1. ppkt 9–12 i 6.2.2.2. ppkt 5.

6.3.3. Dobra dostępność podstawowych usług publicznych w MOFOWB

6.3.3.1. Dostępność usług opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych

Sprawnie realizowany, a ustawowo uregulowany, obowiązek uczestnictwa dzieci będzie jednym z kluczowych warunków dobrej jakości życia mieszkańców MOFOWB. Art. 14a i 17 Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) określają maksymalne długości dróg dziecka z domu do przedszkola, szkoły podstawowej lub gimnazjum, których przekroczenie obliguje gminę do bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu dziecka albo zwrotu kosztów przejazdu dziecka środkami komunikacji publicznej, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice, a do ukończenia przez dziecko 7 lat – także zwrot kosztów przejazdu jego opiekuna. Utrzymanie, modernizacja i ew. rozwój infrastruktury sieci publicznych szkół i przedszkoli oraz ew. modyfikacja organizacyjna tej sieci wymagać będzie optymalizacji kosztów jej funkcjonowania, z uwzględnieniem dobra dzieci. Rekomenduje się uwzględnianie we współpracy i polityce przestrzennej m. Białegostoku i gmin podmiejskich:

1) **zespołów zabudowy mieszkaniowej m. Białegostoku i wsi podmiejskich** – uzupełnianych i rozwojowych, które wymagać będą koordynacji międzygminnej w zakresie wspólnego korzystania z usług opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych (z uwzględnieniem racjonalności ekonomicznej dojazdów w granicach ustawowych), w szczególności położonych we wsiach:

- w gm. Supraśl: Zaścianki i Kol. Zaścianki, Grabówka i Kol. Grabówka, Sobolewo, Kol. Sobolewo, Henrykowo, Sowlany, Ogrodniczki, Karakule,
- w gm. Wasilków: Sielachowskie, Osowicze,
- w gm. Choroszcz: Klepacze i Turczyn oraz Krupniki i Porosły,
- w gm. Turośń Kościelna: Niewodnica Kościelna i Niewodnica Korycka oraz Zalesiany,
- w gm. Zabłudów: Halickie, Skrybicze, Kuriany,
- w gm. Juchnowiec Kościelny: Kleosin, Horodniany, Kol. Ignatki, Księżyno i Hryniewicze oraz Olmonty, Izabelin, Stanisławowo,

2) **wskaźników orientacyjnych:** zapotrzebowania na usługi opiekuńczo-wychowawcze, powierzchnie terenu dla ich infrastruktury oraz pożądanymi długościami dróg dojazd pieszych w obszarach o zróżnicowanej intensywności urbanizacji, rekomendowane do stosowania w sporządzanych planach miejscowych, przedstawionych w tabeli 1.

Tab. 1. Usługi opiekuńczo-wychowawcze

Lp.	Rodzaj usług opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych	Orientacyjna ilość mieszkańców na 1 obiekt	Powierzchnia działki inwestycyjnej w ha	Obszary: urbanizacji Białegostoku oraz ośrodków gminnych	Obszary pozostałe MOFOWB
				droga max <u>ustawowa</u> droga pożądana	droga max <u>ustawowa</u> droga pożądana
1	Przedszkola	ca – 5 tys.	0,4	<u>3 km</u> 0,5-1,2 km	<u>3 km</u> 1,2-2,0 km
2	Szkoły podstawowe kl. I-IV	kl. I-VI ca 8-10 tys.	kl. I-IV wg uwarun. kl. I-VI 1,5-2,0	<u>3 km</u> 0,5-1,2 km	<u>3 km</u> 1,2-2,0 km
3	Szkoły podstawowe kl. V-VI			<u>4 km</u> 0,8-1,5 km	<u>4 km</u> 1,5-2,5 km
4	Gimnazja	ca 10-20 tys.	1,5-2,0	<u>4 km</u> 1,3-2,0 km	<u>4 km</u> 2,0-3,0 km

Źródło: GUS

Rekomendowane wskaźniki mają charakter uśredniony dla MOFOWB i powinny być modyfikowane w procesie sporządzania planów miejscowych na potrzeby rozwoju lub uzupełnień większych zespołów zabudowy mieszkaniowej. W szczególności powinny one być dostosowane do trendów demograficznych oraz stanu i dostępności istniejącej infrastruktury opiekuńczo-wychowawczej i edukacyjnej w poszczególnych gminach.

6.3.3.2. Kierunki i standardy kształtowania systemu usług gminnych – kultury, opieki zdrowotnej oraz sportu i rekreacji, rekomendowane do uwzględniania w politykach przestrzennych gmin MOFOWB:

- 1) **Infrastruktura** tych usług w poszczególnych gminach MOFOWB oparta będzie w większości na bazie obiektów istniejących. Będą one dostosowywane do aktualnych potrzeb użytkowników poprzez modernizacje i rozbudowy. Ważne będzie również racjonalne, wielofunkcyjne wykorzystywanie w całości lub w części na cele kultury wypadających z użytkowania publicznych obiektów infrastruktury edukacji. Infrastruktura ta, zwłaszcza w największych i najbardziej oddalonych od siedziby gminy wsiach, powinna być chroniona przed prywatyzacją i przeznaczaniem na inne cele niż usługi publiczne, ponieważ stanowi ona główne miejsce kształtowania więzi społeczności lokalnych i zaspokajania kulturalnych, rozrywkowych i socjalnych potrzeb mieszkańców.
- 2) **Potrzeby realizacji nowej infrastruktury** podstawowych usług kultury, opieki zdrowotnej i zieleni publicznej z urządzeniami sportu mogą wystąpić głównie w największych strefach rozwoju zabudowy mieszkaniowej m. Białegostoku i jego strefy podmiejskiej. W sporządzanych przez gminy planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego tych stref, rekomenduje się stosowanie do programowania ilości tych usług **wskaźników potrzeb terenowych, ich różnych rodzajów, powiązanych z obsługiwaną liczbą mieszkańców, oraz pożądaną i maksymalną długości dróg dostępności pieszej,** określonych w tabeli 2.

Tab. 2. Wskaźniki potrzeb terenowych

Lp.	Rodzaj infrastruktury usług: kultury, zdrowia, sportu i rekreacji	Wskaźniki			
		Liczba mieszkańców na 1 obiekt	Wskaźnik pow. terenu na 1 mieszk.	Minimalna powierzchnia terenu inwest.	Maksymalna długość drogi i dojścia
1	2	3	4	5	6
1.	Kultura				
1.1.	Dom kultury	ca 10*-20 tys.	-	-	1,5-3,0 km
1.2.	Klub osiedlowy	ca 5-10 tys.	-	-	1,0-2,0 km
1.3.	Biblioteka	ca 2-5 tys.	-	-	1,0-2,0 km
2.	Zdrowie				
2.1.	Lekarz POZ	2*-2,5 tys.	-	-	-
2.2.	Pielęgniarka śr.	2-2,5 tys.	-	-	-
3.	Sport i rekreacja				
3.1.	Pływalnia	ca 15*-40 tys.	-	-	2,0-4,0 km
3.2.	Zespoły boisk	ca 2-3 tys.	-	-	0,5-1,0 km
3.3.	Ogród osiedlowy	ca 3,0 tys.	6 m ²	2 ha	0,5-1,0 km
3.4.	Park z zesp. sport.	ca 5,5, tys.	7 m ²	4 ha	1,0-1,5 km

Źródło: GUS

*Wskaźniki niższe w kol. 3 dotyczą głównie obszarów urbanizacji strefy zewnętrznej MOFOWB, a w kol. 6 m. Białegostoku.

6.3.4. Dobra dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych

6.3.4.1. Dobra dostępność zasobów mieszkaniowych

Jej zapewnienie wymagać będzie, stosownie do lokalnych potrzeb, tworzenia przez gminy MOFOWB warunków planistycznych i infrastrukturalnych do uzupełnień i rozwoju zabudowy mieszkaniowej z uwzględnieniem bilansów, o których mowa w Ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, odpowiednich standardów użytkowych, z ukierunkowaniem w szczególności na:

- a) likwidowanie nawarstwionych niedoborów mieszkań,
- b) zwiększanie samodzielności zamieszkiwania gospodarstw domowych, w tym zwłaszcza gospodarstw wieloosobowych,
- c) wzrost wskaźnika ilości mieszkań na 1000 mieszkańców: w Białymstoku (z 396 w 2009 r.) do poziomu, jaki osiągnęły już największe miasta kraju, oraz wzrost wskaźnika w strefie podmiejskiej Białegostoku,
- d) zmniejszenia wskaźników średniego zagęszczenia lokali mieszkalnych – do ca 2 osób na mieszkanie w zabudowie wielorodzinnej i do ca 3 osób na mieszkanie w zabudowie jednorodzinnej w Białymstoku (w 2009 r. średnio 2,53) oraz odpowiednio do ca 2,5 i 3 w strefie podmiejskiej Białegostoku i obszarze zewnętrznym MOFOWB.

Rekomendowane działania i wskaźniki mają charakter orientacyjny i podlegać będą różnicowaniu w poszczególnych gminach w trakcie prac nad dokumentami ich polityki przestrzennej.

6.3.4.2. Dobra jakość użytkowa zasobów mieszkaniowych

Uzyskiwanie dobrej jakości użytkowej zasobów mieszkaniowych, oprócz racjonalnego wyposażenia zespołów mieszkaniowych w niezbędną infrastrukturę usług publicznych i komercyjnych oraz rekreację i przestrzenie publiczne, wymagać będzie także:

1) *stosownego do lokalizacji zagospodarowania działek budowlanych, w zakresie minimalnej powierzchni biologicznie czynnej oraz maksymalnej powierzchni zabudowy działek.* Proponuje się stosowanie w sporządzanych przez gminy studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gmin i planach miejscowych orientacyjnych *wskaźników* z tabeli 3.

Tab. 3. Zasoby mieszkaniowe

Lp.	Rodzaj zabudowy działki budowlanej – przeznaczenie terenu	Obszary zabudowy śródmiejskiej i miejsc centralnych Białegostoku		Obszary zabudowy miejskiej Białegostoku i pozost. miast MOFOWB		Obszary zabudowy przedmieść i strefy podmiejskiej Białegostoku oraz pozost. siedzib gmin MOFOWB	
		min pow. biolog. czynna	max pow. zabud. działki	min pow. biolog. czynna	max pow. zabud. działki	min pow. biolog. czynna	max pow. zabud. działki
	2	3	4	5	6	7	8
1	zabudowa mieszkaniowa wysokiej intensywności – wielorodzinna	15-25%	50-80%	25-30%	35-50%	25-35%	30-40%
2	zabudowa mieszkaniowa niskiej intensywności – jednorodzinna	20-30%	40-60%	20-35%	35-45%	30-45%	25-35%
3	zabudowa usług opieki zdrowotnej (z wyj. przychodni) oraz edukacji i wychow.	15-25%	40-60%	20-30%	40-50%	25-35%	35-45%
4	zabudowa usług pozostałych	0-20%	60-100%	10-25%	40-60%	10-30%	35-60%
5	zabudowa i tereny aktywności gosp.	0-20%	60-100%	10-25%	50-70%	10-30%	50-65%

Zródło: GUS

Wskaźniki minimalnej powierzchni biologicznie czynnej, określone w tabeli, dotyczą przeznaczenia terenu ustalanego w planach miejscowych. W niniejszym planie mają one charakter orientacyjny. Można je uszczegóławiać w planach miejscowych, stosownie do uwarunkowań, z uwzględnieniem zagospodarowania na terenach sąsiadujących. W przypadkach wynikających ze stanu zagospodarowania oraz wymogów ładu przestrzennego i warunków ekofizjograficznych, możliwe i celowe może być ustalanie innych wskaźników.

Wskaźniki maksymalnej powierzchni zabudowy działki budowlanej dotyczą przeznaczenia terenu ustalanego w planach miejscowych. W przypadku przeznaczeń terenu pod funkcje mieszane (mieszkaniowo-usługowe, produkcyjno-usługowe lub mieszkaniowe o różnej intensywności zabudowy), w stosowaniu wartości z tabeli należy uwzględniać strukturę udziału poszczególnych rodzajów funkcji. Wskaźniki mają charakter orientacyjny, do uszczegóławiania w planach miejscowych, stosownie do stanu

zagospodarowania terenów, w tym sąsiadujących i uwarunkowań ekofizjograficznych. W przypadkach szczególnych celowe może być ustalenie innych wskaźników, niż podane w tabeli.

2) uzyskiwania wysokiej jakości rozwiązań urbanistycznych w planach miejscowych obszarów rozwoju zabudowy mieszkaniowo-usługowej, szczególnie ważnych w strukturze przestrzennej MOFOWB, poprzez:

- a) poprzedzanie prac nad planami tych obszarów konkursami urbanistycznymi na koncepcje ich zagospodarowania,
- b) opiniowanie przez komisje urbanistyczno-architektoniczne wariantowych koncepcji zagospodarowywania, we wstępnej fazie opracowania projektu planu miejscowego,

3) tworzenie warunków do uzyskiwania dobrych rozwiązań urbanistyczno-architektonicznych zabudowy mieszkaniowo-usługowej terenów ważnych w strukturze przestrzennej MOFOWB, a Białegostoku w szczególności, poprzez obligowanie w ustaleniach planów miejscowych do uzyskiwania opinii stosownych komisji urbanistyczno-architektonicznych dla wariantów koncepcji zagospodarowania terenu inwestycji.

6.3.5. Wysoka jakość środowiska zamieszkiwania MOFOWB i obszaru zewnętrznego

Wysoka jakość sanitarna i ekologiczna środowiska zamieszkiwania w obszarach będzie podstawowym warunkiem dobrego zdrowia i kondycji psychicznej mieszkańców oraz jednym z walorów jego atrakcyjności do zamieszkania. Jej głównymi komponentami będą:

- odpowiednia jakość i ilość zasobów wód,
- czystość powierzchni ziemi,
- co najmniej normatywna czystość powietrza,
- nieprzekraczalne normy hałasu,
- prawidłowe funkcjonowanie systemu przyrodniczego.

6.3.5.1. Zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości wód dla sieci osadniczej

W obszarach zasobowych ujęć wodociągów komunalnych sieci osadniczej rekomenduje się stosowanie następujących zasad:

1) zapewnienia odpowiedniej wielkości przepływów wód cieków, zasilających obszary zasobowe ujęć wodociągów komunalnych, w tym rzeki Supraśl, Narwi i Biebrzy oraz ich dopływów, poprzez:

- a) przestrzeganie w zagospodarowaniu i użytkowaniu wód zasad gospodarki określonych w odpowiednich dokumentach administracyjnych,
- b) rozwój małej retencji zarówno na ciekach wodnych, jak i na terenach urbanizacji, zmniejszających odpływy wód poza obszary,

2) zapewnienia wysokiej – co najmniej normatywnej – jakości sanitarnej wód powierzchniowych i podziemnych, stanowiących zasoby ujęć wodociągów komunalnych, poprzez:

- a) użytkowanie i zagospodarowywanie stref ochrony sanitarnej komunalnych ujęć wody, zgodnie z obowiązującymi dla nich decyzjami administracyjnymi,
- b) wykluczenia planistyczne realizacji obiektów zawsze uciążliwych dla środowiska lub mogących istotnie pogorszyć stan środowiska z obszarów zasobowych komunalnych ujęć wody,
- c) w obszarach hydrograficznie powiązanych z obszarami jw., niewyposażonymi jeszcze w scentralizowaną kanalizację sanitarną i deszczową, planistyczne dopuszczenie zabudowy pod warunkiem zapewnienia rozwiązań gwarantujących nie pogarszanie stanu wód,
- d) modernizację oraz rozbudowę urządzeń systemów wodociągowych i scentralizowanych kanalizacyjnych sieci osadniczej,

- e) priorytet kanalizowania sieci osadniczej powiązanej z obszarami ochrony pośredniej ujęć oraz w obszarach zbiornika wód podziemnych „Pradolina Supraśli” (GZWP nr 218) i jego strefy ochronnej.

6.3.5.2. Ochrona powierzchni ziemi

Rekomenduje się uwzględnianie w polityce przestrzennej samorządów gmin:

- a) nakazów minimalizowania zmian rzeźby terenu w planach miejscowych,
- b) ograniczania procesów erozyjnych, poprzez właściwą realizację i funkcjonowanie systemów melioracji wodnych na obszarach dolin rzecznych,
- c) przywracania wartości użytkowej terenom zdegradowanym i zdewastowanym w wyniku czynników antropogenicznych (np. eksploatacja surowców, składowanie odpadów) oraz naturalnych (np. powódź, erozja itp.),
- d) racjonalnej eksploatacji kopalni, ograniczającej niekorzystny wpływ górnictwa odkrywkowego na krajobraz, gleby i lokalne stosunki wodne, w tym unikanie nadmiernej koncentracji obszarów eksploatacji powierzchniowej,
- e) likwidowania źródeł zanieczyszczających powierzchnię ziemi poprzez: zamykanie składowisk odpadów nieprzewidzianych do rozbudowy lub modernizacji, budowę i rozbudowę infrastruktury RGO Centralny (w ZUOK Hryniewicze i CIGO w Studziankach) oraz sprawnego funkcjonowania zakładu termicznego przekształcania odpadów komunalnych ZUOK Białystok, określone w rozdz. 4.2.7. ppkt 3,
- f) ochrony przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska, a zwłaszcza katastrofami środków transportu przewożącymi ładunki niebezpieczne, poprzez nakazy właściwego zabezpieczenia technicznego w miejscach newralgicznych na trasach przewozu (np. w miastach) oraz wyboru tras przewozu o najmniejszym zagrożeniu środowiska.

6.3.5.3. Zapewnienie co najmniej normatywnej jakości powietrza

Polityka przestrzenna w tym zakresie obejmować powinna:

- 1) zmniejszanie przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń monitorowanych substancji, poprzez wspieranie:
 - a) wdrażania procesów produkcji o czystych technologiach oraz nowoczesnych technologii przyjaznych środowisku (BAT),
 - b) instalowania w źródłach emisji urządzeń technicznych redukujących emisję zanieczyszczeń lub ograniczających ją do poziomu normatywnego,
 - c) wdrożenia monitoringu jakości powietrza i źródeł zanieczyszczeń,
 - d) wdrażania programów ochrony powietrza i monitorowania ich skuteczności,
 - e) minimalizacji potencjalnych konfliktów na obszarach nieuniknionego przekraczania poziomu zanieczyszczeń, poprzez wprowadzanie ograniczonego użytkowania,
- 2) ograniczanie emisji ze źródeł energetyki cieplnej poprzez wspieranie:
 - a) rozbudowy centralnych komunalnych systemów zaopatrzenia w energię cieplną,
 - b) zmian węglowych nośników energii cieplnej na niskoemisyjne (proekologiczne) oraz rozwoju energetyki na bazie źródeł odnawialnych,
 - c) ograniczania strat ciepła w budynkach publicznych w wyniku termomodernizacji i stosowania materiałów o najwyższych wskaźnikach termoizolacyjnych w nowych,
- 3) ograniczanie emisji liniowych poprzez wspieranie:
 - a) wyprowadzania ruchu tranzytowego z miast (budowy obejść drogowych),
 - b) rozwoju niskoemisyjnej komunikacji publicznej (np. z napędem hybrydowym), stref ograniczonego ruchu pojazdów indywidualnych, głównie w centrach miast, i ścieżek rowerowych,
 - c) usprawniania systemów zarządzania ruchem (optymalizowania płynności ruchu),

- d) wykorzystywania w budowie i modernizacji dróg oraz parkingów materiałów i technologii minimalizujących emisję pyłu podczas ich eksploatacji,
- e) stosowania niskoemisyjnych paliw, zwłaszcza w komunikacji miejskiej,
- 4) wspieranie ograniczania emisji substancji zapachowych z oczyszczalni ścieków, ferm hodowlanych, składowisk odpadów, zakładów przetwórstwa spożywczego itp.

6.3.5.4. Utrzymanie hałasu na poziomie nieprzekraczalnych norm

Polityka przestrzenna w tym zakresie obejmować będzie egzekwowanie i wspieranie:

- a) zmniejszania „tranzytowego” hałasu komunikacyjnego na obszarach miast, w których występują przekroczenia poziomów dopuszczalnych, poprzez budowy obwodnic drogowych,
- b) zmniejszania hałasu drogowego poprzez stosowanie technologii cichych nawierzchni,
- c) zmniejszania uciążliwości hałasu drogowego poprzez budowy ekranów akustycznych, wzdłuż realizowanych lub modernizowanych ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu, z przekroczeniami norm hałasu na obszarach zabudowanych, oraz nasadzenia zieleni izolacyjnej,
- d) zmniejszania emisji hałasu komunikacyjnego poprzez sukcesywną wymianę i modernizację taboru komunikacji miejskiej na tabor o jednostkach napędowych emitujących hałas o niższych poziomach,
- e) konkurencyjności niskoemisyjnego transportu publicznego w stosunku do indywidualnego poprzez poprawę dostępności, komfortu podróży i sprawności przejazdów,
- f) usprawniania funkcjonowania systemu komunikacji publicznej poprzez stosowanie nowoczesnych środków inżynierii organizacji ruchu,
- g) zwiększania komfortu życia mieszkańców miast poprzez tworzenie stref wolnych od ruchu samochodowego (lub stref z ruchem ograniczonym) oraz zapewnianie bezpieczeństwa ruchu rowerowego i pieszego,
- h) zachowania odpowiedniej odległości zabudowy mieszkaniowej od istniejących i projektowanych ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu w planach miejscowych i jakości przegród budowlanych, z uwzględnieniem poziomu i zasięgu uciążliwości akustycznych,
- i) wykorzystania w zagospodarowaniu przestrzennym gmin odpowiednich zasad zawartych w Programie ochrony przed hałasem środowiska miasta Białegostoku,
- j) uwzględniania w dokumentach planistycznych gmin „aglomeracyjnych” zasad z Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów położonych w województwie podlaskim poza aglomeracjami, wzdłuż dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie, których eksploatacja powoduje ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne, określone wskaźnikami L_{DWN} i L_N poprzez:
 - stosowanie działań inwestycyjnych, zmniejszających uciążliwości akustycznych odcinków dróg krajowych i wojewódzkich objętych programem,
 - wdrożenie ustaleń programu dotyczących kształtowania otoczenia źródeł hałasu.

6.3.6. Atrakcyjność ofert spędzania czasu wolnego mieszkańców MOFOWB i obszaru zewnętrznego

Oferty spędzania czasu wolnego w obszarach obejmować będą szeroki zestaw usług z zakresu kultury, rozrywki, sportu i rekreacji oraz turystyki i wypoczynku pobytowego. Infrastruktura tych usług wymagać będzie dostosowania w szczególności do:

- aktywności i zróżnicowanych potrzeb grup wiekowych mieszkańców,
- częstotliwości korzystania, w tym związanej z porami roku,

- poziomów obsługi – podstawowego, ogólnomiejskiego i metropolitalnego,
- rodzajów walorów rekreacyjnych.

6.3.6.1. Oferta standardowych usług kultury, sportu i rekreacji na poziomie podstawowym

Będzie ona służyła zaspokajaniu potrzeb o wysokiej częstotliwości uczestnictwa tylko części społeczności lokalnych. Ważna dla codziennych warunków życia, zwłaszcza młodzieży i osób starszych, służyć będzie także nawiązywaniu więzi społecznych. Nie będzie ona jednak atrybutem atrakcyjności dla grup produkcyjnych i kreatywnych, wymagających ofert o mniejszej częstotliwości uczestnictwa (głównie weekendowej), ale o wysokiej jakości i specjalizacji usług. Kształtowanie infrastruktury dla oferty usług podstawowych kultury, sportu i rekreacji w obszarach określają zasady z pkt 6.3.3.2.

6.3.6.2. Infrastruktura oferty usług ponadstandardowych kultury, sportu, rozrywki i rekreacji

Oferta ta, będąca główną komponentą atrakcyjności oferty spędzania czasu wolnego mieszkańców, obejmować powinna:

1) infrastrukturę istniejącą – obiekty, urządzenia i zagospodarowanie terenów, stosownie do potrzeb modernizowane i/lub rozbudowywane (w tym wg pkt 6.1.2.1. ppkt 3 i 4):

a) infrastrukturę kultury, w tym w szczególności:

- Opera i Filharmonia Podlaska – Europejskie Centrum Sztuki w Białymstoku, Teatr Dramatyczny im. Aleksandra Węgierki, Białostocki Teatr Lalek, Teatr „Wierszalin” w Supraślu i sceny prywatne,
- Muzeum Podlaskie, Muzeum Historyczne, Muzeum Wojska, Białostockie Muzeum Wsi w Wasilkowie, Muzeum Ikon w zespole klasztornym w Supraślu, Muzeum Rzeźby im. A. Karnego, zespół pałacowo-ogrodowy Branickich z muzeum w Choroszczy,
- Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury i Dom Kultury Śródmieście w Białymstoku, obiekty animacji kultury przy ul. Węglowej,
- Książnicę Podlaską i Bibliotekę Wyższego Archidiecezjalnego Seminarium Duchownego,
- Galerię Arsenał, Galerię Sleńdzińskich i Galerię WOAK,
- Kina: Forum, i 3 multikina w galeriach handl. z 21 salami i 3795 miejscami,
- sanktuaria: Święta Woda w Wasilkowie i w Różanymstoku,

b) infrastrukturę sportu, rozrywki i rekreacji, w tym w szczególności:

- Stadion Miejski i stadion lekkoatletyczny BOSiR w Białymstoku,
- hale sportowe: sztucznego lodowiska MOSiR, Uniwersytetu Medycznego, Politechniki Białostockiej i Uniwersytetu w Białymstoku,
- pływalnie: MOSiR przy ul. Włokienniczej, przy ul. Stromej, przy ul. Mazowieckiej i przy ul. Zwycięstwa,
- Aeroklub Podlaski na lotnisku „Krywlany”,
- Ośrodek Sportów Wodnych w Dojlidach i w Sokółce,
- tereny plażowo-kąpieliskowe nad rz. Supraśl w Wasilkowie, Jurowcach i Nowodworcach oraz nad rz. Narew w Uhowie, Łapach i Złotorii, a także nad zalewami w: Supraślu, Czarnej Białostockiej, Gródku, Sokolu i Michałowie,
- zagospodarowane tereny parkowe, w tym zabytkowe w Białymstoku i Choroszczy oraz lasy ze ścieżkami i szlakami turystycznymi w Białymstoku i Supraślu,

2) infrastrukturę projektowaną i pożądaną dla wzbogacenia oferty (w tym wg pkt 6.1.2.1. ppkt 3 i 4), obejmującą w szczególności:

a) *infrastrukturę kultury*, w tym:

- Muzeum Pamięci Sybiru – w zmodernizowanych i rozbudowanych na ten cel obiektach powojaskowych przy ul. Węglowej w Białymstoku (KTdWP do 2020 r.),
- Galerię Arsenal – w adaptowanym na cele ekspozycyjne budynku b. elektrowni w Białymstoku (KTdWP do 2020 r.),
- Książnicę Podlaską – w dostosowanym do potrzeb nowym budynku przy ul. M. Skłodowskiej-Curie w Białymstoku,
- ewentualne nowe powierzchnie wystawiennicze i magazynowe Muzeum Podlaskiego w Białymstoku,
- Miejski Dom Kultury w Łapach – z ew. przebudową i rozbudową obiektu przy ul. Głównej,
- Miejskie Centrum Kultury w Sokółce, z ew. modernizacją i rozbudową,

b) *infrastrukturę sportu, rozrywki, rekreacji*, w tym:

- miejską halę sportowo-widowiskową z urządzeniami kongresowo-wystawienniczymi w Białymstoku,
- ogród botaniczny i ew. planetarium Uniwersytetu w Białymstoku,
- Laboratorium Młodego Mistrza i Odkrywcy (centrum nauki) w Białymstoku,
- zagospodarowanie parkowo-rekreacyjne śródmiejskiego odcinka doliny rzeki Białej i sukcesywne zagospodarowywane jej innych części w Białymstoku,
- całoroczny zespół rekreacji i sportu „parku wodnego” w Białymstoku,
- zagospodarowane na cele rekreacji zimowej i letniej wyrobiska poeksploatacyjne kruszywa ze stawami w Ogrodnickach,
- zagospodarowane na cele rekreacji wyrobiska poeksploatacyjne „Silikatów” w Białymstoku,
- dostosowane do celów rekreacji zagospodarowanie Lasu Zwierzynieckiego i Uroczyska Pietrasze w Białymstoku,
- zagospodarowywane na cele rekreacji obrzeża nowego zbiornika wodnego w Turośni Kościelnej oraz zbiornika Siemianówka w Rybakach i Bondarach w gm. Michałowo,
- ew. nowe zbiorniki wodne w Łapach i Choroszczy oraz zagospodarowanie ich obrzeży.

6.3.7. Atrakcyjne przestrzenie publiczne w MOFOWB i obszarze zewnętrznym

Atrakcyjne przestrzenie publiczne, w tym zabytkowe, będą ważnym elementem jakości warunków życia mieszkańców obszarów, zarówno na poziomie podstawowym, jak i metropolitalnym.

6.3.7.1. *Przestrzenie publiczne poziomu podstawowego*

Rekomenduje się uwzględnianie w projektach planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego większych zespołów mieszkaniowych z usługami podstawowymi, oprócz przestrzeni publicznych ulic oraz zespołów boisk i ogrodów osiedlowych, określonych w pkt 6.3.3.2. ppkt 2, także innych przestrzeni publicznych służących nawiązywaniu więzi społecznych mieszkańców i tożsamości miejsca. Dotyczy to w szczególności placów, skwerów, pasaży pieszych itp., które powinny stanowić elementy kompozycji przestrzennych zespołów zabudowy mieszkaniowej oraz ośrodków koncentracji usług.

6.3.7.2. *Przestrzenie publiczne poziomu ponadpodstawowego*

Jakość zagospodarowania tych przestrzeni i ich otoczenia będzie jednym z kluczowych elementów atrakcyjności zamieszkiwania w MOFOWB.

1) **Przestrzenie publiczne poziomu ponadpodstawowego w mieście Białymstoku**, ważne w strukturze przestrzennej miasta, z priorytetem wsparcia ich zagospodarowania, to w szczególności:

- a) place i powiązane z nimi ulice w otoczeniu dworców:
 - kolejowego Białystok, z ul. Zwycięstwa i Kolejową,
 - autobusowego, z ul. Łomżyńską, Bohaterów Monte Cassino i św. Rocha,
 - kolejowego Białystok Starosielce, z ul. Wrocławską,
- b) place i ulice centrum śródmiejskiego, w tym:
 - plac Uniwersytecki z ul. Mariańskiego,
 - plac R. Dmowskiego z obrzeżnymi ulicami,
 - Rynek Sienny z ul. Młynową, Piękną, Kijowską, Czarną,
 - odc. ul. Legionowej (od Piękną do Mazowieckiej) i Mazowieckiej,
 - ul. kard. S. Wyszyńskiego, Grunwaldzka, Bema, Angielska, odc. J. Waszyngtona, Żelazna,
 - ul. Jurowiecka, Poleska, Fabryczna,
 - odc. ul. H. Sienkiewicza od rz. Białej do ul. Ryskiej, ul. Ryska, Złota, Słonimska,
- c) przestrzenie ruchu pieszego kształtujących się i projektowanych zespołów usług metropolitalnych oraz ośrodków koncentracji usług w miejscach centralnych struktury przestrzennej miasta,
- d) tereny urządzonej zieleni parkowo-rekreacyjnej:
 - śródmiejskiego odcinka doliny rz. Białej i Dolistówki,
 - fragmentów doliny rz. Białej na pozostałych odcinkach w sąsiedztwie istniejących zespołów zabudowy mieszkaniowej, zwłaszcza w zachodniej cz. miasta,
 - parku Centralnego i Lasu Zwierzynieckiego (ścieżki rekreacyjne).

2) **Przestrzenie publiczne poziomu ponadpodstawowego w pozostałym obszarze MOFOWB i zewnętrznym**, ważne dla ich funkcjonowania, z priorytetem wsparcia zagospodarowania:

- a) obszarów śródmiejskich miast: Choroszczu, Supraśla, Łap, Zabłudowa i Sokółki,
- b) zabytkowego zespołu pałacowo-parkowego Branickich w Choroszczu,
- c) masowej rekreacji przywodnej obrzeży:
 - zbiornika wodnego w Wasilkowie, wraz z powiązaniem z nim odcinkiem doliny rz. Supraśl w mieście i w Jurowcach,
 - obrzeży zbiornika wodnego z odcinkiem doliny rz. Supraśl w Supraślu,
 - zbiornika wodnego w Turośni Kościelnej, Sokółce, Sidrze,
- d) terenów parkowo-rekreacyjnych:
 - miejskich – na bazie lasu parkowego i projektowanego zbiornika wodnego w Łapach (w bezpośrednim sąsiedztwie Narwiańskiego Parku Narodowego),
 - proj. ośrodka rekreacji i sportu w Ogrodniczkach w gm. Supraśl, na bazie terenów poeksploatacyjnych kopalni kruszywa.

6.3.8. Sprawny i dostępny transport publiczny w MOFOWB i obszarze zewnętrznym

Sprawny i dostępny transport publiczny będzie ważnym komponentem atrakcyjności warunków zamieszkiwania w obszarach. Efektem tej sprawności i łatwej dostępności będzie zmniejszenie ilości czasu przeznaczonego na przemieszczenia mieszkańców obszarów w relacjach mieszkanie – praca i mieszkanie – usługi. Ważnym elementem atrakcyjności transportu publicznego, oprócz szybkości przemieszczania i długości dróg dojazdu do przystanków, będzie w szczytach komunikacyjnych częstotliwość kursów i jakość użytkowa taboru.

Zasady rozwoju transportu publicznego zbiorowego zostały określone w rozdz. 6.2.6. ppkt 2. Podstawowe znaczenie w polityce rozwoju niskoemisyjnego transportu publicznego zbiorowego w obszarach będą miały ponadto:

- a) zwiększenie zwartości i gęstości struktury przestrzennej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i infrastruktury gospodarczej, ukierunkowane w szczególności na:
 - zmniejszenie ilości i długości niezbędnych przemieszczeń mieszkańców środkami komunikacji samochodowej, w tym publicznej, a zwiększenie rowerowych i pieszych,
 - generowanie przez większe zespoły zwartej zabudowy wielkości potrzeb transportowych, uzasadniających ekonomicznie większą gęstość tras i/lub częstotliwość przewozów drogowych i kolejowych,
- b) stworzenie możliwości łatwiejszego korzystania w przejazdach z różnych środków transportu publicznego: kolejowego, autobusowego zamiejskiego i publicznego miejskiego Białegostoku, poprzez zintegrowane węzły przesiadkowe i obejmowanie zbiorową komunikacją miejską większych zwartych zespołów zabudowy mieszkaniowej i produkcyjnej,
- c) stworzenie sprawnych powiązań transportu indywidualnego samochodowego z transportem publicznym miejskim poprzez system przesiadkowy „parkuj i jedź”, na głównych trasach wlotowych do m. Białegostoku,
- d) wprowadzenie w ramach Inteligentnego Systemu Transportowego w Białymstoku rozwiniętego monitoringu ruchu i jego optymalnego sterowania, z uwzględnieniem priorytetu środków publicznego transportu zbiorowego.

6.3.9. Dobra dostępność rozwiniętego rynku pracy w MOFOWB i obszarze zewnętrznym

Dobra dostępność miejsc pracy w sektorze usługowym i produkcyjnym – odpowiednich do kwalifikacji i aspiracji zawodowych mieszkańców obszarów – będzie jednym z głównych elementów jakości i atrakcyjności warunków ich życia. Dostępność miejsc pracy, w tym przestrzenna, jest nader złożonym zagadnieniem, o dużej wadze społeczno-gospodarczej, tylko w części zależnym od instrumentów polityki przestrzennej. Rozwojowi rynku pracy w obszarach i jego dobrej dostępności przestrzennej z obszarów zabudowy mieszkaniowej sprzyjać powinna w szczególności część działań realizujących cel 1 i cel 2 polityki przestrzennej w obszarach, w tym:

- 1) **tworzenie warunków przestrzennych** do rozwoju infrastruktury gospodarczej o znaczeniu ponadlokalnym, z priorytetem wsparcia dla sektora produkcyjnego o wysokiej wartości dodanej i innowacyjności, wg zasad określonych dla stref polityki przestrzennej uzupełnień oraz rozwoju zabudowy z pkt 6.1.2.2. z celu 1., obejmujących także działania wspomagające rozwój kompetencji, inwestycje okołobiznesowe i administracji gospodarczej,
- 2) **inwestycje celu publicznego** z zakresu modernizacji i rozwoju infrastruktury funkcji metropolitalnych i regionalnych obszarów, tworzące nowe, atrakcyjne miejsca pracy w sektorze usługowym, określone w pkt 6.1.2.1. ppkt 1, 2, 3 i 4 celu 1., w tym:
 - nauki i szkolnictwa wyższego oraz średniego,
 - zdrowia i opieki społecznej oraz kultury,
 - sportu, rekreacji i obsługi turystyki,
- 3) **kształtowanie zagospodarowania miejsc centralnych** z koncentracją infrastruktury usługowej, tworzącej nowe miejsca pracy, zgodnie z zasadami określonymi w pkt 6.2.2.1. ppkt 5 celu 2, w tym:
 - centrum śródmiejskiego oraz ośrodka usługowego – „bieguna południowego”,
 - lokalnych ośrodków usługowych gł. zespołów mieszkaniowych,

- 4) ***kształtowanie struktury przestrzennej obszarów*** jako zwartej z dobrymi relacjami przestrzennymi i powiązaniem funkcjonalnymi pomiędzy zespołami zabudowy mieszkaniowej a zespołami aktywności gospodarczej, zgodnie z cechami rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej obszarów, określonymi w dziale 4.1. modelu jego struktury,
- 5) ***poprawa sprawności, jakości i dostępności zbiorowego transportu publicznego***, realizującego powiązania funkcjonalne w relacji mieszkanie–praca, zgodnie z zasadami określonymi w rozdz. 6.3.8.

7. MONITORING STANU I ZMIAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MOFOWB

Monitoring ten będzie uszczegółowieniem terytorialnym problematyki rozdz. 7.3. monitoringu z *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego*, odnoszącego się do celu 1. polityki przestrzennej. Będzie on dostosowany do potrzeb oceny realizacji 3. celów polityki przestrzennej w MOFOWB. Monitoring wymagać będzie pozyskiwania informacji wytwarzanych przez jednostki samorządowe MOFOWB i administrację rządową, w tym także nieobjętych systemem statystyki publicznej. Efektem powinien być zestaw precyzyjnych materiałów wyjściowych do kolejnych, cyklicznych ocen zmian stanu zagospodarowania i skuteczności instrumentów polityki przestrzennej w MOFOWB, a także aktualizacji niniejszego *Planu* i dokumentów polityki przestrzennej gmin obszaru. Dla całości obszaru *Planu* będą miały zastosowanie informacje statystyki publicznej dla obszaru NUTS 3 nr 37, a dla MOFOWB na poziomie NUTS 5 (gminy). Problematykę ramową monitoringu określa poniższa tabela.

Tab. 4. Problematyka ramowa monitoringu

Lp.	x cel polityki przestrzennej w MOFOWB xx grupa działań realizacyjnych xxx działania i efekty	Jednostki miary i wskaźniki
1.	Cel 1. Tworzenie warunków przestrzennych poprawy konkurencyjności i atrakcyjności lokalizacyjnej MOFOWB i obszaru zewnętrznego w zakresie infrastruktury jego funkcji metropolitalnych i regionalnych oraz zewnętrznych powiązań transportowych i energetycznych	–
1.1.	Inwestycje celu publicznego z zakresu modernizacji, uzupełnień i rozwoju infrastruktury funkcji metropolitalnych i regionalnych – zrealizowane lub realizowane przedsięwzięcia, w tym rodzaj programu i inwestycji oraz miejsce lokalizacji i inwestor	–
1.1.1.	<i>Nauka i szkolnictwo wyższe, w tym inwestycje:</i> a) dydaktyczne i naukowo-badawcze, b) inne – socjalne i towarzyszące	gł. cechy użytkowe
1.1.2.	<i>Zdrowie i opieka społeczna, w tym inwestycje:</i> a) lecznictwa publicznego, b) publicznej opieki społecznej	gł. cechy użytkowe
1.1.3.	<i>Kultura, w tym ochrona dziedzictwa, w tym inwestycje:</i> a) muzea, skansen, wystawiennictwo, b) teatry, domy kultury, biblioteki, c) rewaloryzacja obiektów i przestrzeni kulturowych, w tym zabytkowych	gł. cechy użytkowe
1.1.4.	<i>Sport, rekreacja, obsługa turystyki, w tym inwestycje:</i> a) sportu z urządzeniami towarzyszącymi, np. kongresowo-wystawienniczymi, b) rekreacji i obsługi turystyki	gł. cechy użytkowe
1.1.5.	<i>Administracja publiczna, w tym inwestycje:</i> a) administracji wojewódzkiej i ponadwojewódzkiej, b) administracji powiatowej i gminnej, c) przedsięwzięcia inne	gł. cechy użytkowe
1.2.	Inwestycje celu publicznego z zakresu poprawy i rozwoju zewnętrznych powiązań transportowych i energetycznych zrealizowane i realizowane w okresie oceny, w tym rodzaje programu i inwestycji oraz lokalizacje	–

1.2.1.	Inwestycje drogowe: a) drogi krajowe, b) drogi wojewódzkie	km i ew. inne parametry techniczne
1.2.2.	Inwestycje kolejowe: a) linie kolejowe magistralne, b) linie kolejowe pierwszorzędne, c) linie kolejowe regionalne, d) inne przedsięwzięcia kolejowe	km i ew. inne parametry techniczne
1.2.3.	Inwestycje w zakresie infrastruktury lotniczej.	cechy techn. przedsięwzięcia
1.2.4.	Inwestycje systemu elektroenergetycznego na napięciu 400 kV i 110 kV – zrealizowane, realizowane i modernizacje, w tym: a) przedsięwzięcia z Krajowego Systemu Elektroenergetycznego – odcinki linii 400 kV i stacje EE 400/110 kV, b) przedsięwzięcia z regionalnego systemu elektroenergetycznego – odcinki linii 110 kV i stacje EE 110/15 kV, c) inne, np. dot. źródeł energii	km i ew. cechy techniczne urządz. szt.
1.2.5.	Inwestycje gazowego systemu przesyłowego wysokiego ciśnienia, zwiększające dostawy gazu na bazie modernizacji i rozbudowy lub budowy jego elementów, w tym: a) gazociągów wysokiego ciśnienia, b) urządzeń technicznych przesyłu (stacje red.-pom., tłocznie)	km, szt. i ew. cechy techniczne urządz.
2.	Cel 2. Kształtowanie wysokiej jakości struktury przestrzennej zagospodarowania MOFOWB i obszaru zewnętrznego zrównoważonej, zwartej, niskoemisyjnej, sprawnej, bezpiecznej i efektywnej w funkcjonowaniu	–
2.1.	Ochrona walorów i jakości systemu środowiska	–
2.1.1.	Zachowanie i tworzenie ciągłości przestrzennej obszarów przyrodniczych w dokumentach ich ochrony prawnej – jednostka sporządzająca, jednostka zatwierdzająca, nazwa dokumentu, rok przyjęcia, w tym: a) dokumenty ochronne sporządzone dla obszarów prawnej ochrony przyrody – KSOCH i Natura 2000, b) dokumenty ochronne sporządzone dla obszarów innych niż ww. – lasów, gospodarki wodnej itp., c) studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i plany miejscowe ochrony lokalnych systemów przyrodniczych	obszar km ² szt.
2.1.2.	Wzbogacanie powiązań systemu przyrodniczego - rodzaj powiązań, lokalizacja, nazwa dokumentu ochrony, realizator, w tym: a) nowe obszary ochrony prawnej przyrody, b) zrewaloryzowane lub zagospodarowane tereny zieleni urządzonej	obszar ha lub km ²
2.1.3.	Kształtowanie gospodarki wodnej – nazwa planu lub inwestycji, lokalizacja: a) plany miejscowe sporządzone dla obszarów zagrożenia powodziowego, b) wykonane inwestycje odtworzeniowe cieków wodnych, c) obszary wykonanych regulacji stosunków wodnych, d) zbiorniki wodne zrealizowane lub w budowie, e) plany miejscowe wykonane dla ochrony sanitarnej i hydrologicznej obszarów zasobowych komunalnych ujęć wody i zbiornika wód podziemnych GZWP nr 218, f) sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej zrealizowane na potrzeby ochrony	pow. km ² /ha szt. km
2.1.4.	Zagospodarowywanie lasów – rodzaj działań, lokalizacja, wskaźnik lub powierzchnia, w tym: a) powierzchnia gruntów zalesionych w poszczególnych gminach MOFOWB, w tym w obszarach sieci ekologicznej i „leśnego pierścienia” Białegostoku, b) powierzchnie gruntów leśnych, wylesionych na cele nieleśne w gminach i wsiach strefy podmiejskiej Białegostoku, c) stopień lesistości gmin i jego zmiany	ha lub km ² %

2.1.5.	<p>Ochrona powierzchni ziemi – rodzaj działań, lokalizacja, w tym:</p> <p>a) powierzchnia terenów zrehabilitowanych w gminach, b) inwestycje utylizacji odpadów, c) grunty wyłączone z produkcji na cele nierolnicze w gminach i wsiach strefy podmiejskiej</p>	ha lub km ² cechy techniczne
2.1.6.	<p>Ochrona złóż kopalin pospolitych i ich eksploatacja – rodzaj działań, lokalizacja, cechy dokumentu:</p> <p>a) obszary złóż kopalin chronione dla ew. eksploatacji zakazami zabudowy w planach miejscowych, b) obszary eksploatowanych złóż kopalin, c) obszary poeksploatacyjne do rekultywacji</p>	ha, km ² szt.
2.1.7.	<p>Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami – rodzaje działań lub inwestycji, lokalizacja:</p> <p>a) zainstalowane urządzenia redukcji zanieczyszczeń w źródłach emisji, b) ustanowione obszary ograniczonego użytkowania terenów z nieuniknionymi przekroczeniami norm zanieczyszczeń, c) zmiany technologiczne w źródłach energetyki scentralizowanej wprowadzające niskoemisyjne nośniki energetyczne, d) nowe obwodnice drogowe sieci osadniczej eliminujące zanieczyszczenia komunikacyjne z terenów mieszkalnictwa, e) wdrożone systemy zarządzania ruchem ulicznym miast, zwiększające płynność i zmniejszające zanieczyszczenia, f) większe zrealizowane źródła energetyki odnawialnej</p>	gł. cechy tech.-użytk. ha/km ²
2.1.8.	<p>Ochrona środowiska przed hałasem – działania, cechy, lokalizacja:</p> <p>a) wprowadzone programy ochrony środowiska przed hałasem, b) działania wdrożeniowe ww. programów</p>	nazwy lokaliz. działań
2.2.	Kształtowanie zagospodarowania obszarów urbanizacji określonych w rozdz. 4.2.1.2. modelu kształtowania struktury przestrzennej MOFOWB i rys. nr 15	–
2.2.1.	Przygotowanie planistyczne i infrastrukturalne terenów inwestycyjnych – budowlanych MOFOWB	–
2.2.1.1.	<p>Strefa polityki przestrzennej – uzupełnień zabudowy:</p> <p>1) m. Białystok – rdzeń obszaru – sporządzone plany miejscowe z określeniem rodzajów zabudowy i uzupełnień infrastruktury, 2) gminy strefy podmiejskiej Białegostoku – sporządzone plany miejscowe z określeniem rodzajów zabudowy i wyposażenia w infrastrukturę</p>	nazwa planu, pow. ha % powierz. uzbrojonej ew. pojemn. m ² p.og.
2.2.1.2.	<p>Strefa polityki przestrzennej rozwoju zabudowy:</p> <p>1) m. Białystok – rdzeń obszaru – sporządzone plany miejscowe z określeniem rodzajów zabudowy oraz zrealizowanego wyposażenia terenów w infrastrukturę techniczną i komunikacyjną, 2) gminy strefy podmiejskiej Białegostoku – sporządzone plany miejscowe z określeniem rodzajów zabudowy oraz zrealizowanego wyposażenia terenów w infrastrukturę techniczną i komunikacyjną</p>	ilość szt. pow. ha pojemność charakteryst. % pow. uzbrojonej
2.2.2.	Realizacja zabudowy w MOFOWB	–
2.2.2.1.	<p>Strefa polityki przestrzennej uzupełnień zabudowy:</p> <p>1) m. Białystok – rdzeń obszaru – zrealizowana lub realizowana zabudowa wg rodzajów w obszarze śródmiejskim, miejskim i przedmieście, w tym w: a) ośrodkach koncentracji usług miejsc centralnych – centrum śródmiejskim, „biegunach” i lokalnych, b) zespołach usług regionalnych i ponadregionalnych publicznych, c) zespołach mieszkaniowo-usługowych, gł. wielorodzinnych, d) zespołach aktywności gospodarczej produkcyjno-usługowej, 2) gminy strefy podmiejskiej Białegostoku – zrealizowana lub realizowana w miastach i wsiach zabudowa wg rodzajów, w tym w: a) zespołach usług ponadlokalnych i podstawowych publicznych,</p>	m ² pu. lub m ² p.og. ew. inne cechy charakteryst. – pow. zabudowy terenów

	<ul style="list-style-type: none"> b) zespołach mieszkaniowo-usługowych wielorodzinnych, zespółach mieszkaniowo-usługowych jednorodzinnych, c) zespołach aktywności gospodarczej produkcyjno-usługowej, d) zespołach rekreacji i obsługi turystyki, w tym w uzdrowisku Supraśl 	
2.2.2.2.	<p>Strefa polityki przestrzennej rozwoju zabudowy:</p> <p>1) m. Białystok – rdzeń obszaru – zrealizowana lub realizowana zabudowa wg rodzajów, w obszarze śródmiejskim, miejskim i przedmieść, w tym w:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) zespołach usług regionalnych i ponadregionalnych publicznych, b) ośrodkach koncentracji usług – „biegunach” i lokalnych, c) zespołach mieszkaniowo-usługowych wielorodzinnych, d) zespołach mieszkaniowo-usługowych jednorodzinnych, e) zespołach aktywności gospodarczej produkcyjno-usługowej, <p>2) gminy strefy podmiejskiej Białegostoku – zrealizowana lub realizowana w miastach i wsiach zabudowa, wg rodzajów, w tym w:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) zespołach usług ponadlokalnych i podstawowych publicznych, b) zespołach mieszkaniowo-usługowych, gł. wielorodzinnych, c) zespołach mieszkaniowo-usługowych, gł. jednorodzinnych, d) zespołach aktywności gospodarczej-produkcyjno-usługowej, e) zespołach obsługi rekreacji i turystyki, w tym w uzdrowisku Supraśl 	<p>m² pu. lub m² p.og. ilość bud. mieszk. jednor. pow. terenów zagosp. w ha,</p>
2.3.	Realizacja infrastruktury transportowej drogowej i publicznej komunikacji zbiorowej i rowerowej w MOFOWB	
2.3.1.	<p>m. Białystok – rdzeń obszaru – przedsięwzięcia zrealizowane i realizowane:</p> <p>1) elementy podstawowego układu drogowo-ulicznego, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) odcinki obwodnic miejskich, b) odcinki dróg wylotowych (dróg krajowych i wojewódzkich), c) odcinki powiązań między obszarami struktury przestrzennej, d) odcinki do obsługi nowych zespołów zabudowy mieszkaniowej, usługowej i aktywności gospodarczej, e) bezkolizyjne skrzyżowania dwupoziomowe ulic z torowiskami linii kolejowych, <p>2) elementy układu drogowo-ulicznego usprawniające publiczną komunikację zbiorową:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) modernizacje dworców i przystanków, b) nowe węzły przesiadkowe, c) wydzielone pasy ruchu dla publicznej komunikacji zbiorowej, d) system sterowania ruchem, e) inne elementy (np. parkingi „park and ride”), <p>3) ścieżki rowerowe</p>	<p>km/szt. parametry tech.</p> <p>ew.%</p>
2.3.2.	<p>Strefa podmiejska Białegostoku – przedsięwzięcia zrealizowane i realizowane:</p> <p>1) elementy układu drogowo-ulicznego gmin strefy:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) odcinki dróg powiatowych międzygminnych, b) odcinki dróg gminnych stanowiące powiązania wewnętrzne sieci osadniczej strefy, w tym służące: <ul style="list-style-type: none"> – obsłudze zespołów zabudowy mieszkaniowo-usługowej, – obsłudze zespołów zabudowy produkcyjno-usługowej, <p>2) ścieżki rowerowe</p>	<p>km szt.</p>
3.	Cel 3. Wzrost jakości i atrakcyjności warunków życia mieszkańców MOFOWB	
3.1.	<p>Tendencje i procesy demograficzne:</p> <p>1) stany zaludnienia: ogółem oraz salda migracji,</p> <p>2) zmiany zaludnienia w MOFOWB:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) w gminach MOFOWB, b) w miastach i wiejskich siedzibach gmin oraz we wsiach z intensywnymi procesami urbanizacji, określonymi w pkt 6.3.3.1. ppkt 1.b, 	<p>tys. M. tys. M., %</p> <p>nazwy gmin i wsi</p>

	<p>c) obszary wiejskie gmin MOFOWB z procesami depopulacji,</p> <p>3) struktura wieku ludności w układzie grup wiekowych,</p> <p>4) struktura wykształcenia ludności i jej zmiany,</p> <p>5) struktura zatrudnienia ludności wg sektorów gospodarki narodowej i jej zmiany,</p> <p>6) struktura przyjazdów i wyjazdów do pracy oraz jej zmiany,</p> <p>7) dochody własne gmin, ich struktura i tendencje,</p> <p>8) bezrobocie w gminach, tendencje</p>	<p>tys. M., %</p> <p>tys. M., %</p> <p>tys. M., %</p> <p>tys. M., %</p> <p>tys. zł/ M.,%</p> <p>tys. zł/ M.,%</p>
3.2.	<p>Dostępność usług podstawowych w gminach MOFOWB:</p> <p>1) usługi opiekuńczo-wychowawcze:</p> <p>a) ilość i pojemność żłobków i przedszkoli w gminach (zmiany i tendencje),</p> <p>b) żłobki i przedszkola zmodernizowane, rozbudowane lub nowe,</p> <p>c) obszary urbanizacji o utrudnionym dostępie do usług jw.,</p> <p>2) usługi edukacyjne:</p> <p>a) liczba i pojemność szkół z kl. I–IV i V–VI oraz gimnazjów,</p> <p>b) szkoły jw. zmodernizowane, rozbudowane lub nowe,</p> <p>c) uczniowie uczący się poza obszarem gminy, w szkołach podstawowych i gimnazjach Białegostoku,</p> <p>d) liczba i pojemność szkół ponadgimnazjalnych wg rodzajów w gminach MOFOWB, tendencje zmian,</p> <p>3) usługi kultury, opieki zdrowotnej oraz sportu i rekreacji – zmodernizowane i zrealizowane, w tym:</p> <p>a) obiekty kultury,</p> <p>b) obiekty opieki zdrowotnej,</p> <p>c) obiekty sportu i rekreacji</p>	<p>ilość obiektów i miejsc lokalizacji i jw.</p> <p>liczba obiekt. i miejsc lokaliz. i jw. liczba uczniów i lokaliz. szkół</p> <p>liczba obiekt., miejsc i lokal.</p> <p>ilość obiektów, ich cech i lokalizacje</p>
3.3.	<p>Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w MOFOWB:</p> <p>1) wskaźniki zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych w MOFOWB i gminach:</p> <p>a) liczba mieszkań na 1000 mieszkańców i tendencje zmian,</p> <p>b) zagęszczenie lokali mieszkalnych i tendencje zmian,</p> <p>c) wskaźnik samodzielności zamieszkania gospodarstw domowych i tendencje zmian, w tym:</p> <p>– jednoosobowych,</p> <p>– wieloosobowych,</p> <p>d) wskaźnik powierzchni całkowitej mieszkań na osobę, wg rodzajów zabudowy i jego zmiany,</p> <p>2) realizacje zabudowy mieszkaniowej w MOFOWB i gminach:</p> <p>a) ilość zrealizowanej zabudowy ogółem i w poszczególnych gminach wg rodzajów,</p> <p>b) tendencje zmian w ilości realizowanej zabudowy mieszkaniowej w poszczególnych gminach,</p> <p>c) podmioty realizujące zabudowę mieszkaniową i ich udział w rynku budowlanym, tendencje w poszczególnych gminach,</p> <p>d) udział zabudowy mieszkaniowej realizowanej na terenach przygotowanych planistycznie i uzbrojonych, w poszczególnych gminach,</p> <p>e) liczba budynków jednorodzinnych zrealizowanych na obszarach wiejskich (poza obszarami urbanizacji) w poszczególnych gminach</p>	<p>mieszkań/ 1000 M osób/izbę %</p> <p>m² p.og./M</p> <p>m²p.og (ew. p.użytk.) m²p.og (ew. p.użytk.) nazwy, %</p> <p>%</p> <p>szt. bud. %</p>

Źródło: Jednostki samorządowe MOFOWB i administracje rządowe

SŁOWNICZEK SKRÓTÓW

ca – w przybliżeniu
cz. – części
d. – dawny
dec. – decyzje
dot. – dotyczy
EC - elektrociepłownia
ew. – ewentualne
gł. – główne, głównie
gosp. – gospodarcze
gr. – grupa
gr. RP – granica państwa
GUS – Główny Urząd Statystyczny
GZWP – główny zbiornik wód podziemnych
im. – imienia
j. – jezioro
jw. – jak wyżej
k. – końca, koło
km. – kilometry
kol. – kolonia
KPZK – *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju*
KSE – Krajowy System Energetyczny
KTdWP - *Kontrakt Terytorialny dla Województwa Podlaskiego*
kV – kilowat
m. – miasto
min. – minimum
MKiDN – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MPZP – Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
NN – najwyższe napięcie, dotyczy napięć 400kV i 220kV
nN – niskie napięcie, w Polsce poniżej 1kV
nr – numer
ob. – obecnie, obrządku
odc. – odcinek
os. – osiedle
OZE – odnawialne źródła energii
par. – parafia, parafialny
PGE – Polska Grupa Energetyczna
płd. – południe
pom. – pomiarowe
pow. – powiat, powierzchnia
pozost. – pozostałych
proj. – projekt, projektowany
pw. – pod wezwaniem
PZPWP – *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego*
RPOWP – Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego
rys. – rysunek
rz. – rzeka
rz.-kat. – rzymskokatolickich
SN – średnie napięcie, w Polsce od 1 kV do 30 kV
SSSE – Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna
st. – stacja, stanowisko

śr. – środowiskowa
TEN-E - transeuropejska sieć energetyczna
TEN-T – transeuropejska sieć transportowa
tj. – to jest
tzw. – tak zwane
UE – Unia Europejska
UNESCO – Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury
użytk.- użytkowy
WN – wysokie napięcie, w Polsce dotyczy napięcia 110kV
woj. – województwo
ww. – wyżej wymienione
WZiZT – warunki zabudowy i zagospodarowania terenu
ZIT – Zintegrowane inwestycje Terytorialne
zw. – zwane

SPIS TABEL

Tab. 1. Usługi opiekuńczo-wychowawcze	82
Tab. 2. Wskaźniki potrzeb terenowych	83
Tab. 3. Zasoby mieszkaniowe	84
Tab. 4. Problematyka ramowa monitoringu	93

SPIS RYSUNKÓW

Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Białegostoku

Nr 15. – Rysunek zbiorczy zagospodarowania 2020+

Nr 16. – Rysunek zbiorczy zagospodarowania 2020+